BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
9
19 A
3

[redacted]

~~XIII. 6.~~ XVII. 4. 36.

10. 2. E. 10

HISTORIA ANTIQVA

HOC EST,

Myrſili Lesbij
liber de Origine Italiæ & Tyrrhenorum.

M. Porcij Catonis
Fragmenta ex libris Originum.

Archilochi
liber de Temporibus.

Beroſi Babylonij
Antiquitatum lib. V.

Manethonis Ægyptij
liber de Regibus Ægyptiorum.

Metaſthenes Perſa
de iudicio temporum.

Xenophon
de æquiuocis.

Q. Fabius Pictor
de aureo ſaeculo, & de origine vrbis Romæ, eiuſque deſcriptione.

C. Sempronius
de diuiſione Italiæ.

Philonis Iudæi
Antiquitatum Biblicarum Liber.

ACCESSIT

Cenſura GASPERIS VARRERII in BEROSVM

Ab eruditis pridem deſiderata.

Ex Bibliopolio Commeliniano.

Anno M D XCIX.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

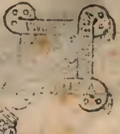
REVERENDO, PRÆSTAN-TISSIMOQVE VIRO, DOMINO ABRAHAMO SCVLTETO,

Amico plurimum obſeruando.

QVanto Muſarum amore flagres (Vir eruditiſſime) apertè cognoui non ſolùm ex pulcherrimis, accuratiſſimiſque ſcriptis, quæ conſona cum laude typis mandanda curaſti: ſed etiam ex literaria opera, quã olim Hieronymo Commelino, ſororio meo, beatæ memoriæ viro, atque exinde hæredibus poſtea egregie nauaſti. Eius rei Chryſoſtomum, & Athanaſium, teſtes ab omni aſſentationis ſuſpicione remotiſſimos appello, qui tuæ doctrinæ, iudicio, diligentiæ, fideique ſe plurimum debere fatentur, & palàm profitentur. Quorum præclarum teſtimonium res ipſa voce tam clara confirmat, atque collaudat, vt ne Momus quidem, qui cũcta dente liuido carpere ſolet, habeat, quod hic reprehendere valeat. Et illorum quidem nomine tibi gratias perpetuo agit habebitque eruditior orbis: Ego que etiam nunquam me officiorum à te peramanter in me collatorum immemorem arguere patiar: ſed tuam virtutem mẽte grata perpetuò fouens, eam apud omnes paſſim prædicabo: apud illos præcipuè, qui Myrſilum, & aliorum in hoc libello comprehenſorum autorum opuſcula tuo nomini dedicata legere non grauabuntur. De quorum excellentia nihil dicam, quòd eam vel cæcis notiſſimam eſſe certò ſciam. Tuum igitur erit minimè dubium mutuæ beneuolentiæ, & amoris pignus, atque monumentum, eadem animi alacritate nunc accipere, qua præſenti vides offerri. Vale Cl. V. meque tuæ pietatis, eruditionis, & officiorum obſeruantiſſimum, viciſſim, vt facis, ama. 1 Cal. Aprilis 1599.

Tui officioſiſs.

IVDA BONVTIVS.

MYRSILI LESBII

LIBER

DE ORIGINE ITALIÆ ET TYRRHENORVM

VITTORIO

ITALIAM coluere Græci, Arcades, Veneti, Ligures, Ardeates, Rutuli, Siculi, Pelaſgi, Iapyges, Lacedemones, Saletini, Pelij, Ceniani, Achæi, Oropitæ, Pylij, Piſi, & eiuſcemodi. Horũ primus Oenotrii Arcas cum Peucino fratre colonias tranſportauit, vbi habitabant tunc dicti Auſones, vbi nunc Oenotria regio eſt e regione Peucinorum. Hæc fertur prima colonia ex Græcis, paulo minus quindecim ætatibus ante ruinas Troiæ.

Tyrrhenis originem quidem ſuſpicantur fuiſſe a Lydis. Exiſtimãt enim Aty regi Mæoniæ, prognato Hercule & virgine Omphale filia Iardanæ reginæ Mæonũ fuiſſe geminos Lydum & Tyrrhenum, cum regnum neq; duos caperet, & neq; terræ ſterilitas ingentẽ multitudinem pateretur, ſorte Atys iacta Lydum ſucceſſorem deſignauit, Tyrrhenum vero cum maiore parte populi ad quærendas nouas ſedes foras abire iuſsit. Is in ſeptentrionalẽ Tiberis partem veniens, eiusq; totam medietatem a fontibus vſque ad locum vbi erat priſcis Vmbris habitatio tenuit, & cum eis conſedir & cohabitauit, & vrbes dictas hactenus Mæonias & Tyrrhenias ædificauit. Sed hi aperta mendacia fingunt: nam de gentis antiquitate & origine magis creditur ipſi genti atque vicinis, quã remoris & externis. Magis igitur creditur ipſis Lydis & Tyrrhenis, atque his vicinis Romanis & qui conſentiunt in eorum patria hiſtoria & origine, quam quibuſuis alijs quamuis alias eruditiſsimis. Ceterum quæcunque hi patrij hiſtorici dicunr, aduerſantur ſupradictæ traditioni de Tyrrheno Mæone. Etenim Xanthus Lydus in patria hiſtoria, nullum Tytrhenum Atym fuiſſe ſcribit, ſed geminos Lydum & Torebum, a quibus Lydos & Torebos in Aſia populos eſſe tradit: in nullo penitus diffetentes, niſi quadam ptolatione, & quidem parua, vt Dores & Attici. Quis ergo ex Lydis hiſtoricis Tyrrhenum filiũ Atyos & fratrem Lydij miſir in primam medietatem Tiberis, vbi antiquiſsimis Vmbris fuir priſca habitatio? Quum etiam quod tradir de bello Pelaſgico Xanthus, aſſerit Pelaſgos antiquiores Aty aggreſſos bello Tuſciam, quæ quondam Vmbria dicta eſt, occupaſſe Cratonem, inde Tiberinam tegionem inuadentes etiam ipſam Tyrrhenam cepiſſe, & cum Tyrrhenis cohabitaſſe, & ab eis plurimam militarem peritiam didiciſſe, præ-

cipue nauticam, qua tunc toti orbi erant admirabiles. De quibus fabulantur Græci, quod in Delphinos verſi ſint, qui nauibus allu-dunt, & his ſocij ſunt. Re enim vera tunc Delphini ob piraticam ſimul & dominium maris dicebantur: erant enim claſſe potentes, & vndiq; colonias tranſportabant. Argumento ſunt qui Tyrrheni dicuntur in inſulis Atticis, & faucibus Thraciæ. Namque Tyrrhe-na ſimul lingua, & cum quibus habitant loquũtur, & eoſdem deos vt Tyrrheni colunt, & iiſdem literis vtuntur. Quare non poſſunt dici ab aliquo Atyos filio, qui ante Atym Pelaſgumque regem in-ueniuntur dicti Tyrrheni, & multarum coloniarum autores eodẽ nomine atque ritu ante Atym præſcriptarum. Hæc a Lydis didici-mus. Nunc quid de ſe Tyrrheni dicant eſt inferendum. Primum rident ſe ab aliquo aduena denominatos, qui ſe ſolos indigenas in Italia exiſtimant, atque a vetuſtiſſimi dei ſui, quem Ianum Vady-mona vocant, filio Razenua nominant: Tetrapolim quoque ſu-am Hetruriam, eiuſque partem Bolturſenam, Vetuloniam, Thuſ-ſam. & Harbanum cognomine Calumbum a Lyco nuncupant: e-amque a ſuo deo aureo ſeculo mox poſt inũdationem terrarum, nedũ ante Atym conditam aſſerunt. Nam & ab inundatione ipſa ſuum agrum ſua patria lingua vocant Saleombronem, vbi primũ geniti Vmbri. Producunt quoque ſuæ vetuſtatis veſtigia multa, vt deos, ritus, mores, literas, leges. Quæ profecto omnia congruunt his quæ probatiores Græci hiſtorici tradunt. Scribunt enim ſolos Tyrrhenos in Italia vetuſtiſſimos eſſe, qui neque ab alijs pendeãt origine, neque vt cæteri conuenæ & aduenæ, ſed propria regione eſſe oriundos: quando quidem vetuſtiſſimis differant dijs & mo-ribus nedum ab alijs Italiæ populis, ſed etiam a vicinis Crotonien-ſibus & Peruſinis a fronte, & a proximis Phaliſcis a tergo, quos in-ter medij iacent. Nam cunctis Tuſcis dij deæque ſunt Iupiter & Iu-no: Soli Tyrrheni colunt Ianum & Veſtam, quos lingua ſua vocãt Ianib Vadymona, & Labith Horchiam. Ipſi quoque Romani fa-tentur Hetruſcos eſſe vetuſtiſſimos, & aureo ſeculo natos, a qui-bus aras, ritus, diuinationes, colonias & diſciplinas habuit priſca Italia, initio ſumpto a prima eorum tetrapoli dicta Hetruria, a qua illos Romani Hetruſcos cognominant. Non eſt igitur aduerſarijs vlla via, qua probent eos Tyrrhenos a filio Atyos habere vel no-men vel originem: ſed id nomen deſumpſiſſe a Turſibus. Quod ſi etiam ad hos venit Torebus filius Atyos, vtique non ab eo aduenæ nominati ſunt Tyrrheni indigenæ, ſed econtrario ab eis Torebus fuit cognominatus, Tyrrhenus a Græcis. Igitur etſi totam Italiam coluerint Græci, vt noſtri tradunt, ex ipſis tamen Lydis & Tyr-rhenis vicinis que Romanis falſa eſſe oſtendimus, quæ contraria his de Tyrrhenis multi, vt diximus, conſcripſerunt.

M. POR-

M. PORCII CATONIS

EX

LIBRIS ORIGINVM

FRAGMENTA.

GRÆCI tam impudenti iactantia iam effunduntur, vt quoniam his dudum nemo reſponderit, ideo libere a ſe ortam Italiam, & eandem ſpuriam ſimul & ſpurcam atque nouitiam nullo certo autore aut ratione, ſed per ſolā inſaniam fabulentur. Quam ob rem nunc vt cæteris Latinis viam faciam, quæcunque memoria prodita gentibus Italiæ ſunt & nunc Romano imperio ſubditis, Diis volentibus ſcribere inſtituo.

ITaliæ ſplendidiſſima origo fuit cum tempore, tum origine gentis. Cœpit enim aureo ſeculo ſub principibus dijs Iano, Cameſe, Saturno, gente Phœnice & Saga: quę poſt inundationem terrarū per orbem prima colonias miſit. Et de mundi quidem origine autores non pari a ſentiunt. Nam Chaldæi ſibi ſempiternitatem perſuadent. Phœnicibus vero ac Sagis magis placet origo. Inter vtroſque conuenit, ante Ninum circiter annis L. & CC. quibus durauit aureum ſeculum, terras fuiſſe inundatas, & in Scythia Saga renatum mortale genus. Siue enim ab æterno mundum exiſtimes, & ignis principio cuncta tenuerit, et ſenſim in ſua loca elemēta coeuntia homines produxerint: ſiue, vt fertur, ante aureum ſeculum terras ſubrutas inundatio poſſederit, & exiccata humo apparuerint homines, equidem principatus originis ſemper Scythis tribuitur, a quibus auctis colonias per orbem miſſas ferunt. Et ex his veniſſe Ianum, cum Dyrini & Gallis progenitoribus Vmbrorum, rateque cum colonis per Tiberim vectum, ad læuum Tiberis Hetruriam tenuiſſe locum, vbi colonias in continente primum expoſuit, & ipſum deum ſimul Vaticanum habitū dictum, que fuiſſe. Et regionem Vaticanam, id eſt vagitanam dictam; quod ibi Ianus quaſi in cunis natam primumque vagientem Italiam exceperit. Inde cū colonis a Vaticano progreſſum, in tractu Vmbriæ fundaſſe regiam, & fano Olympum foſſamque ſacraſſe, & augustalem Tyrrhenam non longe a regia dicaſſe: vbi ad ſalutandum regem XII. coloniæ nonis lunaribus conuenirent. Inde duodenis colonijs faſces ad continendos rudes ſcribunt, ſingulo prætoriano lictori quatuor & viginti armatis ingenuis diſtributis. Eas poſuit colonias ad ripas quidem Tiberinas Ianiculum, & Arin Ianum; ad ripas Arni totidem, Pheſulas, & itidem Arin Ianum. Ad ſitus Hetruſcum quatuor, Pheregenen, Volcen, Volaterram,

Catiaram,quæ & Latine Luna.In mediterraneis quatuor,Ogygianum, Aretium,Ruſellas,Volſinium.Paulo poſt dextrum Tiberis latus regulis ſuis permiſit Cameſi,a quo Cameſenæ duæ,& Saturno, a quo Saturia olim, quod nunc Capitolium, & ab ea late Saturnia terra. Hæc prima fuit aurea illa ætate& quidem auguſtiſſima origo Italiæ.

Italia complura a dijs & ducibus ſortita fuit nomina : a Iano quidem Ianicula,quem quidam Oenotrium dictum exiſtimant, quia inuenit vinum & far. Cameſena a Cameſe, & a Saturno Saturnia : Saleombrona quoque a gentilibus. Durauit Saturnię nomen totidem ferme annis quot ante aurea ætas, vſque ad Apym deorum Italiæ vltimum, vt Antiochus Syracuſanus ſcribit,a quo Apennina ,quam Taurinam idem interpretatur : &ſi Græci de more quidam a bobus Herculis: vel quod opimos gignat Italia, vt ait Hellanicus: aut a vitulo egreſſo, vt Herodotus, vel quidam Græci boues vocant ITALOS, vt fabulator Timæus, dictam exiſtiment. Inde a duobus fratribus, altero Heſperia, altero Italia poſtremum nomen retinuit. His nominibus principio nuncupata fuit Italia circa Tiberim, vt qui inter omnes Italiæ amnes in omnium deorum & principum rutela eſſet, atque imperij totius ex his communis ſedes: a quo in principio & origine ipſa Italiæ, Albula nomen a Ianigenis habuit. Diuiditur autem in Apeninos montes,&Ciſapenninam,&Tranſapenninam Italiam.

Alpes omnes Italiæ colonias fuiſſe Thuſcorum incolæ aſſerunt,& ab ipſis vel ducibus, vel capitibus originum nomina gentibus & locis indita : vt Rethij a Retho rege Lydorum : & Veronenſes,a Verona colonia Thuſca : Comenſes a Coma : Rhegij a Rhegio: Volturreni, a quibus vallis Volturrena.& Oſcia à quibus Oſcela. Hiſtria quoque a duce miſſo a Iano nomē retinet.At Græcorum quidam ſcribunt dictum ab Iſtro amne cognomine Danubio, cui Danæ gentes accolæ nomen impreſſere, fabulanturque ramum ex eo in Hiſtriam effluere,inque Hadriaticum mergi.Fingunt alij Argonauim in Hiſtriam primum ab Iſtro e mōtibus humeris vectam, & in Hadriaticum demiſſam. Videlicet tanta eſt in mentiendo Græcorum vanitas ſimul & leuitas, vt ab Iſtri oſtijs ad eius fontes per immenſa gentiū ſpatia transuolarint,& amnes etiam obſtantes tranarint & humeris ea conuecta connauigarint, vt etiam in Italia mentiendi ſibi loca inuenerint. Neſcio Argo naui ne Græci aquas, an Argonauis humeris montes nauigarit.

Venetia eſt omnis ora circum ſinum maris poſt Hiſtriam vſque oſtia Padi. Quibuſdam placet a Tylauento illos exordiri. Nam Tauriſanos Perſæ gentem ab Api duce conditam aſſerunt. Venetis cunctis prima origo Phaethontea eſt,quæ Græcis occaſionem mentiendi de Phaethonte & Eridano præbuit. Poſterius mixta his nobilis ſtirps Troiana,a quibus Patauium ſuo conditore inclytum.

Omnia

Omnia ſub Alpibus tranſpadana loca priſci conuenæ Thu-
ſci miſsis colonijs tenuere, ab hiſq; e multa loca nomina retinent.
Plura deleuerunt Galli, qui primi Arunte Cluſino duce alpes tran-
ſcenderunt, & ſenſim ab omni Gallia ciſalpina Hetruriam pepu-
lere, ab hiſque nomen ſortita retinet Gallia ciſalpina, qua Man-
tua ſuo conditore Ocno Biano: o. eſt Thuſcorum rege illuſtris.
Penetrauere trans alpes Boij, Senones, Inſubres, & aliæ Galliæ
tranſalpinæ gentes. Gallia ciſpadana olim Bianora a victore Oc-
no, poſtea Felſina dicta vſque Rauennam, nunc Gallia Aurelia &
Aemilia a Romanis ducibus nomen habet. Princeps metropolis
Felſina primum a Rege Thuſco conditore, inde á ſucceſſore Bo-
no Thuſcanienſi Bononia dicta. Spiretum Padi oſtium a Pelaſgis
conditoribus Spira dictum, & a Diomede inſtauratum. Nouaria
ante ab Herculis Ægyptij nomine Lybia: & a cognomine Aria
Ægyptio vocabulo Leonina: ſed a Liguribus inſtaurata, Nouaria
dicta eſt, Olanum ante ab Thuſcorum duce, qui cum Oropijs co-
lonis ibi primus inſedit, quorum origo incerta vti Comi, Bergo-
mi, Lycinophori, & aliquot circa populorum: inde ab Inſubrium
principe nomine Medo adaucta, Mediolanum nomen ſeruat.
Padus antea duce Coloniarum Eridanus, ſed a profunditate Bo-
tigon ab Hetruſcis, & Botigum a Liguribus, & a cirea arbore Picea,
Gallice Padus nuncupatur. Poſt Padi oſtia Rauenna, Sabina ſtirps.
Interijt Saga opidum Hetruſcorum, vti & Atria, a quo mare A-
triaticum, quod nunc Adriaticum. Gallia Flaminia a Rauenna ad
Ariminum a comitibus Herculis conditum, a quo cognomina-
tur. Ab eo ad Anconam Senegallia a Senonibus dicta pulſis He-
truſcis, nunc Gallia Togata. Ancona prius Picena vocabulo He-
truſco ſimul & Aboriginum dicta. Galliam Togatam primi colu-
ere Liburni & Siculi, quos pepulere Vmbri. Hos Hetruſci trecen-
tis & amplius eorum validiſſimis opidis iuſti more belli expu-
gnatis, eos tandem vicere Galli. Piceni lingua Hetruſca genus ſa-
crum dicitur, orti a Sabinis. A Picenis Garganum montem alijs
& alijs temporibus diuerſæ gentes tenuere. Marſia duce Lydorũ,
in quibus Aſculum. Precutij in quibus Adria ſiue Atria. Veſtini,
in quibus Amiterni. Marucini & Peligni, in quibus Curſellum, Or-
tou & Sulmo. Ferentani primum a Liburnis & Dalmatis, inde his
pulſis a Thuſcis orti, quorum lingua Larinũ metropolim vocaue-
runt, id eſt nobilem principem: Laronem enim Hetruſci & Laru-
nem & Arunem vocant nobilem principem. Inde in Tranſpada-
na Larium lacum, & in Thuſcia Larones amnes, & Arunes colo-
niæ, & viri Arunes, quos Thuſci ſecunda declinatione, Romani
& Græci ſicut Atlas tertia declinant & proferunt Aruntes. A Gar-
gano ad Brunduſiũ, coluere Celij, Daunij, inde Apuli, Boij, in qui-
bus Arpe, Canuſium, Bararium. Sub his Apenninus ex tranſuerſo
diuidit in duo ſines Italiæ, quos inter Tarentinus ſinus iacet, cir-
cumque ipſum vndique magna Græcia. Ad Orientem vero magnę

Græciæ pars eſt, Oenotria Arcadum, & Calabri, prius Auſones: ad quos Græca verboſitas fert veniſſe primam Græcorum claſſem annis ferme quadringentis ante ruinas Troiæ. cum Oenotrium ducem Arcadum poſt Troiam conditam adnauigaſſe in Calabriam tradat Antiochus Syracuſanus, & circa oram maritimam poſuiſſe colonias. Et vt parcius mentiantur Græci, ab eo quondam dictam Italiam Oenotriam ſcribunt: cum ab initio Italiæ a vetuſtiſſimo rege Sabinorum & Hetruſcorum penes quem erat imperium, id nomen ſortita fuerit. A Leucopetra ad Sarnum amnem vicinum Neapoli tenuere diuerſi populi, Vmbri, Itali, Samnites, Siculi, Peucini, Picentini & Hetruſci: quorum vrbes ſunt Cluſiū, Pæſtum, Elea, nunc Velia. Inter amnem Vulturnum & montes Apennini Sabelli ſunt proles Sabinorū, vt nomen eſt argumento, a Latinis Samnites, a Græcis Saunites appellari.

A Tiberi ad Sarnum incoluere primi Aborigines, proles Vmbrorum. Princeps his vrbs vetuſtiſſima Camerena a Cameſe condita, non procul vbi poſtea Alba. Thuſci his admixti. Oſci, qui nunc Capuani. Voloſci, quos vocamus Volſcos, quibus metropolis fuit Anxur, nunc Taracina, Stabia, Antini, Hortenſes, Longnani, Oſcori, Macrani, Nuetini, Latine Grauiſcæ: Picenti, Sorani, Ferentinates, Freginates, Sangnini, Tuſculani, Cortinenſes, Vrſentini, Volcentani.

Roma principio ſui paſcua bobus erat. Circum Tiberim ſeptem rupes, ſibi perpetuæ in Hernico ſuccedentes, cauis paruis diſtinctæ erant, ſub quibus alueum Tiberis quandoque egreſſus paludes in planiciem rupibus ſubſidentem inferebat. Saturnus primus incoluit Capitolium, Italus Auentinum, Roma palatium, Cœlius cum Thuſcis Cœlium & Viminalem, Romulus palatium, in quo quadratam Romam condidit, etiam Exquilinum tenuit ab Excubijs dictum, quas illi Lucumo dedit more Thuſco duodecim lictorum, id eſt, trecentorum armatorum ad cuſtodiam corporis ſimul & dignitatem: quia Tacius non erat ſine ſuſpicione infidæ ſocietatis.

Hetruria, olim Italiæ princeps, ab eorum metropoli regia ſic cognominata, a Tiberi in Macram diffundi . Gens prima illorum maritima Ligurum, dicta a filio Phaethontis Ligure, quem montani Ligures Pheriton nuncupant. Poſt Tiberina oſtia, Pharegene primum Hetruriæ opidum in vicino litore, dictum a Genio Iano, qui primus ibi colonias poſuit: & a Pheritone, id eſt, Phaethonte, qui colonias adiecit, vti in Liguria mōtana, vbi a Genij colonijs Genua opidum: & ab adiectis Pheretianis ibidem colonis amni proximo & regioni Pheretianæ nomen reliquit. Primus omnium Græcorum Phaethon ex Attica ſoluens, cum Ligure filio, multis ætatibus & ſeculis ante Oenotrium Arcadem, colonias adiecit Italico litori, ab oſtijs Tiberinis vſque ad Nicæam Maſſilienſium: & in medio portum Ligurnum a filio nuncupans, vltro citro-

ſtroque litus omne Liguriam dixit: Verum Hetruſci, & eos ſecuti Romani ab oſtijs Tiberinis Hetruſcum vocauerunt vſque ad caput Hetruriæ. Inde Populonium, ab vrbe metropoli Popium, Romane Pupium. Poſtremo a Ligurno portu ad Macram, ad cuius fontes eſt Apua opidum, Apuanos Ligures vocant: Montanos vero omnes Ligures qui a Macra in Nicæam effunduntur. In montanis Liguribus ſunt portus Herculis Ægyptij. Nam Libarnum in his eſt a nomine ſimul & cognomine illius. Græci vbicunq; nomen Herculis audiunt, putant eſſe ſuum, a nomine ſumentes argumētum, cum tamen ille neque nomine Libyus: a quo deuicti Libyi: ſed Alceus dictus ſit: neque dictio Hercules ſit Græca ſed Ægyptia: nam illi Heraclio, id eſt, Iunonis gloria, cognomen fuit.

Gens prima Hetruriæ maritima eſt. Opida in his Pheregene, Alſium, Agylla, quæ & Cære, a Pelaſgis condita: Pyrgus, Grauiſce, ab aere dictum: Coſe, Volce, Telamon, ab Argonautarum principe, cum in Hetruriam ad Lucumones profectus Hercules Alcæus laeum Ciminium effecit, & puella Faula ſubrepta ex Fano ad Euandrum perrexit. Vmbro fluuius limes & tractus Vmbrorum, caput Hetruriæ, limes Hetruſcorum, Populonium nauium & claſſis Hetruſcorum olim princeps: Volaterræ & vada eius. Piſa condita a Pyſis Alpheis Pelaſgis. Luca illuſtris Lucio Lucumone rege Thuſcorum, Lucus & montes Feroniani. Luna, Cariara ab Hetruſcis dicta, a Græcis CEΛHNH Apua in tranſitu Apennini ad fontes Macræ, vnde Apuani Ligures ab Arno ad Macram.

A Tiberi ad Ciminia iuga ſecunda gens Thuſciæ eſt, cognomine a Thuſcis. Larteniana id eſt, metropolis Eniana. Lartem enim ſummum regum vocant. Enianum vero vrbs in ea ab Enetanis Pelaſgis condita, quam Veij Hetruſci pulſis Pelaſgis ampliatam a principatu prouinciæ ſimul & conditoribus priſcis Lartenianum, Romani vero a genere populi Veiens vocauerunt. Opida in his ſunt Sabum in Sabatia a Sabo conditum: Lartenianum, cognomine Veiens, Nepeta, Soracte, Phaliſcorum mons Apollini ſacer: Phaliſcanum, Feſcennium, Vmbricum, a priſcis Vmbris dictum Flauianum, Arcennum, Mœſium a quo ſylua Mœſia, Ruſellum, Arx inutiæ, Sutrium a Pelaſgis conditū ab inſigni grano dictum, Romana ſocietate inclytum. Capina a qua Capinates, Lacus Ciminius, & Troitum Phaliſcorum finitimum Hetruſcis.

Gens tertia Thuſciæ Transciminia a Ciminijs diffunditur ad Piſtorium. In his Volturrena ſub radicibus Ciminijs iacens, cognomine Hetruria: a quatres gentes Hetrurię appellātur Hetruſci, vt a communi metropoli, & ager Hetruſcus antea Vmbronus dictus, vbi Vmbri orti. In eo agro Ferentia, Troſſolum, Mæonia Mæonum, Tyrrhena, Volturna, ſub Volturrena, Aruntes veteres, cognomine Camillarij: Longius Blere Oleana, Tuſſa Nana, Lartes oppidum, Salembrona, Cort. Noſſa, Cort Enobra, mons Coriti in iugis Ciminijs.

e regione mons Phiſcon, quæ & arx Iti: Volſine, Pelij, Oropite, Sentinas, Cluſium vetus a pugna, ſed a duce Commerſolo: montes Tumniates, Sora, Soana, non procul Saturnia, lapides a Ioue compluti in auxilium Herculis contra Ligures Hetruſcos gigantes, a filio dicti Lamones: amnis Pelia: mons Pelius. Mons Tumnias Roſelle: Vmbro in monte Sena colonia, Phocenſes, Piſtorium, Vmbro amnis, Stellates, Fluentini, qui & Arnienſes. Cluſium nouum, vnde Cluſentinus tranſitus Annibalis, Aretiū: Crotona a Crotone ſocio Herculis condita.

Apenninus mons Italiam in duo ſecat, radices ſub Pennino tranſitu Aňibalis in Alpibus a Nicæa ad ipſum ferme Penninū in latitudinem extenduntur, & vſque ad Macram Ligures montani incolunt: a Macra item ad fontes Tiberis ad inferum mare Thuſci: ad ſuperum Galli Aureliani & Æmiliani. A fontibus turſus Tiberis ad Narem Vmbri inhabitant. Principio Typhernum, & in fine Ameria & Tuder ſunt. Galli omnem Vmbriam pulſis Hetruſcis occupauerunt, exceptis Typherno, Eliſio, Hyſpello, Fulgineo, & vetuſta Veiorum prole, quam Veilumbram, id eſt, Veiam prolem antiquam Vmbram dicunt, in quibus principes ſunt Spoletum, Tuder, Meuania, & Ameria ferme noningentis annis & amplius reſtituta ante Perſicum bellum, a Veijs Hetruſcis antea condita, duce Ameroe, Atlantis Itali ex Pleiona vxore filia. A Nare porro Amne vſque ad Æquiculos tenent Sabini a Sabo conditi, Sabatio Sangni gentili edito: inde ad fontes Arni amnis Sabelli, Sabinorum proles incolunt.

Lucani a Samnitibus (duce Lucio) dicti, ſed ante illum Coloniæ erant Hetruſci generis, qui ſunt Buſſentum a Vuſetinis, Sentini, Tergilani, Vrſentini item a Traſimenis, Volcentini a Volce maritima, & Thebani ab Ocno miſſi.

Saugni gentilem Sabi pronunciant Sabini, Sanctum Romani, Sagam Barbari, a quo & Sagi primi Thuſci, id eſt pontifices & ſacri expiatores. Ex quo patet leuitas cum loquacitate Græcanica, qua a Lacedæmonijs ortos ſcribunt Sabinos, & Græca origine a CEBOMAI dictos fingunt. Sed Roma tū rudis erat, cum relictis literis & diſciplinis Hetruſcis, mirabunda Græcas fabulas rerum & diſciplinarum erroribus ligaretur, quas ipſi Hetruſci ſemper horruerunt: neque ob id Latinas quidem voluerunt ſuſcipere, vſque ad Cecinnam Volturrenum magiſtrum quadrigarum & augurum principem, patrem Menippi & auum Menodori, quos ante illum pater eius Volturrenus, auuſque Titus, & proauus Turrenus ſemper Romanis principibus chariſſimi renuerunt, cum ad eas recipiendas vrgerentur. Nam ipſe Turrenus patre Elbio Volturreno, & regum Hetruſcorum vltimo ad lacum Vadymonis cæſo, equidē ad reddendā vrbē Hetruriam anno ſecundo Olympiadis CXXI Vallici potuit, ſed ad recipiēdas Latinas litetas nūquā perſuaderi potuit.

Palatinum collem Roma Itali filia, ſed prius Palatini Abo-

rigines

rigines tenuerunt: qui ex agro Rheatino ad paſcua ouibus quærenda illo profecti ſunt. Argumento eſt Vellia, Palatini altera pars, a vellenda lana, ante his monſtratam Hetruſcam tonſurā appellata.

Capitolium dictum a capite inuento fluente ſanguine, dum Iouini templi fundameta iaceret princeps Tarquinius. Nam antea Tarpeius a Tarpeia ibi ſcutis Sabinorum obruta, ſed prius Saturnus vocabatur. Sub eo Ianus quadrifrons. Quirinus a victoria Lucumonis a Quirino colle mouentis. Quirinalis a Iunone Sabinorum dea quam illi curitim, id eſt, haſtatam Iunonem vocant. Etenim haſtam Curim & Curinam proferunt: quia his ſimul & Hetruſcis non eſt litera q, ſicut Romanis. Inde Quirites.

FINIS.

ARCHILOCHI LIBER

DE TEMPORIBVS.

MNASEAS Phœnix Damaſcenus libro nonageſimo ſeptimo hiſtoriarum, aſſerit ante Ninum ferme ducentis quinquaginta annis fuiſſe inundationem terrarum, & quendam cui teſtimonium perhibet Moſeas antiquiſſimus hiſtoricus, liberatum circa fluuium Araxim ad montes Caſpios, tumque recenti cœlo & rudi humano genere vixiſſe auream vitam, in qua nullo ferente legem natura ipſa viuebatur, quouſque Ninus & Semiramis arma populis inferentes, primi vitam vitiare cœperunt humanam. Tradunt igitur Chaldæi primo & trigeſimo atque centeſimo ab Ogyge anno regnaſſe apud ſe Saturnum auum, Nini annis ſex & quinquaginta, primumque Babyloniæ fundamenta ieciſſe. Hunc ſecutum fuiſſe filium Belum Iouem, & rexiſſe Chaldæos & Aſſyrios annis duobus & ſexaginta. Ninū vero duobus & quinquaginta: Semiramidē duobus & quadraginta. Ea Babyloniā magnitudine indicibili extruxit. Supputantur igitur a Nino ad ſecundum annum Speri, quo ortus eſt Deucalion, anni LI ſupra CCCC. ſeptingenti vero a prima inundatione noui meſtri, a qua ad Troiam colligit Mnaſeas annos non minus octo & viginti ſub Laomedonte ſex & XXX. ſupra octingentos.

Regnatum vero fuit Troiæ ſub regibus ſex: ſub Dardano quidem vno & triginta annis: ſub Erichthonio quinque & ſeptuaginta: ſub Troe ſexaginta: ſub Ilo quinque & LV: ſub Priamo XL.

Secuti ſunt anni D. a captiuitate Troiæ vſque ad viceſimam tertiam Olympiadem, in quibus floruerunt Homeri octo. Horum primus in annalibus Teutei regis Aſſyriorum traditur, qui vigeſimus ſeptimus a Nino extitit. Hic Homerus, vt ibi traditur, fuit Smyrnæus, & præfectus eiuſdem regis paulo ante deſcenſum Heraclidarum in Peloponneſſum, anno XX. Demophoon-

tis regis Athenienſium, quando Pyrrhus in templo Apollinis fuit ab Oreſte interemptus. Hunc ſecutus eſt Homerus Chius, qui vt Chienſium memoria tradit, floruit arte medicinæ anno XIX. Melanthis regis Athenienſium. Alius fuit Homerus patria Cumæus, qui vt ipſi Cumæi perhibent, enituit magia magis quam literatura, anno XXIIII. Codri regis Athenien. Quartum, ciuem ſuum prædiuitem Salaminenſes Cyprij efferunt, arte inſtitoria inclytum, anno octauo Agaſti Athenienſis. Biennio poſt emerſit Homerus Colophonius, quem illorum annales migratione Ionica prædicant effulſiſſe arte pictoria ſimul & ſculptili. Sextus fuit Athenienſis, qui vt ipſi ſcribunt, illuſtris reuocatione abolitarum Legum, & nouarum latione floruit ſub Archippo. ſeptimum Argiui habent, Muſicæ atque geometricæ diſciplinæ præceptis admirabilē, anno decimo ſeptimo Diogeneti Athenienſis.

Vltimum hunc Homerum ætas noſtra cernit, qui Olympiade XXIII, & a Troiæ excidio anno D. patria Mæon, Olympico certamine victor, iudicio totius Græciæ eximius poētarū eſt habitus, & ei ſoli ius tributū emendandi characteres, & nomina & linguā Græcam: quæ vt ferunt, Cadmus Samothrax fere barbara & plena ruditatis attulit ſub excidiū Troianum: cum reuerſus eſſet a fuga quam inierat ob certamē quod illi Priſca vxor intulerat, propter nuptias ſuperinductæ Harmoniæ. Sunt ergo nunc Characteres ab Homero forma elegantiore. Nā primi barbatiē quandā vetuſtam & nō Phœnicā ferebant: quia nihil Phœnicū habēt, vt cernimus, ſed Galatarū & Mæonum figuras retinent. Idē Homerus reformauit characteres, & grammaticæ præcepta primus dedit, cū antea quiſque ſermone ſcriberet ſimul & loqueretur vernaculo. Quæ profecto etiam Italia, quæ & magna Græcia, ſuſcepit. Hactenus de temporibus.

FINIS.

BE-

BEROSI BABYLONII
ANTIQVITATVM
LIBER I.

ANTE aquarum cladem famoſam, qua vniuerſus periit orbis, multa præterierunt ſecula, quæ a noſtris Chaldæis fideliter fuerunt ſeruata. Scribunt illis temporibus circa Libanum fuiſſe Oenon vrbem maximam gygantum, qui vniuerſo orbi dominabantur, ab occaſu ſolis ad ortum. Hij vaſtitate corporis ac robore confiſi, inuentis armis omnes opprimebant; libidineque inſeruientes inuenerūt papiliones, & inſtrumēta Muſica, & omnes delicias. Manducabant homines & procurabant aborſus in eduliumque præparabant, & commiſcebantur matribus, filiabus, ſororibus, maſculis & brutis, & nihil erat ſceleris quod non admitterent contemptores religionis & deorum.

Tunc multi prædicabant & vaticinabantur, & lapidibus excidebant de ea quæ ventura erat orbis perditione. Sed enim illi aſſueti conridebant omnia, cœleſtium illos ira atque vltione perurgente pro impietate atque ſceleribus.

Vnus inter gygantes erat qui deorum venerator & prudentior cunctis reliquis ex probis erat in Syria, huic nomen erat Noa, cum tribus filijs, Semo, Iapeto, Cham, & vxoribus Tidea magna, Pandora, Noela & Noegla, Is timens quam ex aſtris futuram proſpectabat cladem, anno ſeptuageſimo octauo ante inundationem nauim inſtar arcæ coopertam fabricare cœpit. Anno LXXVIII, ab inchoata naui ex improuiſo exundauit oceanus, & omnia maria mediterranea, fluminaque ac fontes ab imo ebullientes inundauerunt ſupra omnes montes, accedentibus quoque impetuoſiſſime & ſupra naturam e cœlo copioſiſsimis hymbribus multis diebus corruentibus: ita omne humanum genus aquis ſuffocatum, excepto Noa cum familia ſua, quæ naui erepta eſt. Nam eleuata ab aquis in Gordyei montis vertice quieuit, cuius adhuc dicitur aliqua pars eſſe, & homines ex illa bitumen tollere, quo maxime vtuntur ad expiationem.

Ab hoc igitur anno ſalutis humanæ, ab aquis primortio ſumpto, noſtri maiores innumera ſcripſerunt. Nos vero tædioſum illorum ſermonem abbreuiaturi, referemus origines, & tempora, & reges eorum duntaxat regnorum, quæ nunc magna habentur: in Aſia quidem noſtrum omnium celſiſſimum Babylonicum, in Africa Aegyptium & Libycum, quæ vnum primo fuerunt, & ſub vno narrabimus. Poſtremo in Europa quatuor noſtri enumerant, Celtiberum, Celtæ, Kytim, quod illæ gētes Italicum appellant: & Thuyſconum, quod a Rheno fluuio per Sarmatas in pontum finit. Addūt quidā etiam quintum dictū Ionicum.

BEROSI BABYLONII ANTIQVITATVM

LIBER II.

NECESSE eſt igitur nos ex præmiſsis cõfiteri, quod & Chaldæi ac Scythæ ſcribũt, ſiccato ab aquis orbe, nõ fuiſſe niſi dictos octo homines in Armenia Saga, & ab his omne hominum genus in terris ſeminatum, atque ob id Scythas recte dicere & appellare Noam omnium deorum maiorum & minorum patrem, & humanæ gentis autorẽ, & Chaos, & ſemen mundi. Thyteam vero Aretiã, id eſt terrã, in quã ſemen Chaos poſuit, & ex qua tanquã ex terra cũcti prodierũt. Præter vero tres primores filios, Noa poſt diluuiũ gigãtes pluresq; filios genuit. Quare ad abbreuiandũ plurimũ conferet, ſi omnium poſteritates figurabimus, ab ipſo Noa ſumpto exordio: deinde ſigillatim a cæteris. Primum itaque dixerunt Ogygiſan Sagam, id eſt illuſtrem ſacrorum pontificem Noam Dyſir.

BEROSI BABYLONII ANTIQVITATVM

LIBER III.

HAS igitur principum atque Heroum origines atque poſteritates abbreuiamus ex noſtris Chaldæis atque Scythicis libris, quoad ſatis ſit. Nam & multos alios memoriæ mandant, quos quia vel nihil ad noſtram intentam accurtationem, aut parum aſſerunt, ob id dimittimus reſumpturi illos vbi opus fuerit.

Quo pacto exinanitus orbis fuerit colonis & hominibus oppletus, dicendum eſt. Exiccata humo, & torrefacta terra. Noa cum familia de monte Gordyeo, vt par erat, deſcendit in ſubiacentem planiciem plenam cadauerum quam vſque ad hanc ætatem appellant Myri Adam, id eſt euiſceratorum hominum: & inſcripſit in lapide in monumentũ rem geſtam, & vocant incolæ locum, Egreſſorium Noæ. Congreſſi vero coniugibus perpetuo geminos edebant marem & fœminam, qui adulti, & coniuges effecti & ipſi binos partu liberos ſemper edebant. Neque enim vnquam Deus vel natura defuit rerum neceſſitati, quæ ad vniuerſi orbis ſpectat opulentiam. Peracto breui & in immenſum adaucto humano genere, omnique Armenia cõpleta, opus erat eos inde recedere atque nouas ſibi ſedes conquirere. Tunc ſeniſſimus.

ſimus omnium pater Noa iam antea edoctos Theologiam, & ſacros ritus, cœpit etiã eos erudire humanã ſapientiam. Et quidem multa naturalium rerum ſecreta mandauit literis, quæ ſolis ſacerdotibus Scythæ Armeni commendant. Neque enim fas eſt illa vlli inſpicere, aut legere vel docere, quam ſolis ſacerdotibus, & inter ſacerdotes duntaxat, ſicut & quos rituales libros reliquit, ex quibus illis primum ſaga nomen fuit inditum, id eſt ſacerdos, & ſacrificulus & pontifex.

Docuit item illos aſtrorum curſus & diſtinxit annum ad curſum ſolis, & XII. menſes ad motum lunæ: quæ ſcientia prædicebat illis ab initio quid in anno, & cardinibus eius futurum contingeret. Ob quæ illum exiſtimauerunt diuinæ naturæ eſſe participem, ac propterea illũ Olybama & Arſa, id eſt Cœlum & Solem cognominauerunt, & illi plures ciuitates dedicauerunt. Nam & ad hæc tempora Scythæ Armeni vrbes habent Olybama & Arſa Ratha, & eiuſcemodi. Cumque iuiſſet ad regendum Cytim, quam nunc Italiam nominant, deſiderium ſui reliquit Armenis, ac propterea poſt mortem illum arbitrati ſunt animam cœleſtium corporum, & illi diuinos honores impenderunt. Et ob id ſolum hæc duo regna, Armenum quidem, quia ibi cœpit, Italicum vero, quia ibi finiuit, & docuit, & regnauit, naturalium que atque diuinorum, qui eos erudiuit, libros pleniſsime illis conſcriptos reliquit, illum venerantur, ſimulque cognominant Cœlum, Solem, Chaos, Semen mundi, Patremque deorum maiorum & minorum, animam mundi mouentem cœlos, & mixta, vegetabiliaque, & animalia & hominem: Deum pacis, iuſtitiæ, ſanctimoniæ, expellentem noxia, & cuſtodientem bona. Et ob hoc illum vtræque gentes ſignant inſcriptis curſu ſolis, & motu lunæ, & ſceptro dominij, quo malos & noxios expellebat a cœtu hominum, & caſtimonia corporis & ſanctimonia animi, duabus clauibus religionis & felicitatis. Neque minus Tideam quæ mater omnium erat, Aretiam, id eſt terram vocabant, & Eſtam, id eſt ignem poſt mortem cognominauerunt: quia ipſa regina ſacrorum fuerat, & puellas docuerat ſempiternum ignem ſacrorum extinctum ſeruare. Cæterum Noa antequam diſcederet ab Armenia, docuit illos ſimplicem agriculturam, magis curans religionem & mores, quam opulentiam & delicias, quæ ad illicita & libidines prouocant, & cœleſtium irã nuper induxerant. Primus tamen omnium inuenit vites atque plantauit, & vinum conficere docuit, cuius vim inexpertus & vaporem, ebrius effectus minus pudice in terram cecidit. Erat illi, vt diximus, filius ex tribus primis adoleſcentior Chem, qui ſemper magicæ ac veneficæ ſtudens, Zoroaſtis nomen conſecutus erat. Is patrem Noam odio habebat, quia alios vltimo genitos ardentius amabat, ſe vero deſpici videbat, potiſſime vero idẽ infenſus erat patri ob vitia. Itaque nactus opportunitatem, cum

Noa pater madidus laceret, illius virilia comprehendens, tacitéque ſubmurmurans carmine magico patri illuſit, ſimul & illum ſterilem perinde atque caſtratum effecit: neque deinceps Noa fœmellam aliquam fœcundare potuit. Ob beneficium inuentæ vitis & vini dignatus eſt cognomento Iano, quod Arameis ſonat vitifer & vinifer. At vero Chem cum publice corrumperet mortale genus, aſſerens, & re ipſa exequens, congrediendum eſſe, vt ante inundationem, cum matribus, ſororibus, filiabus, maſculis, brutis, & quouis alio genere, ob hoc eiectus a Iano piiſſimo, & caſtimonia, atque pudicitia refertiſſimo ſortitus eſt cognomentum Chem eſenua, id eſt Chem infamis & impudicus, incubus propagator. Eſt enim Eſeu apud Scythas Arameos infamis & impudicus. Enua vero tum impudicus, tum propagator. Eum inter homines huius dogmati ſecuti fuerunt Aegyptij, qui ſibi illum ſiium Saturnum inter deos adoleſcentiorem fecerunt, & ciuitatem illi poſuerunt, dictam Chem Myn, a qua ad hanc ætatem omnes eiues illius appellamus Chemmenitas. Verum poſteri hoc vitioſum dogma neglexerunt, retento quod fuit primi moris, vt inter fratres & ſorores cõiugũ initi poſſet.

BEROSI BABYLONII ANTIQVITATVM

LIBER IIII.

MVLTIPLICATVM eſt in immenſum genushumanum, & ad cõparandas nouas ſedes neceſsitas compellebat. Tum Ianus pater adhortatus eſt homines principes ad quærendas nouas ſedes, & communem cœtum inter homines agendum & ædificandas vrbes. Deſignauit itaque illas tres partes orbis, Aſiam, Africam, & Europam, vt ante diluuium viderat. Singulis autem his principibus ſingulas partes, ad quas irent partitus, ipſe per totum orbem colonias ſe traducturum pollicitus eſt.

Itaque Nymbrotum creauit Babyloniæ Saturnũ primum, vt ibi primum ædificaret cum coloniis ſuis. Quare Nymbrotus aſſumpto filio Ioue Belo, cum colonis furatus eſt Rituales Iouis Sagi, & cum populo venit in campum Sennaar, vbi deſignauit vrbem, & fundauit maximã turrim anno ſalutis ab aquis CXXXI. regnauitque ibi annis L VI. & deduxit turrim ad altitudinem & magnitudinem montium, in ſignum atque monumentum, quod primus in orbe terrarum eſt populus Babylonicus, & regnum regnorum dici debet. Ergo ab eo exordiemur, & per ipſum menſurabi-

ſtrabimus omnia regna, & eorum reges ac tempora, abbreuiando illa in hunc modum.

Anno CXXXI. a ſalute ab aquis, prima omnium gentium & ciuitatum fundata eſt a Saturno Babylonico noſtro vrbs & gens noſtra Babylonica, multiplicataque eſt nimis numero poſteritatis, magiſque ſtuduit paci & religioni Saturnus deorum quam opulentiis. Et turrim quidem ædificauit, ſed non compleuit: nec deſignatam vrbem fundauit, quia poſt quinquaginta ſex annos ſubito non comparuit, tranſlatus a diis.

Ab exordio huius Ianus pater miſit in Aegyptum cum colonis Cham Eſenuum: in Libyam vero & Cirenem, Tritonem: & in totam reliquam Africam Iapetum priſcum Atalaa: in Aſiam orientalem miſit Gangem cum aliquot ex filiis Comeri Galli: in Arabiam Felicem Sabum, cognomine Thuriferum. Arabum præfecit Arabiæ Deſertæ, & Petreium Petreiæ. Canam poſuit a Damaſco vſque in extima Palæſtinæ.

In Europa regem Sarmatiæ fecit Thuyſchonem a Tanai ad Rhenum, iunctique ſunt illi omnes filii Iſtri, & Mœſe cum fratribus ſuis, ab Adula monte vſque in Meſembriam ponticam. Sub his tenuerunt Tyras, Arcadius, Aemathius. Italiam tenuit Comerus Gallus. Samotus poſſedit Celtas: & Iubal occupauit Celtiberos.

Hi ſunt qui egreſſi ſunt poſt Nymbrotum, ſinguli cum familiis & coloniis ſuis, relinquentes nomina ſua locis in ſignum expeditionis a Iano patre commiſſæ, & ad monumentum poſteris vt ſcirent quis eorum fuerit conditor.

Hij iuxta mandatum Iani colonijs turri conſtructa pro metropoli, ipſi in veijs & cauernis caſas habebant. Solus noſter Saturnus idcirco exceſsit mandatū, quia vrbē vrbium, & regnū regnorum voluit eſſe Babyloniam. Rurſus his temporibus Ianus cum omnes in colonias miſsi abiiſſent, eos qui remanſerant bipartitus eſt: Nam ſecum retinuit filios plurimos, quos poſt ſalutem ab aquis genuit: & item maximam gentium multitudinem, quam ſecum in colonias conducturus erat. Scytha, cum matre ſua Araxa, & aliquot colonis qui Armeniam incolerent, rex primus relictus eſt conſtituto ſummo pontifice Sabatio Saga ab Armenia vſque in Bactrianos, quæ longitudo a nobis ad hanc ætatem vocatur Scythia Saga. Poſtremus omnium ipſe Ianus ab Armenia per orbem colonias ſeminaturus egreſſus eſt.

Hæc noſtri maiores multis libris tradiderunt. Nunc de temporibus eorum ac poſteritatibus dicemus, iuxta id quod in noſtra Chaldaica & primordiali Scythica hiſtoria fideli memoria conſeruatum eſt.

BERO-

pidi magis quam vrbis erexit. Pace fruebatur vſque circa finem imperij ſui.

Anno tertio huius Comerus more Scythico, vnde venerat, docuit ſuos Italos vrbem curribus componere. Et idcirco Veij appellati ſunt vocabulo Sago, qui Veias plauſtrum appellant, & vrbem ex his compoſitam, ſi parua ſit, Veitulam: ſi magna, Vlurdum: ſi metropolis, Cyocholam. Ad hæc quoque tempora Scythæ plauſtris & curru pro domibus vtuntur. Et ſub ſolatio quidem ſtabulum, ſupra vero habent officinas domus. Concludit & loca a ſe cognominata.

Tyras poſtquam Tyrum fundauit, cum principibus coloniarum littora maris tenuit, fundauitque Thraces: Arcadius Arcadiam: Aemathius Aemathiam tenuit.

Anno LXV. huius Beli Ianus pater poſuit colonias in Arabia felice, & a ſuo nomine vnam vocauit Noam, & a cognomine Ianineas. Qui vero ex poſteritate Cometi erant Galli, ab auito cognomine illos appellauit Gallos.

Anno LVI. huius Beli Cemeſenus venit in Italiam ad Comeros, & non cōpatente Comero cœpit colonias tegere, atque corrumpere ſuis impietatibus & ſceleribus.

Ianus vero pater circa Arabiæ Felicis fluuium plures colonias relinquens, & a ſe Ianineas cognominans, in Aphricam ad Tridonem venit.

Hac ætate Iupiter Belus cœpit libidine dominandi torqueri, & paulo ante Araxa cum filio Scytha, creato omnium gentium Sagarum rege Sabatio Saga atque in Armenia relicto, ipſe occupauit omnem partem occidentalem ab Armenia vſque in Sarmatiam Europæ.

At vero Iupiter Belus cum non poſſet alios ſubiugare niſi ſubacto & trucidato Sabatio Sagarum rege, clam molitus eſt illum perimere. Cumque Saturnus proſpiceret ſe non poſſe euadere, quod innumeras inſidias ſibi parauerat Iupiter Belus, clandeſtina fuga ſe tutabat, in Sagis Caſpiis deliteſcendo. Cumque naturæ concederet, iuſsit filio Nino vt Sabatium Sagam funditus deleret, & omnes populos Babylonico regno ſubiiceret, quia omnium in orbe primum fuiſſet. Quo accepto Sabatius deliteſcebat in Bactrianis Sagis, quouſque cerneret tēpus idoneum vel ad regnum, vel ad fugam. Ita arma Iouis contra eum parata illum regno pepulerunt circa tempora Semiramidis.

Eodem tempore Triton reliquit filium Hammonem regem Libyæ, qui accepit coniugem Rheam, ſororem Cemeſenui Saturni Ægyptiorum, ſed tamen ex Amalthea adoleſcentula clam Rhea Dionyſium ſuſtulit, & in Nyſam vrbem Arabiæ educandum miſit.

NINVS TERTIVS BABYL. REX

Tertius Rex Babyloniæ a noſtris ſcribitur Ninus, Iouis Beli filius, & regnauit annis quinquaginta duobus. Hic omnibus ſuis viribus ſumptis, armis patris ſui Iouis Beli omnibus bellum intulit, nulli parcens, & Sabatium Sagam, quod eſſet in omnium deſiderio, omni ſtudio ad interitum quæritabat. Quare etiam toto huius tempore exul apud ſuos delituit. Hic omnium primus ex noſtris regibus Babylonicum regnum propagauit, & omnium primus templum Belo patri, & matri Iunoni, & Rheæ auiæ ſtatuas in medio opidi Babyloniæ erexit.

Anno huius Nini quarto Thuyſcon Gygas, Sarmatas legibus format apud Rhenum. Idipſum agit Iubal apud Celtiberos, & Samotes apud Celtas. Ecõtra Cameſenuus Saturnus Ægyptiorum Comaros Italos nitebatur corrũpere, iuuantibus illum conuenis & aduenis, quos ille pro Italiæ colonis conduxerat: quos ipſi vocãt Montanos Aborigines. At apud Libyam lis orta eſt inter Rheam & Hammonem, ob ſtuprum admiſſum cum Amalthea, quærebatque Rhea vbi Dionyſius eſſet, vt eum perderet, & diu lis iſta rixaque perſeuerauit.

Anno Nini decimo Ianus pater ex Africa in Celtiberos Hiſpanos venit, vbi duas colonias dimiſit a ſe dictas Noëlas & Noëglas. His enim etiam antea cognominibus cognominauerat vxores Iapeti & Cameſenui. Nini anno XXIX. Ianus pater veniens in Italiam, cum comperiſſet Cameſenuum præter opinionem corrumpentem iuuentutem, tribus annis illum æquo animo tulit. Deindeilli aliquotcoloniis aſſignatis eũ Italia excedere iubet. Ipſe omnes colonias diuiſit. Etenim omnes colonos Comaros corruptos, & conuenas & aduenas montana trans Ianiculũ amnem colere iubet, illiſque filiam ſuam Cranam Helernam, id eſt ſuffragio ab his electam & exaltatam reginam cum ſceptro dat: namque duos filios ſuos nouiſſimos cum illorum poſteritate Cranum & Cranam Ianus cum Comero miſerat, coaluerantque in gentem atque poſteritate m maximam, q̃ noſtra ætate Ianigeneam vocãt: cognominant autem Razenuã, id eſt ſacram propagatricem incubamque contra impietatem Cameſenui. Itaque ſuam poſteritatem ſeparatã ab Aboriginibus eſſe voluit cis Ianiculum amnem in planicie atque maritimis. Cognominauit aute n eam Razenuam, vt & Cranum Razenum.

Interea cum Italia diſceſſiſſet Cameſenuus, ad illũ Rhea venit, & illi nupta ambo contra Hammonem cum Titanibus pergunt, ibique bello commiſſo pellunt regno Hammonem, & in Cretam cogunt. Cum in Libya Cameſenuus regnat, parit ex Rhea ſorore Oſirim, quem cognominauit Iouem.

Vigeſimoſecundo anno Nini Ianus in Thuſcia Ianicul ũ, quod ætate Chemeſenui condidit, ſedem ſibi perpetuam ſtatuit vſque Arnum,

Armum, vbi colonias poſitas vocauit Aryn Ianas, id eſt, à Ianø axltatas. Vetuloniæ iura dicebat & docebat atque regebat:

Anno Nini XLIII. Sabatius cum aduerteret nullo pacto ſibi licere vti regnis, creato Armenis Saget regi filio Baizane, in Sarmaticum ponti littus conceſſit. Eadem tempeſtate Dionyſius Hammonis filius armis ſumptis Rheam & Chemeſenuum regno paterno pelleus, & ſecum Oſirim retinens in filiumque adoptas, eum a patre ſuo Hammonem Iouem cognominauit, vti a magiſtro Olympo Olympicum, eique totius Ægypti regnum tradidit. Eodem anno virgo Pallas apud Tritonidem lacum infantula expoſita, ab eodem Dionyſio, Ioue Libyco etiam cognominato, adoptata in filiā fuit, quæ omnē militiam prima Libycos docuit.

Eodem tempore Ianus pater Ianigenas Razenuos docuit phyſicam, aſtronomiam, diuinationes, ritus, & Rituales ſcripſit, & omnia literis mandauit, eiſdem vero nominibus & veneratione diuina ſunt proſecuti, quibus in Armenia Saga erant vſi.

Anno XLIX. Nini Celtiberos rexit Giberius, filius Iubal, a quo Hiberi nominati fuerunt. Nini LI. anno apud Celtas regnauit Samotis filius Magus, a quo illis opida plurima poſita ſunt. Vltimo anno Barzanes in Armenia a Nino ſuperatur.

SEMIRAMIS IIII.

Quarto loco regnauit apud Babyloniam vxor Nini Aſcalonita Semiramis annis XLII. Hæc anteceſſit militia, triūphis, diuitiis, victoriis & imperio omnes mortales. Ipſa hāc vrbē maximā ex opido fecit, vt magis dici poſſit illam ædificaſſe quam ampliaſſe. Nemo vnquam huic fœminæ comparandus est virorum, tanta in eius vita dicuntur & ſcribuntur cum ad vituperationem, tum maxime ad collaudationem magnifica.

Huius primo anno oritur ex Rhea & Chemeſenuo in Ægypto Iuno Agyptia, cognominata Iſis maxima, frugifera, legifera, ſoror & vxor Oſiridis.

Eodem anno Sabatius, Saga a ponto ſoluit in Italiam ad patrem Ianum, quem exceptum hoſpitio poſt aliquot annos illum Corit um creauit, & Aboriginibus præfecit.

Anno VI. Semiramidis apud Rheni Sarmatas regnauit filius Thuyſconis Mannus, & apud Ianigenas Razenuos Veſta vxor Iani, ſempiternum ignem cuſtodiendum virginibus puellis edoctis ſacra tradidit.

Anno XII. Semiramidis Sabatius Saga cum Iano regnat.

Anno XVII. Semiramidis Sabatius Saga docet agriculturam, & aliquantulum religionis.

Anno Semiramidis XXII. Sabatius Sabum præfecit Sabinis & Aboriginibus, ipſe iuxta Ianiculum cum aliis Curetibus regionem coluit, & ibi obiit.

Anno XXXIIII, eiuſdem apud Celtiberos regnat Iubalda, filiuſque Hiberi, apud montem ſui nominis.

ZAMEIS QVINTVS, REX BABYL.

Quintus apud Babylonios regnauit Zameis Ninias filius Semiramidis, annis XXXVIII. In regno Babylonico hic parum reſplenduit, ornauit tamen templa deorum, & Chaldæos ampliauit.

Eius anno primo cum Sabatius obijt, Ianus pater ſeniſſimus filium ſuum Cranum Coritum creauit, octauoque poſt anno obiit, expletis vitæ ſuæ annis CCCL. & Ianigenæ illum Vortumnum appellantes, templum illi & diuinos honores, vt par erat, impenderunt,

Hoc anno, Oſiris inuentis a ſe & a ſorore adoleſcentula frumento & frugibus, cœpit docere illa in Palæſtina. Inde reuerſus in Ægyptum, & inuento aratro, & his quæ ad agriculturam pertinent, ſenſim vniuerſum peragrauit orbem, docens quæcunque inuenerat: & ita vniuerſo imperauit orbi, exceptis gentibus quæ iam in Babyloniorum venerant poteſtatem.

His temporibus regnauit apud Celtas Satron, qui vt contineret ferociam hominum tum recentium, publica literarum ſtudia inſtituit, & apud Thuyſcones Inghaeuon.

ARIVS VI. BABYL. REX.

Sextus Babyloniæ rex Arius regnauit annis XXX. qui adiecit imperio omnes Bactrianos. Nam paulo ante mortem Niniæ Cameſenuus pulſus ab omni ferme orbe in Bactrianos ſeſe cōtulerat, & illos magico præſtigio ſibi deuinxerat, adeo vt apud illos maximis viribus imperaret. Coacto autem Cameſenuus maximo populorum exercitu inuaſit Aſſyrios: contra quem Ninus dimicans ſuperior fuit & Cameſenuum obtruncauit: inde paulo poſt ipſe obijt. Quare Arius collecto exercitu, poſt patris Niniæ obitum Bactrianos & omnes Caſpios ſubiecit. Cranus Ianigena ſororem ſuam mortuam cum Ianigenis Razenuis ſuis & omnibus ſimul Aboriginibus ſolenni pompa celebrat, & illi lucum iuxta Ianiculum amnem, ſolenneſque ritus, & diem ſacrat: ipſe ſenex filium ſuum Aurunum Coritum creat.

Arij XX. anno apud Celtiberos regnat Brygus, qui multa oppida ſuo nomini fundauit, adiectis nominibus capitum originum, quibus illa conſignabat.

Apud Libyam regnauit priſcus Hyarbas, vir ferox, armis & militia Paladux.

Anno

Anno XXIIII. Arij, apud Ianigenas Razenuos regnat Auſunus filius Crani.

Anno XXIX. apud Celtas Dryus peritiæ plenus.

ARALIVS VII. REX BABYL.

Septimus Aſſyrijs imperat Aralius annis XL. Vir iſte claruit ingenio, & ſtudio militari, & primus adauxit pompas & gemmas, & muliebres delicias. Apud Libycam Hyarbas cum Palladijs fœminis belligerans, non fuit illis par. Quare donis occurrens ſe ac regnum illarum permiſit poteſtati.

Apud Thuyſcones regnabat Herminon, vir ferox armis, & apud Celtas Bardus, inuētione carminū & Muſicæ apud illos inclytus.

Aralij anno X. Armeni, Ianigenæ Griphonij cum colonis ſuis ad Aurunum Ianigenum venerunt, quos exceptos hoſpitio etiam ſedem cum Ianigenis Razenuis aſſignauit. Claſſe quoque Auſon eodem tempore ab Auruno fuit exceptus, anno VIII. ſequente, & ſibi ſedes in orientali Italia ab eodem conſignata fuit.

Idem Aurunus in Vetulonia lucum ſacrauit Crano, & inter Iſos id eſt deos annumerauit. Iano quoque Vortumno templum & ſtatuam non procul vrbe dedicauit, & deo Razenuo in Vetulonia ſacellum condidit.

Nouiſſimis annis Aurunus Malot Tagetem filium creauit Coritum, & XXXV. Aralij anno obijt, & ſucceſſit Malot Tages.

Anno penultimo Aralij claſſe venit ad Malot Tagetem Ianigenum Razenuum Phaëthon cum ſuis, qui inueniens omnia ab Auſonijs occupata ab oriente, & montana a Gallis & Aboriginibus poſſeſſa, planiciem vero a Razenuis Ianigenis habitatam, donatus fuit parte occidentali, poſſeditque cum ſua poſteritate montes, & totum Eridanum vſque in regionem proximam, iſtis relinquens nomina locis.

Eo tempore Italia in tribus locis arſit multis diebus, circa Iſtros Cymeos, & Veſuuios, vocataque ſunt a Ianigenis illa loca Pale aſana, id eſt regio conflagrata.

BALEVS VIII REX. BABYL.

Octauus rex Babyloniæ fuit Baleus, cognomento Xerxes, & regnauit annis XXX. Hunc appellauerunt Xerxem, id eſt victorem & triumphatorem, quod imperauerit duplo pluribus gentibus, quam Aralius. Erat enim militia ferox, & fortunatus, & propagauit regnum vſque prope Indos.

Huius Balei Xerxis temporibus regnat apud Celtiberos Tagus, cognomento Orma: ex qua patria dicta fuit Taga: Apud Thuyſcones regnat Marſus, & apud Ligures Phaëthon, relicto filio Ligure regreſſus in Æthiopiam. Malot Tages ritus ſacros a Iano traditos & Aruſpicinam auxit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ARMATRITES IX. REX BABYL.

Nonus Babyloniæ rex Armatrites imperauit annis XXVIII. Qui magis ad voluptates & delicias conuerſus, ea quæ ad libidinem ſpectant cum inuenit, tum maxime inuenta ampliauit. Huius ætate apud Celtas Longho regnauit,& apud Celtiberos Betus, a quo regnum habuit nomen:& apud Ianigenas Sicanus filius Malot Tabetis, a quo cognominata fuit Vetuloniæ regio.

Anno XX. Armatritis Ligur miſit Cydnum & Eridanũ cũ colonis,cũ fratribus & nepotibus,& occupauerũt vſque Iſtrũ in Italia.

Sicanus ædificauit Aretiam, & nominauit eam lingua Ianigena Horchiam.

Oſiris in Thracia peremit gygantem Lycurgum.

Anno Armatritis XXXII. apud Celtiberos tyrannidem aſſumpſit Deabus, qui hoc cognomentum promeruit a fodinis auri & diuitiis, quas primus ibi cepit & inuenit, opprimens colonias. Et poſt duos annos apud Celtas regnauit Bardus Iunior.

BELOCHVS X. REX ASSYR.

Decimus Aſſyriorum rex imperat Belochus annis XXXV. qui idcirco a Belo ſumpſit cognomen,quia cum imperiũ voluit exercere, maximum pontificiũ Beli Iouis, & maxime circa auſpicia& diuinationes occupatus fuit. Eius annis apud Thuyſcones regnauit Gambriuius, vir ferocis animi. Apud Æmathios cœpit regnare, Macedon, filius Oſiridis a quo nuncnomẽ retinet prouincia: atque circa hoc regnum Oſirisdepreſſit gygantes,qui iam tyrannidem ceperant.

Vigeſimonono huius Belochi anno apud Celtiberos Lomnini florebãt,& ædificauerant a ſuo nomine vrbẽ magnã Lomnimam. Anno autẽ ſequente Itali oppreſſi a tyrannis gygantibus in tribus Palenſanis, aduocauerunt Oſirim, qui cũ colonis ad Iſtri vicinos fõtes peruenerat. Oſiris tota Italia potit*,X.annis illã tenuit,& a ſe nominauit in triumphũ, & ſub ditione poſitis gygantibus, regem Ianigenis reliquit Leſtrigonem gygantem, ſibi ex filio Neptuno nepotem.

Anno XXXIII. Belochi, rex Lucus regnare cœpit apud Celtas. Nouiſſimis annis Belochi tenuit mareAtticum,& ebulliens inundauit Atticam.

BALEVS XI. REX ASSYR.

Vndecimus rex Babyloniis fuit Baleus annis LII. Hic poſt Semiramidem ſupra cæteros enituit fama, ſplenduit imperio vſque intra Indiam. Libri multi de eius geſtis ſunt a noſtris conſcripti. Huius anno X.PorcusCados Sene inſulam compleuit Vetulonicis colonis,patrem relinquens poſteritati Ligurum.

Huius

Huius Balei temporibus Indi ſua obtulerunt Babylonijs. Oſiris in Ægyptum reuerſus columnam quæ permanet inſcripſit in monumentum expeditionis ſuæ per totum orbem. Apud Thuyſcones regnat Seuus, & apud Celtas Celte: a quo nomen habuerunt montes illorum maximi a conflagratione ſiluarum, qui diuidunt Celtas & Celtiberos.

Typhon Ægyptius omnibus orbis gigantibus conſcijs fratrem ſuum Oſiridem Iouem iuſtum Ægyptium peremit, & ipſe in Ægypto aſſumit tyrannidem, Buſiris in Phœnicia, in Phrygia vero alius Typhon, in Libya Anteus, in Celtiberia Lomnini, in Italia Leſtrigones, & in toto mari Milinus Cretenſis.

Hercules Oſiridis filius, cui nomen eſt Libyus, cum Iſide in Ægypto ſuſtulit Typhonem, in Phœnicia Buſiridem, alium vero Typhonem in Phrygia, Milinum in Creta, Anteum in Libya, Lomninos in Celtiberia, a qua ſubſtituto illis rege Hiſpalo ad tyrannos Italiæ conuerſus eſt. Cumque in Italiam per Celtas tranſiret, permiſſu parentum Galtea genuit illis Galatem regem.

In Italia decem annis debellauit & expulit Leſtrigones, poſtque XX. annos apud illos pacifice regnauit, multaque illis opida a ſuo nomine, & ſuo cognomine Muſarna ſicut Getroſie & Carmaniæ fundauit: & loca aquis impedita habitatione hominum commoda fecit. Anno itaque Balei XII. orſus in Italia pugnam contra gygantes, biennio ante illius obitum illos deleuit. Ita ab Hiſpalis Hercules venit in Italiam, Leſtrigones & omnes tyrannos ſuſtulit, Arnos Libarnos, Muſarnos a ſe cognominatos condidit, trigintaque annis rexit, & accerſitum Thuſcum illis regem reliquit.

ALTADAS XII. REX ASSYR.

Altadas XII. rex Babyloniis fuit, regnans annis XXXII. Hic interpoſuit tempus ſuum deliciis, exiſtimans vanum eſſe laboribus & ſuæ vitæ miſeria continua laborare, non quidem aliorum humanæque gentis vtilitate ac beneficio, ſed exitio ac ſeruitute. Idcirco ſuum inſtitutum fuit, vt vita, diuitiis & gloria frueretur quoad viueret.

Huius Altadis tempore Hercules filium Thuſcum ex Araxa ſuſceptum ex Tanaide regione euocat. Galates, a quo Samothei Galli dicti, eius ætate regnauit apud Celtas, & Vandalus apud Thuyſcones.

Hercules Thuſcum filium Ianigenis creat Coritum ex more. Quo etiam illis rege relicto, ipſe ſenex admodum in Celtiberos reuertitur, anno Altadis XXXIX. & regnauit ibi atque obiit: cui Celtiberi templũ ad illius Gades, & ſepulchrum, & diuinos honores tribuerunt, plurimaſque illius triũpho & nomini vrbes dedicauerũt, vt Libiſoſonam, Liboſocã, Libuncam, Liboram.

Galatem puerum ad Herculem miſſum in Siciliam cum

coloniſ miſit Thuſcus. Idem Thuſcus primus Palladiam militiam & initiamenta Razenuos Ianigenas docuit.

MAMITVS XIII. REX ASSYR.

Tertiusdecimus Babyloniæ rex Mamitus, regnauit annis XXX. Is rurſus milites exercuit, & áſſuefecit laboribus, & interpoſitis delicijs, vnguentis, & apobalſamis militiam & pugnas exequebatur, cœpitque formidini eſſe Syris & Ægyptijs. Huius anno XXII. Alteus Thuſci filius regnat apud Ianigenas, & biennio ante Heſperus frater Kytim apud Celiberos, rurſus apud Celtas Harbon, & apud Thuyſcones Theutanes.

MANCALEVS XIIII. REX ASSYR.

Quartuſdecimus rex Babyloniis imperauit Mancaleus, annis XXX. cuius anno primo apud Celtiberos Kytim, pulſo fratre Heſpero in Italiam, regnauit.

Duodecimo vero anno Mancalei apud Ianigenas regnat Kytim, relicto in Celtiberis rege filio Syeoro. Eiuſdem Mancalei tẽporibus apud Thuyſcones regnat Hercules Alemannus, apud Celtas Lugdus, a quo prouincia & homines cognomẽta ſumpſerunt.

Kytim ob mentis excellentiã Ianigenæ ſua lingua vocauerũt, Italum Atala. Hic filiam ſuã Electram Ianigenorum principi Cãboblaſconi dedit coniugẽ, qui pro nuptiis colonias miſit trans Alpes Italiæ proximas, & Romam filiam ſuam Italus primo ſubreginam Aboriginibus ſacrat: filium quoque ſuum Morgetem Italus Kytim creauit Coritum.

SPHERVS XV. REX. ASSYR.

Quintus decimus Aſſyriis imperat Spherus annis XX. vir de cuius geſtis & prudentia omne vulgus perſonat. Huius temporibus Morges filius Itali creauit Coritum ſuum cognatum Camboblaſconem. Apud Celtiberos regnat Sicanus filius Sicori poſt obitum Spheri ſub Mamelo.

MAMELVS XVI. REX ASSYR.

Sextuſdecimus rex Mamelus Babyloniis imperat annis XXX. cuius anno octauo Romaneſſus filius Romæ fit primus ſub regibus mõtanorum Aboriginum, & Sicanus regnat apud Celtiberos.

Apud Celtas Beligius, a quo illi Beligici appellantur, regnat: & apud Ianigenas tandem a patre Iaſius creatus eſt Coritus.

Iaſius creatus eſt Coritus, & anno ſequente ſimul cœperũt duo reges, videlicet primus rex Athenienſium Cecrops priſcus, & Iaſius Ianigena apud Celtas.

In Iaſij nuptijs affuit Io Ægyptia. Sola enim fœminarum vna plus

plus Dodone centenario vixit, & vniuerſum ferme orbem luſtrauit poſt viri interitum.

SPARETVS XVII. REX ASSYR.

Decimus ſeptimus rex Babyloniorum fuit Sparetus, & regnauit annis XL. Sub eo cœperunt miranda in orbe: Nam terræmotus Babylonios terruit. Athenienſes regnum exorſi ſunt anno quarto eius. Et eodem anno Iaſius Ianigena imperauit Italicis:& Siceleus aliquanto poſt Celtiberis.

Sub Spareti imperio finierunt Ægyptij reges magni, Orus, Acheneres, Acoris,& cœpit Chenctes,qui cum Hebræis de Magia pugnauit & ab eis ſubmerſus fuit.

Anno quoque huius XXXIII & XXXV. in Theſſalia diluuium fuit non ſolum ex hymbribus ſed quod obturatis montibus caſu flumina planiciem impleuerunt, & ſubſecuto terræmotu, apertis oſtijs montium aquæ in alueos regreſſæ, & in alia eorum parte poſt terræmotum ſecutum eſt incendium ſub quodam illorum rege Phaëthonte:& noſter rex Phœnices & Syros ſubegit. Antea vero anno XX. huius Imperij ab Italia Io in Ægyptum regreditur. Et lis prima inteſtina oritur pro regno inter Dardanum, & Iaſium. Aborigines ſequebantur partes Dardani: Ianigenæ vero & Siculi cum Siceleo partes Iaſij.

ASCATADES XVIII. REX ASSYR.

Decimus octauus rex præfuit Babylonijs Aſcatades annis XLI. qui funditus omnem Syriam ditionis ſuæ fecit. Cuius anno XIII. vitis inuenta apud Græcos narratur. Sub eodem anno Dardanus Iaſium dolo peremit, & fugiens in Samothraciam diu ibi latuit.

Iaſio Coribantus filius ſucceſſit.

Aſcatadis anno octauo Chencres, victus Hebræorum magia, perijt in mari;cui apud Ægyptios ſucceſſit Achetres, apud Celtiberos Luſus,apud Celtas Allobrox,& apud Aborigines Italos Romaneſſus filius Romæ. Primus Saturnus conſecratus mox obijt, cui ſucceſſit filius eius Picus priſcus.

Anno vltimo regis Aſcatadis, Ato donauit Dardanum parte agri Mæonici, & ita regnum Troianum cœpit Dardanus ſi quæ iura in Italiæ regno habebat, reſignauit Tyrrheno filius Atus.

Tyrrhenus adnauigans in Italiam Ianigenam a Cybele & Coribanto tanquam ex Herculeis hilari hoſpitio exceptus, & ciuitate Razenua donatus eſt.

Ipſe Tyrrhenus multa Mæonica ornamenta proferens dedit. Coribantus vero & Cybeles ordinata Dynaſtia duodecim ducum duodecim populorum,qui eſſent ex Ianigenis,ipſi in Phrygiam ſe contulerunt.

Porro etiam ſub Aſcatade apud Ægyptios fuere reges Cherres & Armeus, qui cognominatus eſt Danaus, & Rameſſes, cognomẽto Aegyptus. Itaque qui reges & tẽpora traduntur a noſtris, de primoribus regnis orbis a Iani diluuio primo vſque ad Dardaniæ regnum conditum, his noſtris breuiſſimis annotationibus ſint hactenus dicta.

FINIS.

MANETHONIS SACERDOTIS ÆGYPTII LIBER

DE REGIBVS ÆGYPTIORVM.

BEROSVS, inter Chaldæos hiſtoricos probatior, deflorauit breuiſſimis annotationibus omnia Chaldaica, de potioribus regnis orbis a diluuio maximo, quod eorum maiores ſcribunt fuiſſe ante Ninum, vſque ad præcipuum regnum Troiæ conditum. Nos quoque vbi ipſi reliquit proſequemur ea, quæ nos ex noſtris hiſtoricis vel eorum relationibus conſecuti ſumus, per noſtros Ægyptios reges progrediendo, vt ipſe egit ſub Aſſyrijs.

Ægyptus eiecto fratre Danao regnauit annis LXVIII. ab eo Ægyptus nomen accepit, Pharaones pro dignitate dicebantur. Anno huius quinto regnauit Amyntes annis quadragintaquinque.

Anno ſexto regnauit Dardanus annis LXIIII.

Decimo anno Danaus Argis annis L.

Anno XVIII. huius regnauit Tyrrhenus apud Ianigenas annis LI.

Anno XXXIII. in Creta regnauit Aſterius. Anno eiuſdem XXXV. apud Celtas Romus, a quo Romani: & biennio poſt apud Aborigines Faunus priſcus: apud Athenienſes Pandion. Anno L. apud Aſſyrios Belochus iunior: & anno LXVII. apud Aborigines imperabat Amnus Faunigena.

Secundus poſt hunc Pharao Menophis imperat apud Ægyptios annis XI. cuius ſecundo anno apud Troianos regnat Erichthonius annis XLVI. Tarcon priſcus apud Razenuos Ianigenas qui nunc dicuntur Tyrrheni & Thuſci ob Tyrrhenum, & peri-

tia-

ſiam diuinorum quæ a Iano didicerunt, regnat annis XXI. Apud Celtas Paris: apud Celtiberos Teſta Libyus Tryton.

Anno ſeptimo eiuſdem apud Aſſyrios regnat Peloparcs, & Minos regnat in Creta. Anno verò decimonono Athenienſibus regnat Erichtheus. Anno trigeſimoquinto eius apud Thuſcos annis quindecim regnat Abas, a quo poſiti ſunt Abij Thuſci: & anno eiuſdem trigeſimo tertio Argis regnat Abas Argus.

Anno XXX. Menophis Cadmus & Phœnix a mari rubro profecti apud Sydonem regnauerunt. Poſt ſeptennium Cadmus docuit rudem Græciam, & regnauit Thebis. Apud Aſſyrios regnauit Lamprides: & vltimo eius anno Zetus & Amphion expulerunt Cadmum.

Poſt Menophim cœpta eſt dynaſtia Lartum, vt in Italia, quæ dynaſtia durauit annis ſolaribus CXCIII I. Horũ Lartũ in Ægypto primus fuit Zetus, qui regnauit annis LV. cuius anno octauo in Dardania regnauit Tros: in Thuſcia vero anno huius XXXIII. regnauit annis XXXVIII. Veibenus ex familia Vetuloniæ.

Primo quoque anno Zeti regnauit apud Celtas Lemanus, & XXXII. anno apud Aborigines Mars Italus, cognomento Ianus iunior. Anno eiuſdem XXXV. apud Celtiberos Romus regnauit.

Secundus Lartes Ægyptius fuit Ranſes annis LXVI.

Anno eius XXIIII. Aſſyrijs imperat Pannias. Eiuſdem anno XXVIII. Athenienſibus regnat Egeus. Cadmus Harmoniam ſororem Iaſij Samothracis duxit vxorem. Olbius regnat apud Celtas. Anno LX. Cadmus ex zelotypia primæ vxoris ob Harmoniam diſcrimen certamenque patitur.

Eiuſdem anno XXIII. Cœculus cognomento Saturnus iunior regnat apud Aborigines: & tertio anno poſt apud Tyrrhenos regnat Oſcus, cuius inſigne fuit ſerpens. Hic ex Vetulonia multas colonias ſeminauit, apud quam erat oriundus magna familia.

Anno eius XIII. Ilus regnauit apud Troianos LII. annis: & Palatuus apud Celtiberos: apud Celtas Galatas iunior, qui vicit Sarmatas, & condidit Galatas Aſiæ.

Anno eiuſdem XLVII. Picus iunior fit rex Aboriginibus: & apud Thuſcos regnat Tarcon ſecundus annis XLIIII. poſt Picum.

Anno penult. Raniſis apud Celtas regnauit Nannes.

Tertius Lartes Ægyptius Amenophis annis XL. regnat & imperat, cuius anno primo Laomedon imperauit Troiæ.

Anno vero tertio Soſarmus regnat Aſſyriis, & Hercules Amphitryonis naſcitur anno VI. vixitque annis LII. & periit igne primus ex maximis piratis.

Anno Amenophis XIIII. apud Aborigines regnat Faunus iunior, & XXIX. anno Thuſcis imperat Tiberinus ex familia Veia Vetuloniæ annis XXXV.

Quartus Ægyptijs imperauit Ammenephos annis XXVIII. cuius anno IIII. apud Celtas regnat Remus, a quo Remi. Anno nono eius apud Aſſyrios regnauit Tautanes, & anno decimo ſexto apud Aborigines Latinus, apud Thuſcos autem regnat Mezentius.

Secutus eſt vltimus Lartes ſeptem annis, poſt quem ſecuta eſt Dynaſtia ſine Larte annis centum ſeptuaginta ſeptem, per quã numerabimus qui Babylonij, Ægyptij, & Tyrrheni floruerunt. Anno Dynaſtiæ Diapolitanorum primo Troia euerſa fuit, & anno tertio Æneas venit ad Italiam ad Latinum & Euandrum & Tyrrhenos, apud quos regnauit Tarcon iunior annis XX.

Anno ſeptimo Aſcanius Latinis imperat: Anno vero ſequẽte Teutheus Aſſyrijs, & poſt Francus Celtis ex Hectoris filijs, & anno eodem Lydi mare obtinuerunt.

Anno quadrageſimo ſecundo Amazones templum Dianæ Epheſi ſuccenderunt, & anno quadrageſimoſeptimo Oenus imperauit Italiæ annis XLVI. vixit annis XCVI. & XLIX. Syluius Latinis, & Tyneus Aſſyrijs.

Anno XLV. Dynaſtiæ regnauit Latinis Æneas Syluius, & Aſſyrijs Dercilus annos XLVII. At LXXII. Thuſcis imperat Pypinus annis quinquaginta duobus.

Anno VIII. regnat Latinis Syluius Latinus: & CXXI. Eupales Aſſyrijs. Anno CLVIII Alba Latinis regnat, & CXXVIII. Nycius Feſulanus Thuſcis annis XLVII. Anno CLXVI. Piſeus Tuſcus pirata imperat Italiæ annis quinquagintaduobus. Ita paulatim Aſſyrij, Ægyptij, Tyrrheni delicijs eneruati decreſcunt, e contra Latini creſcunt. Itaque ſubijciemus breuiloquiũ, quo pacto reges Aſſyriorum Ægyptiorum cœperunt eneruari, econtra Græcorum & Latinorum Aboriginum. Apud enim Thuſcos Piſeo ſucceſſit Thuſcus iunior annis XXXIX. huic Amnus annis XXV. quem ſecutus eſt Felſinnus annis triginta tribus. Hinc Bon annis vigintiocto, Atrius vigintiſeptem, Marſias decem & octo, Etalus triginta, Celius viginti & vno. Ex Latinis autem ſecuti ſunt per quos propagati Romani imperium tenent.

METASTHENIS PERSAE

LIBER

DE IVDICIO TEMPORVM, ET ANNALIVM PERSICORVM.

QVI de temporibus ſcribere parant, neceſſe eſt illos non ſolo auditu & opinione chronographiã ſcribere, ne cum per opiniones ſcribunt, vti Græci, cum ipſis pariter & ſe & alios decipiant, & per omnem viam aberrent. Verum abſque vllo errore fiet, ſi ſolos annales duarum monarchiarum aſſecuti cæteros omnes vt fabulatores reiecerimus. In his enim tam liquide atque vere digeſta ſunt tempora, reges, & nomina, quam apud eos ſplendidiſſime regnatum eſt. Neque tamen omnes recipiendi ſunt qui de his regibus ſcribunt, ſed ſolum Sacerdotes illius regni, penes quos eſt publica & probata fides Annalium ſuorum, qualis eſt Beroſus. Nam is Chaldæus omne tempus Aſſyriorum digeſſit ex antiquorum annalibus, quem ſolum, vel maxime vnum Perſæ nunc ſequimur.

Is ergo tradit ante Ninum ducentis & quadragintanouem annis regnatum fuiſſe ſub tribus dijs regibus, quorum qui primus vniuerſo imperauit orbi fuit Ogyges: qui præfuit inundationi terrarum. Inde Saturnus fundata Babylonia regnauit annis ſex & quinquaginta. Belus Iupiter eius filius duobus & ſexaginta. Ninus eius filius, qui primus monarchiam cepit, annis quinquaginta duobus. Semiramis quadraginta duobus. Zameis annis trigintaocto. Arius triginta. Aralius quadraginta. Xerxes Baleus triginta. Armatrites trigintaocto. Belochus priſcus quinque & triginta. Baleus iunior duo & quinquaginta. Altadas duo & triginta. Manitus triginta. Mancaleus triginta. Spherus viginti. Mamelus triginta. Sparetus quadraginta. Aſcatades quadraginta. Amyntes quinque & quadraginta. Belochus iunior quinque & viginti. Bellepares triginta. Lamprides triginta duo. Soſares viginti. Lampates triginta. Pantas quinque & quadraginta. Soſarmus decem & nouem. Mytreus vigintiſeptem. Tautanius triginta duo. Teuteus quadraginta. Tyneus triginta. Dercylus quadraginta. Eupales trigintaocto. Laoſthenes quadragintaquinque. Pyrithicias triginta. Ophrateus viginti. Ophraganeus quinquaginta. Aſcrazapes quadraginta & duo. Tonoſconcoleros X V. hunc Græci Sardanapalum vocant. Hucuſque Beroſus. Nos autem illum imitati, nullo alio autore vſi ſumus quã publica Suſiana bibliotheca in qua annales Perſarum ferunt feciſſe Belochum tertium Sardanapali clandeſtinum hoſtem, qui eius militiæ præfectus erat.

Is cum Arbace tum Medorum principe partitus eſt monarchiam, ea lege vt Belochus Babyloniã, Arbaces Mediam atque Perſas regeret. Itaque interfecto & ſelpſo flammis iniecto Sardanapalo, monarchia bipartita fuit. Apud Medos hi regnauerunt annis quatuor & trecentis. Arbaces viginti octo. Mandanes quinquaginta, Soſarmon XXX. Arti Carmin quinquaginta. Arbianes duo & XX. Arceus XL. Artines viginti duo. Aſtybarus cum Apanda filio viginti. Apanda ſolus triginta. Hoc Syrus & Darius deuicto regnauerunt annis triginta ſex: Nam ante reunitam monarchiam regnauerunt in Perſia annis ſex. Inde aliis ſex Perſico regno reſignato Cambyſi filio, ſexennale bellum Tamyri reginæ Scytharum intulerunt. Sexto anno a Babyloniis euocati atque Balth Aſſare interfecto reunitam monarchiam in Perſas tranſtulerunt.

Totidem annis in bipartita monarchia regnatum eſt apud Babylonios. Primus Phul Belochus annis XLVIII. Phul Aſſar X X V. Salman Aſſar decem & ſeptem. Senacherib ſeptem. Aſſar Adon decē. Merodach duo & quinquaginta. Ben Merodach viginti vno. Nabugdonoſor primus trigintaquinque. Nabugdonoſor Magnus quinque & quadraginta. Amilinus Euilmerodach triginta. Filius huius primus Reg Aſſar tribus, Secundus Lab Aſſar Dach ſex, Tertius Balt Aſſar quinque. Balt Aſſare interfecto regnauerunt ſimul Cyrus & Darius annis duobus, inde ſolus Cyrus duobus & viginti. Filius Darii Priſcus Artaxerxes Aſſuerus annis viginti: Vltione interea ſumpta de factione Tamarica, quæ per dolum patruum tradiderat Tamyræ. Huius duo filii, Cyrus Artabanes, & Darius Longimanus ſeptem menſibus pro imperio dimicarunt, & ſeptimo menſe Longimano victoria ceſſit, regnauitque annis ſeptem & triginta. Eius filius Darius Nothos annis decem & nouem. Magnus Artaxerxes Darius Meneon annis quinquaginta quinque. Artaxerxes Ochus ſex & viginti. Noſtra ætate Arſes annis quatuor, Darius vltimus ſex. Magnus Alexander qui tranſtulit imperium in Græcos annis duodecim. Seleucus Nicanor, qui nunc agit trigeſimum annum, ſucceſſit toti Aſiæ ac Syriæ

FINIS.

XENO-

XENOPHON DE AEQVIVOCIS.

SATVRNI dicuntur familiarum nobilium regum, qui vrbes condiderunt, ſeniſſimi. Primogeniti eorum Ioues & Iunones: Hercules vero Nepotes eorum fortiſſimi. Patres Saturnorum Cœli, vxores Rheæ & Cœlorum Veſte. Quot ergo Saturni, tot Cœli, Veſte, Rheæ, Iunones, Ioues, Hercules. Idem quoque qui vnis populis eſt Hercules, alteris eſt Iupiter: Nam Ninus qui Chaldæis extitit Hercules, fuit Aſſyriis Iupiter, quibus opidulum paternum tetrapolim, & caput imperii ſtatuit. Vnde ipſum Ninum, id eſt Iouem cognominauerunt, qui proprio nomine Aſſyrius dicebatur, a quo Aſſyrii dicti, & a cognomine vrbs Ninus dicta

PHORONÆVS.

Phoronæi plures, ſed in precio habiti duo. Antiquiſſimus claruit primo anno Nini in parte Hellinica, quæ poſt Græcia dicebatur. Iunior ſecundus rex Argiuorum filius Inachi, inter quem & priſcum fuere decem ætates & amplius.

TEMPORVM ÆQVIVOCA.

Ætas apud diuerſos diuerſa metitur ſpatia: quia apud Ægyptios ſpatio triginta annorum perficitur: & apud Græcos quartam centenarii partem, id eſt annos quinque & viginti continet. Annus etiam diuerſus eſt. Etenim ipſi Ægyptij vtuntur anno quandoque menſtruo, ſæpe bimeſtri, non raro trimeſtri, ſæpe quatrimeſtri, nonnunquam ſolari: quæ varietas etiam ex noſtris qui ab eis literas habuerunt, ſapientes coëgit aberrare. Hiberis annus, quatrimeſtris vt plurimum eſt, rariſſime ſolaris. Econtra Chaldæi cũ in antiquitate diſciplinarũ ſuarum vtantur menſtruo, in cæteris ſemper ſolarem ſe intelligere fatentur. Et hoc pacto ſemper quoque Semiramis in columna Nino ita excidit: Mihi pater Iuppiter Belus, auus Saturnus Babylonicus, proauus Saturnus Æthiops, Abauus Saturnus Ægyptius, Attauus Cœlus Phœnix Ogyges. Ab Ogyge ad meum auum ſol orbem ſuum circumluſtrauit ſemel ac tricies & centies. Ab auo ad patrem ſexies & quinquagies. A patre ad me bis & ſexagies. Columnam, templum, ſtatuam Ioui Belo ſocero, & matri Rheæ in hoc Olympo Semiramis dicaui.

OLYMPI.

Olympus plura ſignificat: Nã omnis mons regionis altior Olympus a Græcis dicitur. Vnde & plures Olympi dicti quaſi toti

lympidi. A Barbaris vero omno ſpatium circulare vltimum lymbus dictus eſt,& cum interiori area Olympus, a quo aſtrolabium Olympus,& ſacrum pomerium Olympus eſt.

Homeri plures fuere: quorum qui eximius poëtarum extitit, vltimus omnium poſtque Thalem Mileſium inuenitur.

Nini plures fuere. Primus omnium Aſſyrius,quem ab ampliato opido patris vocauerunt Ninum,id eſt Iouem: lingua Aſſyrica. Huius filius Zameis etiam Ninus paterno cognomine appellatus fuit.

Ogyges plures fuere. Primus ſupra dictus atauus Nini, quem Babylonij Gallum cognominant,quod in inundatione etiam ſuperſtes alios eripuerit & genuerit.Hinc Sagæ, apud quos nauigio ſaluatus eſt&ereptus: ratem vocant Gallerim,quod vndis ſaluet. Verum Græca lingua Gallus candidum & lacteum ſignificat:Phryga exectum teſtibus: Latina Gallinæ maritum:& Celtas qui ſunt Galatæ veteres,a rege Galanthe filio Herculis, a quibus Galatæ in Aſia,& Gallogræci in Europa.Fuit autem priſcus Ogyges in prima inundatione terrarum.Alter vero Atticus in tertia.

INVNDATIONES.

Inundationes plures fuere,prima nouimeſtris inundatio terrarum ſub priſco Ogyge: Secunda Viliaca menſtrua ſub Ægyptijs Hercule ac Prometheo.Bimeſtris autem ſub Ogyge Attico in Achaia trimeſtris. Theſſalica ſub Deucalione. Par Pharoniea ſub Protheo Ægyptio in raptu Helenæ.Ab inundatione terrarum ad ortū Deucalionis ſecundo anno Spireri ſeptingenti ſupputantur anni: qui natus annos duos & octoginta Theſſaliā,vbi primum in Hellina regnauit Phoroneus,vidit inundatam.

PROTHEI.

Prothei fuerunt plures. Primus Saga in Caſpijs. Alter Ægyptius,ſub quo diluuium Pharonicum.Erat enim ſacerdos Prothei magni Phœnicis,cui conſenſu totius orbis templa, ſtatuæ, & aræ dicatæ ſunt in Europa,Aſia,& Ægypto.

CADMI.

Cadmi fuere plures. Primus frater Phœnicis paulo poſt conditionem Troiæ,qui ambo apud Sydona regnauerunt. A Phœnice quidem tota regio nomen accepit,quæ eſt a Sydone ad Iamineum portum Aſcalonis vrbis Semiramidis,vicinum monti tetrapolis atque gymnaſij veteris Phœnicum,cum omnis ante Aſſyria diceretur. Paulo poſt fuit alius Cadmus Argiuus,qui poſt exilium a Phœnicia reuerſus in Bœotiam Thebas condidit. Tertium, qui

in eadem

in eadem vrbe tyrannidē aſſumpſerat, propul[illegible] L[illegible]us & Zetus. Quartus cum Spartis bellum geſſit. Quintus paulo ante ruinas Troiæ Harmonia Samothraca inclytus, quia pellice vxore ob Harmoniam certamen paſſus, rediens a Phœnicia detulit in Græciam primus ſexdecim numero literas rudes, non phœnicas, ſed Galatarum & Mæonum perſimilibus characteribus. Reſiduas retulerunt paulo poſt Palamedes & Simonides melicus. Fuit & vltimus qui ſcribere docuit oratione ſoluta, cum ante literas aduectas, atque poſt vernaculo ſolum carmine vterentur.

FINIS.

Q. FABII PICTORIS DE AVREO SECVLO, ET DE ORIGINE VRBIS ROMÆ, EIVSQVE DESCRIPTIONE,

LIBER PRIMVS.

ITALIÆ imperium penes duos populos principes extitit. Poſterius Romani. principio Thuſci ſub Iano cœperunt in aureo ſeculo. Aurea ætas primo ortu generis humani fuit ſic dicta, quod poſterioribus ſeculis comparata, æque atque aurum inter metalla effluxit. Eam cœpiſſe ſub Ogyge ante Ninum annis circiter ducentis & quinquaginta, Xenophon atque maiores prodiderut. Is Ianus ſub initium aurei ſeculi læuum latus Tiberis Hetruriæ tenuit: Cameſes vero ac Saturnus circa finem eiuſdem ætatis dextrum incoluerunt. Ea ætate nulla erat monarchia, quia mortalium pectoribus nondum hæſerat vlla regnandi cupiditas. Principes quia iuſti erant, & religionibus dediti, iure habiti dij & dicti. Non enim arbitria illorum ab æquo, vel populus a iure innato diſcedebant. Nullo tunc vindice aut metu, ſed ſua ſpōte retinebant fidem & rectum. Pudor ipſe regebat populos, & ius principes. Domus illis non extructæ vel ornatæ luxuriaque inſignes erant & ſplendidæ, ſed vel cryptæ, aut viminum tuguria, & caua arborum ligna erant. Victum ſponte naſcentia præbebant, aut in diem victus quærebatur venatu. Vinum & far primus illos docuit Ianus ad ſacrificia & religionem magis quam ad eſum &

potum. Primus enim aras, & pomœria, & ſacra docuit, & ob id illi in omni ſacrificio perpetua præfatio præmittitur, farque illi ac vinum primo prælibatur. Vxor illi fuit Veſta, quę prima ſacrorum regina ſempiternum ſacrificiorum ignem virginibus credidit. Bella tunc non ignota modo, ſed ne cogitata in mentem venerant. Ad pudorem & ſanctimoniam domorum primus valuas, ſeras, & claues excogitauit & inuenit, & ab eo dictæ Ianuæ. Olympo regio Hetruriæ fanoque ſacrato, duodenis colonijs totidem pomœria araſque ſacrauit, & ad continendum recentes tum colonias in officio aureo, virgas faceſque ſingulis ſingulas dedit. Vnde ipſe in manu virgam & clauem, ſubque pedibus bis ſenas aras habet. Circa finem aurei ſeculi primus omnium Ninus rex Aſſyriorum hos aureos mores noua regnandi cupiditate mutauit: & primus limites tranſgreſſus, bella finitimis mouit, & totius Aſiæ populos perdomuit. Sub quo Cameses præfectus fuit Aboriginibus. Et paulo poſt frementibus vndique contra ſe armis, toto prius peragrato orbe Saturnus ad Ianum ſe contulit. Eum comi hoſpitio Ianus receptum, Latio & Aboriginibus præfecit. Eo more, quamuis tunc finientis aurei ſeculi, intra fines ſuos ſeſe quiſque continuit, Ianus in Hetruria, & Saturnus in Latio, Tiberimque fines imperij eſſe instituit. Intra enim ſuam cuique patriam tunc de more regnum finiebatur. Limes igitur erat inter eos Tiberis, arx vero limitum erant Ianiculum & Saturnia Capitolina. Hetruriam a Ianiculo Ianus, Latium a Saturno Saturnus cognominauit. Ad radices enim Capitolij Saturnus condiderat, vti Ianus Ianiculum. Hæc igitur fuit prima Romæ origo ad radices Capitolij, vbi tunc paſcua bobus erat.

Facies tunc agri huius inſtar arcus erat, cuius chorda eſſet alueus Tiberis: cornua ad ſolis quidem ortum, rupes Auentina; & ad occaſum Capitolina, media Palatina. Eadem Palatina rupes Tiberim a fronte proſpicit, a ſiniſtris Cœlio, a dextris Exquilino iungitur. Auentinus item a fronte Tiberim & Capenam tenet, ad dexteram Cœliolo ac Viminali hæret. Capitolium ante ſe Tiberim & portam Carmentalem cernit: hæret illi Quirinalis. Has rupes antiqui Septem colles & ſeptem montes appellauerunt. Area huius arcus eſt qui quicquid campi iacet inter Auentinum & Capitolium, & a palatio ad Tiberim, Libyſſus antea, inde Argeus, poſt Vicus Thuſcus dictus. Paludes plures eo paſſim Tiberina inundatio efficiebat, quæ hanc aream non ſatis idoneam habitationi reddebant, antequam factis Vertumno ſacrificijs, in alueum ſuum Tiberis verteretur. Prima igitur origo Romæ fuit collis Capitolinus, antea Saturnia dictus. Sequens hunc Auentinus fuit, habitatus ab Atlante Italo, e Sicilia aduecto eo contra fratrem ſuum Heſperum, in cuius tutela erat Hetruriæ imperium adhuc

Iano pucro, & immaturo ad munera regia & regni. Porro Italus dimicare a Iano & Hetruſcis prohibitus, in Auentino conſedit; ad cuius radices iuxta Tiberim ope atque conſilio Iani Capenam oppidulum condidit, & regionem eius permiſſu Italiam dixit. Mox Heſpero fratre rebus humanis exempto, Italus in tutelam Ianum & Hetruriam ſuſcipiens, omnem circa Tiberim regionem, extinctis vltro citroque alijs cognominibus, a ſe Italiam nuncupauit. Hæc eſt priſca Italia: cuius nomen ſenſim ab Alpium radicibus ad fretum Siculum, ac ipſi Siciliæ communicatum eſt. Denominare enim aut imponere gentibus & locis noua nomina, tantum regum ducumque ius eſt. Suſcepto igitur Italus Italiæ imperio, tum filiam ſuam Romam nomine Siculis & Aboriginibus in Latio præfecit: quæ relicta Capena medium Palatinum tenuit, & in vertice, vbi hæret Exquilion, Romam oppidulum condidit, quod Valentiam ſonat. Poſt eius obitum ob paludes neglectum oppidum fuit vſque ad aduentum Euandri, qui cum oppido ſimul reſtituit nomen. Subſidens ſeptem collibus campus Argeus dictus eſt, ab Argo Euandri hoſpite, & comitibus Argiui Herculis, qui ad Euandrum venerunt, & in Saturnia ſubſederunt. Hinc extrema Argileta dicuntur. Superior Argiletus dicitur in principio vici Thuſci ſub Cœliolo, iacet circum maximum & Auentinum, vbi letum Argi ſimul & ſepulcrum eſt. Imus vero Argiletus eſt vbi Ianus quadrifrons, qui & Vertumnus, in fine vici Thuſci ad radices Capitolij in foro boario, vbi Saturniæ veſtigia. Tres igitur colles primum coluere ante Romulum: medium quidem Roma filia Itali, extremos vero Saturnus & Italus.

Q. FABII PICTORIS LIBER II.

DENIQVE Romulus potitus rerum Albanarum, & vſus maxima familiaritate regum Hetruriæ, & rex primus ex regulis Italiæ creatus in Latio, Romam oppidum in regiam Tetrapolim vertit, inque Palatino colle fundauit. Accito enim ex Hetruria vate atque ſacerdote, Olympum fecit pomœriumque ſacrauit: & aratro ab Olympo in vico Thuſco per Palatium circumducens, ab imo collis ad verticem quadratam vrbem ſignauit. In vertice collis hærente Exquilino Romam oppidulum ampliauit, & e regione loco proximo Cœlio Veliam extruxit. Cæterum in decliuo ad ima verſus Circum maximum Germaliam fundauit, vbi iuſſu Amulij fuerant expoſiti. Hac enim antea labebatur Tiberis. Ab ea autem verſus Exquilias forum Romanum ædificauit, Et ita Romulus ex re-

gulo primus rex a Thuſcis declaratus eſt. Quam rem per occaſionem acceptã Mithridates rex Aſiæ pro ignominia Romanis oppoſuit, quod vernæ fuiſſent Thuſcorum. Quarto autem menſe ab vrbe condita, perpetratum eſt audax facinus in raptu Latinarum & Sabinarum. Primi ex Latinis bellũ mouerunt in Romulum Cæninenſes, Antennates & Cruſtumini. Romulus auxilio implorato a Thuſcis, cum Cœlio rege Hetruriæ primum ex his triumphum retulit. Et ob id quartus vrbis collis a Thuſcis habitari cœptus eſt, & Cœlius dictus. Subinde Sabini bellum ingens orſi, coëgerunt Romulum denuo a Lucumonibus ſocios milites expetere. Galerito Lucumoni Ardeæ negotium datum eſt: magna Hetruſcorum exque vrbe Salpinatum manu venit. Qui cùm offendiſſet Capitolium captum a Sabinis, ipſe proximum Capitolio Quirinalem pro Romulo muniuit. Verum cum Romulus audax ſub Capitolium Sabinos aggreſſus vulneratus fugeret, illumque ad portam Palatinam ſecuti Sabini Roma potituri viderẽtur, illico Galeritus e Quirinali delapſus, viamque retro in Capitolium pedẽ ferendi adimens, vbi nunc Ianus quadrifrons, a tergo Sabinos aggreſſus, vnde fabula eiaculatæ aquæ ſulphureæ eſt, in fugam vertit. Animaduerſa re, Romulus reintegratis viribus & ipſe a fronte cędebat, adeo vt Metius in paludem ſeſe cum equõ armatus iniiceret. Cædes ingẽs fiebat & ne vnus quidem euaſiſſet, ni fœminę occurriſſent. fœdere icto, Romulus vrbis agrum diuiſit in partes tris, æquis collibus. Sabinis & Tatio Capitolium & Quirinalis: Romulo ſequentes, Exquilinus & Palatinus, in quo Roma: Galerito & Luceribus Thuſcis Cœlius & Cœliolus obuenerunt. Auentinum Romulus neminem paſſus eſt habitare. Nam fratri Remo illum ſacrum eſſe voluit vſq; Helernam. Cumque cõceſſiſſet naturę Cœlius, & Galeritus rex Hetruriæ ſucceſſiſſet, conſenſu tribuum Cœliolus, & ab eo tota arcus area ſeptem collibus ſubiacens, Thuſcis data, & ſacrificio Iano Vertumno facto, egeſtiſque paludibus habitabilis reddita, & vicus Thuſcus dicta. Tribus igitur gentibus conflata principio vrbs Roma habitataque fuit. nomina impoſuit princeps Thuſcus. Nam hi tunc Italiæ imminebant imperio. Tatienſes a Tatio, Ramnenſes a Romulo vocauit. Hoc enim nomine illum ab euentu nuncupauit lingua Hetruſca ex Hetruria ortunda Larentia, & nupta prius viro Thuſco Fauſtulo, & inde Hetruſco Tarrutio. Suam vero tribum a ſe Lucerum dixit. Nam alia Trometina eſt, a loco Cœlij.

Hæc origo vrbis Romæ ſolum veteris ſepticollis, cum arcus area habitatæ, nunc vero ab his collibus in alios colles & conualles in immẽſum prolatæ. Cæterum nomina eiuſdem veteris Romæ hæc ſunt. Nomina collium: Capitolium, Quirinalis, Exquilinus, Palatinus, Cœlius, Cœliolus, Rumurius, qui & Auentinus. Porro in area hæc nomina ſunt: Libyſſus, Circus maximus,

Forum tranſitorium, Argiletus ſuperior, Argiletus imus, Via ſacra, Senaculum, Concordia, Grecoſtaſis, Aedes Saturni, Vertumnus qui & ianus quadrifrons, Forum boarium, Vicus longus, Vicus Arnienſis, Vicus Stellatinus, Sabatinus, Larenianus, qui & Veiens, Phaliſcus: quorum cognomina a Thuſcis ſunt commigrantibus in ciuitatem Romanam Item Herculis ara, vbi Olympus, & initium ſacri ærarij iunctim a Germalia ad ſacram viam, vnde & nominis origo. Forum piſcatium, Porta Carmentalis, Aedes Pudicitiæ, Rotunda Herculis, Forum venaliū, Lacus Curtius. Suburra, Suburbanum, Saturnia, vbi nunc ędes eius atque ętatium. Hæc vbi Roma vetus. In parte Romæ ſunt Hetruriæ loca, Antipolis, Ianiculum, Vaticanū, & Tiberis, limes imperij, Volturreni inter veteres Ianum & Saturnum, qui a principe illius vrbe Volturrena per ſyncopā dictus eſt Volturnus, & ob id Thuſcus, nō Latinus. Quod vero Vulturnum ſine ſyncopa & compoſitione primitiuum eſt nomen, notat fluuium in Samnio, & oppidum Romanum in litore, a quo Vulturnus deus Tiberinus in Latio, ſicut & Volturnus vt caput imperij in Hetruria. Quam ob rem deum Tiberinum ſuum dicit eſſe Roma atq; Hetruria, eundem & Ianum Vertumnum, & ab his dictum Vadimona.

C. SEMPRONIVS
DE DIVISIONE ITALIÆ, ET ORIGINE VRBIS ROMÆ.

VNiuerſa Italia a iugis Alpium oritur, & in Leucopetram fretumq; Siculum terminatur. Cingitur ſupero & infero mari, & ſecatur Apennino, qui a iugis Alpium ortus, per mediam Italiam a Liguribus ad Anconam porrectus, inde paulatim vſque Venuſiam reflexus, ibi ex tranſuerſo diuidit Italiā, ex altera parte Brunduſium, altera Veliam attingens, circum ſinum Tarentinum, quē Auſones primum, inde Aborigines Græci poſt Oenotrum Arcadem tenuere: a quibus Magna Græcia nuncupatur, in qua ſunt Oenotrij, Calabres, Salentini, Magna Græcia, atq; Brutij Porro antiquitus Italia in medium Apenninum, & in ciſapēninum ad inferum mare, & in tranſapenninū ad ſuperum pelagus, & in Alpes a Rhetijs ad Ligures diuidebatur.

DIVISIO ALPIVM.

Alpes ipſæ tribus partitionibus ſecantur: prima Ligurum, quod ab eis oriantur: A Nicæa ad Pœninum ſequens: ab eo ad Ocram montem, Pœninus dictus a tranſitu Haunibalis. Tertia Tauriſana vſque in Hiſtriam Omnibus alpinis, exceptis Liguribus, notiſſima origo Hetruſca eſt, præcipue Rhetijs.

DE APENNINO.

Apenninus diuiditur in Ligures montanos, Apuanos, Vmbros, Sabinos, Sabellos, Hetruſcos. Ligures dicti ſunt a Ligure Phaethontis filio, qui omnium primus multis ſeculis ante Græcos ex Attica colonias in Italiam tranſportauit, adiecitque atque miſcuit antiquiſſimis Italiæ populis ab oſtiis Tiberinis vſque Nicæam. Hinc veteres omnem maritimam dixerunt Liguriam. Itaque pars Apennini a Nicæa ad fontes Macræ Ligures montanos alit, quibus origo eſt a Genio & Ligure. A fontibus vero Macræ ad fontes Tiberis, Apenninum colunt Ligures Apuani, Hetruſcis orti, cognomines veteribus Gallis, vt M. Antonius prodit Portionem vero Apennini a fontibus Tiberis ad Nar inhabitant Vmbri, prima veterum Gallorum proles, vt Auguſtus ſcribit Ab amne vero Nare vſque ad fontes Silaris, montes tenent Sabini, quibus Saga eſt origo. Nam Sangni gentilis Sabi fuit. Hi paulo ante ruinas Troiæ diſciplinas Hetruſcas didicere, & ius diuinum & humanum a Megale Tyrrheno perceperunt Rurſum a fontibus Silaris ad fontes Volturreni & Sarni, Sabelli, proles Sabinorum, incolunt, quos Romani Samnites, Græci vero Saunitas vocant. Portionem vero Apennini a fontibus Sarni vſque ad magnam Græciam Thuſci tenuerunt, & reſiduam Græci Hactenus de diuiſione Apennini & Alpium, & origine habitantium in eo.

DE DIVISIONE PLANAE ITALIAE.

Ciſapenninam Italiam flumina diuidunt, & itidem tranſapenninam. Padus amnis Galliam ciſalpinam primo diſcreuit. Ciſpadanam omnem miſſis colonijs tenuere Thuſci. Doria Thuſcorum prima familia incoluit principio ab Aſca colonia vſque Parmam, a qua & fluuius Doria, & regio prius Doria, nunc Aemilia. A Parma item ad Bononiam Bianota a duce, nūc Aurelia: Flaminia item a Bononia ad Rubiconem amnem, antea Felſina a principe Hetruriæ, miſſis colonijs Lamonibus. A Rubicone ad Anconam, Senonum Gallia Togata dicitur, ab his qui duce Arunte primi in Italiam tranſcenderunt Alpes: a quibus ſenſim pulſi Hetruſci a ciſpadana & tranſpadana regione, quæ nunc Galliæ nomen habet. & quidem omnem tranſpadanam regionem Thuſcorum prolem fuiſſe, inter omnes autores conuenit, manentq; veſtigia vrbs Mantua, Lacus Hetruſca originis dictus Larius, quod a patricijs Volturrenis omnia ea loca principio poſſeſſa fuerint vſque Veronam. Hinc circa Larium lacum

lacum a principibus dicta valis Volturrena, & Verona a Vera Thuſcorum familia,& ab Atria eorundem colonia fluuius Veronæ argumenta ſeruanti. Nam vſque Atiienum fluuiũ, qui limes eſt Volturrenorum & Venetiarum,tenuere Hetruſci:& Venetias principio quidem Phaethontei, poſtea Troiani eiſdem mixti coluerunt. Hæc de tranſapennina Italia & Apennino monte inter autores conueniunt

DE TRANSALPINA ITALIA.

Tranſapennina vero ad inferũ mare veteres ita partiti ſunt per amnes A Nicæa enim ad Macram tenent Ligures montani origine Phaëthontei A Macra item ad Arnum & portum Ligurnum incolunt Hetruſci,cognomine Ligures Apuani. Quos ſequuntur Ligures Hetruſci Populonij,a Ligurno portu ad caput Hetruriæ. A quo ad Tiberim ſunt Hetruſci Ligures Tyrrheni:in quibus ſunt campi compiuti lapidum, clari pugna Herculis,adhuc Lamones dicti ab ipſius Herculis filio Lamone. Pari forma ab vltima italia in Tiberim Romamque percurrendo,a Velia ad Silarim fluuium Lucani,a Samnitum duce Lucio orti, tenent. Ab eo ad Sarnum amnem Picentini habitant. A Sarno vero ad Volturnum fluuium incoluerunt Cumani,quos ab agro nullis viribus Hetruſci,quamuis toti Italiæ imperitaret, potuerunt dimouere,aut in poteſtatem redigere. A Volturno amne ad Silarim Hetruſcorum vetuſtiſſimus ager fuit, in quo prius Oſcam dictam poſtea Capuam condiderunt. A Liri autem vſq; Tiberim Saturnus cũ priſcis Aborigĩnibus fuit, origine ab Vmbris & Camenenis editis, vbi eſt mons Capitolinus, aureo ſeculo a Saturno habitatus, vbi & nunc aurea Roma terrarum caput. quam ob rem parum conſiderate quidam ſcribunt, Romã poſtremis ac nouis ſeculis a Romulo conditam,& appellatam atq; ceptam,cum nullum ex his tribus verum apud maiores inueniatur memoratum,ſed ſint ab eis contraria prodita. Nõ enim Roma a Romulo nomen habet:quippe quia geminis non Remus & Romulus nomina poſuit Fauſtulus Hetruſcus & regius paſtor,ſed Rumulum & Rumum illos ab euentu appellauit, quæ ſunt nomina Hetruſca. Alioquin Romæ nomen, & nominis origo vulgata eſſet atque manifeſta, quæ occulta eſſe ſaluberrima religio ſanxit, ne ſi origo nominis Romæ clareſceret, eius deus,in cuius tutela Roma eſt,& a quo deriuationem habet, gentibus pateret,& euocaretur vt cæteri. Quam ob re & Angerona ſilentij dea ante Iani feſtos dies colitur præ foribus,vt ne cui liceat illud palam efferre, quod ad ſalutem reipublicæ veteres ore obſignato intra pectoris arcana voluerunt contineri: cuius violatæ religionis pœnas primus luit Soranus. Non igitur a Romulo Roma,ſed e contra ab ipſa potius Roma,cuius adeo eſt occulta deriuatio, Romulus nomen habuit,quę ante ipſum Romulũ cœpta legitur coli añis paulominus octingẽtis ab Italo in

Auentina Capena & filia eius Roma in Palatino colle, & ante hos pluſquam trecentis annis Aurunco ſeculo a Saturno, vbi nunc Saturni ædes ad radices Capitolini collis. At Romulus ſolum ex oppidulo Roma in Palatino colle quadratã & regiam reddidit, cuius quatuor portiones erant, Roma, Velia, Germalia, vbi ficus Ruminalis, & ædes Romuli, a Dei occulta demutatione poſtmodum Romuli. Condidit autem eam accitis amicis vatibus Hetruſcis, qui foſſa, vbi caput Cetaui eſt, pomœrioque ad prudentis vatis auſpicium factis, circum Palatinum colle facto aratro cingi iuſſit XI. calendas Maias, horam inter ſecundam & tertiam, Sole in Tauro, Luna in Libra, Saturno Venere Marte Mercurio in Scorpione, & Ioue in Piſcibus, vt tradit Lucius Tarrutius Mathematicorum peritiſſimus. Sunt qui tradant illam conditam XII. Olympiade: placet aliis octaua: Septima quibuſdam: Sexta completa nonnullis. Præualet omnibus his Eratoſthenis inuicta regula, vt aiunt. Sed cum Pomponius Atticus coram ſenatu atque doctiſſimis viris conferret Græcorum certiſſima tẽpora, compertum eſt quod ab Aenea, & Troia excidia per tẽpora regum Latinorum vſque ad Romulum regem iam creatum fluxerunt anni circiter triginta & quadringenti. Quare haud dubie condita eſt Roma Olympiade ſeptima, aut eius anno ſecundo. Condita autem fuit primum in monte Palatino: inde Sabinis & Thuſcis in fœdera coeuntibus, incoluerunt Sabini quidẽ Capitolium & Quirinalem, in quo Numa poſtea habitauit: Romulus & Ramnenſes Exquilinum, Palatinum, & Cœlium: Thuſci Luceres Viminalem, & ſubſidentem conuallem vſque ad ædem Saturni, & radices Capitolij. Remo fratri Auentinus ætate Romuli manſit. Hæ ſunt veræ tam priſcæ Italiæ quam vrbis Romæ antiquitates & origines. quibus quoniam plures Gręci poſtremis tẽporibus in Italiam commigrantes commixti fuerunt, ob id a ſe principio emanaſſe Italiam falſo exiſtimauit Græca tum leuitas tum fabulones. Quis enim ex antiquiſſimis non ſcribit a Iano Ianiculum, & Hetruſcos veteres Gallos conditos? Et tamen plures Gręcorum tradũt a Tyrrheno Lydo, qui fuit nuper, & heri poſitos. Quinetiam & Tyrrhenam Thuſcorum regiam non puduit eos Romam aſſerere. Tanta videlicet impudentia cum eorum iactantia eſt, vt omnium gentium & imperiorum atque vrbium præclariſſimarum ſe conditores eſſe apertis ſæpe mendacijs conſcribant.

FINIS.

PHILO-

PHILONIS IVDÆI ANTIQVITATVM BIBLICARVM LIBER,

Incerto interprete.

INITIO mundi Adam genuit tres filios,& vnam filiam,Cain,Noaba,Abel,& Seth:Et vixit Adam,poſtquam genuit Seth, annos DCC. & genuit filios duodecim,& filias octo: Et hæc ſunt nomina virorum,Aeliſeel,Suris,Aelamiel, Brabal, Naat, Harama,Zaſam,Maathal,& Anath:Et hæ filię eius,Phua,Iectas, Arebica,Siphatecia,Sabaaſin.Et vixit Seth annos cv. & genuit Enos:Et vixit Seth,poſtquam genuit Enos,annos DCCVII. & genuit filios tres,& filias tres:Et hæc ſunt nomina filiorum eius, Elidia, Phonna,& Matha:Filiarum vero, Malida, & Thila. Et vixit Enos annos CLXXX. & genuit Cainan:& vixit Enos poſtquam genuit Cainan, annos DCCXV. & genuit filios duos,& filiam: Et hæc ſunt nomina filiorum eius,*Phoë*,Thaal: Filiæ autem, Catennath. Et vixit Cainan annos DXX. & genuit Malalech:Et vixit Cainan, poſtquam genuit Malalech, annos DCCXXX.& genuit trcs filios,& duas filias:Et hæc ſunt nomina virorum,Athac,Socer,Lopha:Et nomina filiarũ, Ana, & Leua.Et vixit Malalech annos CLXV.& procreauit Iareth:Et vixit Malalech,poſtquam procreauit Iareth, annos DCCXXX. & genuit filios ſeptem,& filias quinque:Et hæc ſunt nomina virorũ,Leta,Mata,Cechar,Melie,Suriel,Lodo,Otim: Et hæc ſunt nomina filiarum eius, Ada, & Noa,Iebal, Mada, Sella. Et vixit Iareth annos CLXXII. & genuit Enoc.Et vixit Iareth, poſtquã genuit Enoc,annos DCCC. & genuit filios quatuor, & filias duas:Et hæc ſunt nomina virorum,Lead,Anac,Soboac, & Ietar: Filiarum autem,Tetheco,Leſſe.Et vixit Enoc annos CLX. & V. & genuit Mathuſalam:Et vixit Enoc, poſtquam genuit Mathuſalam,annos CC.& genuit filios quinque & filias tres. Placuit autem Enoc deo in tempore illo,& non inueniebatur,quoniam tranſtulit illum deus.Nomina autem filiorum eius Anaz,Zeum, Achaum,Pheledi,Elid:Filiarum autem,Theth,Lephith, Leath. Et vixit Mathuſalam CLXXXVII. & genuit Lamech: & vixit Mathuſalam,poſtquam genuit Lamech, annos DCCLXXXII. & genuit duos filios, & duas filias:& hæc ſunt nomina virorum, Inab, & Rapho: Filiarum autem, Aluma, & Aniugã.Et vixit

Lamech annos CLXXXII. & genuit filium, & vocauit eum ſecundum natiuitatem ſuam Noe, dicens: Hic requiem dabit nobis, & terræ, ab his qui ſunt in ea, in quibus viſitabitur, propter iniquitatem operum malorum: & vixit Lamech, poſtquā procreauit Noë, annos DLXXX. & V. Et vixit Noe annos CCC. & genuit filios tres, Sem, Cham, Iapheth. Cain autem habitauit in terrā tremens ſecundum quod conſtituit ei Deus, poſtquam interfecit Abel fratrem ſuum: & nomen mulieris eius Themech: & cognouit Cain Themech mulierem ſuam, & concepit, & peperit Enoc. Cain autem erat annorum quindecim, quando fecit hæc: & ex eo cœpit ædificare ciuitates, quouſque coderet ciuitates ſeptem. & hæc ſunt nomina ciuitatū: Nomen primæ ciuitatis ſecundum nomen filij ſui Enoc: Nomen autem ſecundæ ciuitatis Mauli, & tertiæ Leed, & nomē quartæ Tehe, & nomen quintæ Ieſca, nomen autem ſextæ Celet, & nomē ſeptimæ Iebbat: & vixit Cain poſtquā genuit Enoc, annos DCCXV. & genuit tres filios, & duas filias. & hæc ſunt nomina filiorum eius, Olad, Lizaph, Foſal: & filiarum eius, Citha, & Maac: & facti ſunt omnes dies Cain anni DCCXXX. & mortuus eſt. Tunc accepit Enoc mulierem de filiabus Seth, & genuit ei Ciram, & Cuuth, & Madab Ciram autem genuit Matuſael, Matuſael autem genuit Lamech. Lamech autē accepit ſibi mulieres duas: nomē vni Ada: & nomen alteri, Sella. & peperit Ada Iobab: ipſe erat pater omniū habitantiū in tabernaculis, & paſcentiū pecora: & iterū genuit ei Iobal, qui initiauit docere omnē pſalmū organorū. In tēpore illo cū initiaſſent habitantes terrā operari iniqua, vnuſquiſq; in vxores proximi ſui, contaminantes eas, indignatus eſt Deus, & cœpit percutere cyneram, citharam, & omne organum dulcis pſalterij, & corrūpere terram. Sella autē genuit Thobel, & Nuha, & Theſſa. & hic eſt Thobel, qui oſtēdit hominibus artes in plūbo, & ſtanno, & ferro, & æramento, & argento, & auro: & tunc cœperunt habitantes terrā facere ſculptilia, & adorare ea. Dixit autē Lamech ambabus mulieribus ſuis, Adæ & Sellæ: Audite voce meam mulieres Lamech, & intēdite in obſeruatione mea: quia viros corrupi pro me, & lactētes de mamillis abſtraxi, vt filijs meis oſtēdere iniqua operari, & habitātibus terrā: & nūc ſepties vindicabitur de Cain, de Lamech autē ſeptuagies ſepties. Et factū eſt cū cœpiſſent homines multiplicari ſuper terrā, filiæ ſpecioſæ natæ ſunt eis: & viderūt filij Dei filias hominū, quoniā pulcherrimæ erāt: & acceperūt ſibi vxores ex omnib quas elegerāt: & dixit Deus: Nō dijudicabit ſpiritus meus in omnib. iſtis in ſæcula, eo quod carnales ſunt: erūt autē anni eorū centū viginti, in quos poſuit terminos ſeculi. & in manib. eorū ſcelera nō extinguebātur: & vidit deus, quoniā in omnib. inhabitātibus terrā, adimpleta erāt opera malignitatū, & iniquitatē cogitātibus his in omnib. diebus, dixit: Deleā hominē, & omnia quæ germinata

ſunt

it in terra quoniã pœnitet in eo quod feci eum. Noë vero inuenit gratiã & miſericordiã ante dominum, & procreatio eius: qui erat homo iuſtus, & immaculatus in progenie ſua, placuit domino: Ad quę dixit deus: Aduenit tẽpus omnium hominum habitantiũ ſuper terrã, quia peſſima ſunt opera eorum: & nunc facito tibi arcã de lignis cedrinis: & ſic eã facies: trecentorũ cubitorũ longitudo eius, & quinquaginta cubitorũ latitudo, & triginta cubitorũ altitudo: & ingredieris in arcam tu & mulier tua, & filij tui, & mulieres filiorũ tuorum tecũ: & diſponam teſtamentũ meum ad te, vt diſperdam omnes habitantes terram. De animalibus autẽ mundis, & de volatilibus cæli mundis, accipies ſeptem & ſeptem, maſculum & fœminam, vt poſſit viuificari ſemen eorum ſuper terrã. Nã de pecoribus, & de volatilibus immundis, accipies tibi duo & duo, maſculum & fœminam, ſimulq; accipies tibi & illis in eſcam. Et fecit Noë quæ præcepit ei deus, & ingreſſus eſt in arcam ipſe, & omnes filij eius cum eo: & factum eſt poſt ſeptem dies, cœpit aqua diluuij eſſe ſuper terrã: et in illa die aperti ſunt omnes abyſſi, & fons magnus, & cataractæ cæli: & erat pluuia ſuper terrã XL dies & XL. noctes. Erat autẽ tunc annus milleſimus ſexcenteſimus quinquageſimus & ſecundus, ex quo fecerat deus cælũ & terrã, in die qua corrupta eſt terra, cũ habitãtib in ea, propter iniquitatẽ operum eorũ. Et perſeuerante centum & quadraginta diebus cataclyſmo in terra ſuperfuit ſolus Noë, & qui cum eo erant in arca: & vt memoratus eſt deus Noë, minuit aquam. Et factum eſt in die nonageſimo ſiccauit deus terram, & dixit ad Noë: Exi de arca, tu & omnes qui tecũ ſunt, & creſcite, & multiplicamini ſuper terram. Et exiuit Noë de arca, ipſe & filij eius, & mulieres filiorum eius: & omnes beſtias, & reptilia, & volatilia, & pecora duxit ſecum, ſicut præcepit ei deus. Tunc ædificauit Noë aram domino, & accepit de omnibus pecoribus, & de volatilibus mundis, & obtulit holocauſtomata in aram, & acceptus eſt domino tanquam odor requietionis. Et dixit deus: Nõ adiiciã iam maledicere terræ pro homine, quoniam figura cordis hominis deſiit a iuuentute ſua. Et ideo non adiiciam ſimul diſperdere omnes viuẽtes, ſicut feci. Cum autem peccauerint inhabitantes terram, diiudicabo eos in fame, ſiue in gladio, ſiue in igne, ſiue in morte: & erit terrę motus, & diſpergẽtur in inhabitabilia: Terrã autem nõ adiiciã corrumpere aqua diluuij: & in omnibus diebus, terræ ſemẽtes & meſſes, frigus & calor, æſtas & autumnus, dies ac nox non requieſcet, quouſque rememorabor qui inhabitant terrã, donec cõpleantur tempora. Cum autem completi fuerint anni ſeculi, tunc quieſcet lumẽ, & extinguẽtur tenebræ, & viuificabo mortuos, & erigam dormiẽtes de terra, & reddet infernus debitũ ſuũ, & perditio reſtituet parathecę ſuã, vt reddã vnicuiq; ſecũdum opera ſua, & ſecundũ fructus adinuẽtionũ ſuarum quouſq;

Iudicem inter animam & carnem:& requieſcet ſeculum, & extinguetur mors,& infernus claudet os ſuum,& non erit ſine fœtu terra,nec ſterilis habitantibus in ſe,& non coinquinabitur vllus,qui in me iuſtificatus eſt:& erit terra alia, & cælum aliud habitaculum ſempiternum. Et adiecit dominus ad Noe,& ad filios eius dicens:Ecce ego diſponam teſtamentum meum ad vos, & ad ſemen veſtrum poſt vos:& non adiiciam iam corrumpere aqua diluuij terram:& omne quod mouetur & viuit,erit vobis in cibum. Veruntamē carnem in ſanguine animæ edetis: Qui enim effundet ſanguinem hominis,ſanguis eius effundetur:quoniam ad imaginem dei factus eſt homo. Vos autem creſcite & multiplicamini,& implete terram ſicut multitudo piſcium multiplicantium in fluctibus. Et dixit deus: Hoc eſt teſtamentum quod diſpoſui inter me & vos:& erit cum innubilauero cælum nubibus,apparebit arcus meus in nube: & erit in memoriam teſtamenti inter me & vos,& inter omnes habitantes terram. Et fuerunt filij Noe, qui exierūt de arca:Sem,Cam,& Iapheth. Filij Iapheth, Magog,Madai,Nidiazec, Tubal,Mocteras, Cenez,Riphath,& Thegorma,Eliſa Deſſin,Cethin,Tudāt. Et filij Gomer, Thelez,Lud,Deberlet. Et filij Magog, Ceſſe,& Tripha,Pharuta, Ammiel,Golaza,Samanac. Et filij Dudē,Sallus,Pheluciti,Phallita. Et filij Tubal, Phanatanoua,Eteua. Et filij Tyras,Maac,Tabel, Callana,Samplameac,Elaz. Et filij Mellec,Amboradat,Vrac,Boſara. Et filij Cenez, Iubal, Zaraddana, Anac. Et filij Heri,Phuddet,Doad,Dephad, Zeath, Enoe. Et filij Torgama, Abiuth, Saphath,Aſapli,Zepthir. Et filij Eliſa & Zaac Zenez, Maſtiſa, Rira. Et filij Zepti, Macziel,Temna,Aela,Phinon. Et filij Teſſis, Meccul,Loon,Zelatabar. Et filij Duodennin,Itheb, Peat, Pheneth. Et hi ſunt qui diſperſi ſunt, & habitauerunt in terra apud Perſas & Nomadas, in inſulis quæ ſunt in mari. Et aſcendit Phanat,filius Dudeni,& præcepit fieri naues maris: & tunc diuiſa eſt pars tertia terræ. Domereth & filij eius acceperunt Ladech. Magog autem & filij eius acceperunt Degalmadam. .. & filij eius acceperunt Beſto. Iuban & filij eius acceperunt Ceel. Tubal & filij eius acceperunt Pheed. Miſech & filij eius acceperunt Nepthi. Iras & filij eius acceperūt .. Duodennut & filij eius acceperunt .. Godariphath & filij eius acceperūt Boſarta Tergoma & filij eius acceperunt .. Fudeliſa & filij eius acceperunt .. Thabolatheſis & filij eius acceperūt Marecham. Cethim & filij eius acceperunt Thaan Dudenuin& filij eius acceperunt Caruba. Et tunc cœperunt operari terram,& ſeminare ſuper eam:& cum ſitiret terra,exclamauerunt habitantes eam ad dominum, & exaudiuit eos,& ampliauit pluuia: & factum eſt cum deſcenderet pluuia ſuper terram,apparuit arcus in nube: & viderunt habitātes terram memoriam teſtamēti, & ceciderunt in faciem ſuam, & immolauerunt offerentes holocauſtomata domino. Filij autem

Cam, Chus, & Meſtra, & Phuni, & Chanaan. Filij Ethij,
,Saba,& Tudan.Et filij Effuntenus,Zeleutelup, Geluc, Le-
.Et filij Sidona.Endaiu, Racin, Simmin,Vruiu, Nenugin,
:hiunephin,Telaz,Flat, Cuſin. Chus autem genuit Nem-
ipſe initiauit eſſe ſuperbus ante dominum.Meſtra vero
it Ludin,& Iuenugin, & Labin, & Latuin, & Petroſonun,
slun:Vnde exierunt Philiſtini,& Cappadoces: & tunc cœ-
it etiam & ipſi ædificare ciuitates:& hæ ſunt ciuitates, quas
cauerunt, Sidona,& circumiacetia eius, id eſt, Reſun, Beo-
za,Gerras,Calon,Dabircaino,Tellunlacis,Sodoma,& Go-
a,Adama,& Segom.Et filij Sem,Elam,Aſſur,Arphaxa,Lu-
am:& filiæ,Aſſum,Gedrummeſe.Arphaxas autem genuit
Sala genuit Heber:&Heber nati ſunt duo filij: nomen vni,
ch:quoniam in diebus eius diuiſa eſt terra: & nomẽ fratris
eptam.Iepta autẽ genuit Elimodan, & Salaſtra, & Mazaã,
Dura,Vzia,Deglabal,Mimoel,Sabthphin,Euilac, Iubab Et
halech, Ragau, Rephuth,Zepheram, Aculon,Sachar,Si-
,Nabi,Suri,Seciur, Phalacus, Rapho,Phalthia, Saldephal,
is,& Artemam, Heliphas. Hi filij Phalech, & hæc nomina
n,& acceperunt ſibi vxores de filiabus Iectan, & genera-
it filios & filias,& compleuerunt terram.Ragau autem ac-
ſibi mulierem,Melcham, filiam Ruth,& genuit ei Seruch:
um factus fuiſſet dies partus eius,dixit:Ex iſto naſcetur in
a generatione,qui ponat habitationẽ ſuper excelſa, & per-
s vocabitur,& immaculatus,& pater gentium erit, & non
uetur teſtamentum eius, & ſemen eius in ſeculum multi-
bitur:& vixit Ragau,poſtquã genuit Seruch,annos cxvIII.
nuit ſeptem filios,& quinque filias:& hæc ſunt nomina fi-
n eius, Abielobth, Salma, Dedaſal,Zeneza,Accur,Nephes:
c nomina filiarum eius: Cedema,Deriſa, Seipha,Phe:ita,
la:& vixit Seruch annos XXIX. & genuit Nachor: & vixit
h,poſtquam genuit Nachor, annos LXVII. & genuit qua-
filios,& tres filias:& hę ſunt nomina virorum,Zela,Zoba-
&Phodde:&hę filię eius,Tephila,Oda,Selipha.& vixit Na-
annos XXXIIII.& genuit Tharram:& vixit Nachor, poſt-
genuit Tharram,anuos CC. & genuit VIII. filios,& V.
:& hæc ſunt nomina virorum,Recap,Dediap,Berechap,Io-
ital,Niſab,Nadab,Camoel:& filiæ eius,Eſca,Thiphabruna,
ta:& vixit Tharra annos LXX. & genuit Abram, & Na-
& Arram.Tharram autem genuit Loth. Tunc cœperunt hĩ
abitabant in terra,inſpicere in aſtra, & inchoauerunt ex
naginari,& diuinationes facere, & filios & filias ſuas traij-
er ignem. Serui autem & filij eius non ambulauerunt ſe-
um eos.Et hæ ſunt generationes Noë in terris ſecundum
s & linguas eorum,ex quibus diuiſæ ſunt gentes ſuper ter-
poſt diluuium.Tunc venientes filij Cam,poſuerũt ſibi prin-
n Nembroth.Filij autem Iaphet,conſtituerũt ſibi Phenech

in ducem. Nam filij Sem, conuenientes præpoſuerunt ſibi principem Iectam: & cum veniſſent in tres in vnum, fecerunt conſilium, vt inſpicientes conſiderarēt populum appropinquantium ſibi. Et hoc viuente adhuc Noe factum eſt, vt conuenirent omnes in vnū, & habitauerūt vnanimes, & erat terra pacifica. Anno autē CCC. & quadrageſimo exitus Noe de Arca, poſtquam ſiccauit deus diluuium, cōſiderauerunt principes populū ſuum: & inſpexit Phenech filius Iaphet, filij Gomer, omnes tranſeuntes ſecundū ſceptra ducationis ſuæ, fuerūt numero VM.DCCC. Filiorū autē Magog, omniū tranſeuntiu ſecundū ſceptra ducatus ſui, factus eſt numerus VIM.CC. filij autē Madain omnes trāſeuntes ſecundū ſceptra ducationum ſuarum, fuerunt numero VMDCC. Filij autē Tubal omnes tranſeuntes ſecundū ſceptra ducationum ſuarum fuerunt numero IXMCCCC. Et filij Meſca omnes tranſeuntes ſecundū ſceptra ducationū ſuarum fuerunt numero VMDC. Filij vero Thiras omnes tranſeuntes ſecundū ſceptra ducationum ſuarū fuerunt numero XIIMCCC. Et filij Ripa tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationū ſuarum fuerunt numero XIMD. Filij vero Torgoma, trāſeuntes ſecundū ſceptra ducationis ſuæ, fuerunt numero XIIIIM CCCC. Nam filij Eliſa, tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationis ſuæ fuerunt numero XIIIIMDCCCC. Filij autem Terſis omnes tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationis ſuæ, fuerunt numero XIIMC. Nam filij Cethin, omnes tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationis ſuæ fuerunt numero XVIIMCCC. Filij vero Doin, tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationum ſuarum, fuerunt numero XVIIMDCC. Et factus eſt numerus caſtrorum filiorum Iaphet, omnes virtutificati, & omnes in præcinctu armorum poſiti, in conſpectu ductorum ſuorum CXLMCCII. præter mulieres & pueros. Conſideratio Iaphet in pleno fuerunt numero CXLII. Et tranſiuit Nembrot ipſe & filius Cam, omnes tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationum ſuarum, inuenti ſunt numero XXIIIIMDCCC. Filij Phua, omnes tranſeuntes ſecundū ſceptra ducationum ſuarum facti ſunt numero XXVIIMDCC. Et filij Canam, omnes tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationum ſuarum, inuenti ſunt numero XXXIIMDCCC. Filij vero Soba omnes trāſeuntes ſecundum ſceptra ducationum ſuarum, inuēti ſunt numero IIIIMCCC. Et filij Lebilla, omnes tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationum ſuarū inuenti ſunt numero XXIIIMCCC. Filij vero Sata vniuerſi tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationum ſuarum, inuenti ſunt numero XXVCCC. Et filij Remma, vniuerſi tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationum ſuarum inuenti ſunt numero XXXDC. Filij vero Sabaca, omnes tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationum ſuarum inuenti ſunt numero XLVICCCC. Et factus eſt numerus caſtrorum filiorum Cam, vniuerſi virtutis viri, & in apparatu armorum poſiti in conſpo-

nſpectu ducationum ſuarum CCXLIIIIDCCCC. præter
ulieres & pueros.Et inſpexit Iectam filius Sem filios Elam, &
erunt omnes tranſeuntes ſecūdum ſceptra ducationum ſua-
m numero XLVII. Filij autem Aſſur omnes tranſeuntes ſe-
ndum ſcepta ducationum ſuarum inuenti ſunt numero
XXVIIJ. Et filij ... vniuerſi tranſeuntes ſecundum ſceptra du-
tionum ſuarum inuenti ſunt numero LXXXVIICCC. Filij
ero Lud, omnes tranſeuntes ſecundum ſceptra ducationum
arum, inuenti ſunt numero XXXDC. Factus eſt numerus
liorum Cain, ... Nam filij Arphaxa,vniuerſi tranſeuntes ſe-
andum ſceptra ducationum ſuarum numero CXIIIIDC. Et
ctus eſt omnis numerus eorū CCCXLVIIDC. Numerus ca-
torum filiorum Sem,omnes erant proficiſcentes in virtute &
n præcepto belli,in conſpectu ducationum ſuarum IX. extra
nulieres & pueros.Et hæ ſunt generationes Noë diuiſe poſitæ:
quorum omniū numerus factus eſt in vnū DCCCCXIIII. Et
i omnes conſiderati ſunt adhuc viuente Noë: & iuxta Noë
poſt cataclyſmum annos CCCL. & facti ſunt omnes dies Noë
nni DCCCCL. & mortuus eſt. Tunc hi omnes qui diuiſi
rant habitantes terram, poſtea congregati habitauerunt
imul,& profecti ab oriente inuenerunt campum in terra Ba-
ylonis,& habitantes ibi dixerunt quique ad proximum ſuum:
Ecce futurum eſt vt diſpergamur vnuſquiſque a fratre ſuo, &
n nouiſſimis diebus alterutrum erimus expugnātes nos Nunc
ergo venite & ædificemus nobiſmet ipſis turrim, cuius caput e-
rit vſque ad cælum, & faciemus nobis nomen & gloriam ſuper
terram, & dixerunt vnuſquiſque ad proximum ſuum: Accipia-
mus lapides & ſcribamus ſinguli quique nomina noſtra in lapi-
dibus, & incendamus eos igne, & erit quod peruſtum fuerit in
luto & in latere: & acceperunt ſinguli quiq; lapides ſuos, extra
viros duodecim,qui noluerunt accipere:& hæc nomina eorum,
Abraham, Nachor,Loth, Ruge, Tenute, Zaba, Armodath, Io-
bab,Eſar,Abimahel,Saba,Auphin.Et comprehendit eos popu-
lus terræ,& adduxerunt eos ad principes ſuos,& dixerunt: Hi
ſunt viri qui tranſgreſſi ſunt conſilia noſtra,& nolunt ambulare
in viis noſtris. Et dixerunt ad eos duces:Quare noluiſtis mittere
ſinguli quiq; lapides cum populo terræ?& illi reſponderunt,di-
centes;Non mittimus vobiſcum lapides:nec coniungimur vo-
luptati veſtræ.Vnum dominum nouimus,& ipſum adoramus.
Et ſi nos mittatis in ignem cum lapidibus veſtris,non conſen-
tiemus vobis.Et irati duces,dixerunt:Sicuti locuti ſunt, ſic eis
facite:& niſi conſenſerint vobiſcum mittere lapides, conſume-
tis eos igne cum lapidibus veſtris.Et reſpondit Iectam, qui erat
primus princeps ducum:Nō ſic,ſed dabitur eis ſpatium dierum
ſeptem,& erit ſi pœnituerint ſuper conſiliis ſuis peſſimis, &
voluerint vobiſcum mittere lapides, viuant:Si quo minus
fiat, & ſecundum ſententiam veſtram tunc comburantur.

Ipſe autem quærebat quemadmodum ſaluaret eos de manibus populi, quoniam de tribu eorum erat & Deo ſeruiebat. Et his dictis, ſuſcepit eos & incluſit in domo regia: & vt factū eſt veſpera, præcepit dux L. viros potentes in virtute vocari ad ſe, & dixit eis: Proficiſcimini, & accipite hac nocte viros iſtos qui incluſi ſunt in domo mea: & imponite ſtipendia eorum de domo mea ſuper decem iumenta: & ipſos viros adducite ad me, & ſtipendia eorum cum iumentis adducite in montana, & ſuſtinete eos ibidem, & ſcitote quia ſi quis ſcierit quæ dixi ad vos, igni vos concremabo. Et profecti viri fecerunt omnia quæ præcepit eis princeps eorum: & adduxerunt viros a domo eius noctu, & accipientes ſtipendia impoſuerunt iumentis, & duxerunt eos in montana ſicut præcepit eis. & vocauit ad ſe princeps illos duodecim viros, & dixit ad eos: Confidentes eſtote, & non timeatis: non enim moriemini: Fortis eſt enim Deus in quo cōfiditis: & ideo ſtabiles eſtote in ipſo: quia liberabit & ſaluabit vos: & ecce nunc præcepi quinquaginta viris, qui vos educāt acceptis ſtipendijs de domo mea, & præcedite in montana, & ſuſtinete vos in valle, & alios vobis dabo L. viros, qui deducāt vos vſq; illuc: & euntes abſcondite vos ibidem in valle, habentes aquam in potu defluentem de petris: & continete vos vſq; in dies XXX. donec pauſet animoſitas populi terræ & quouſq; Deus mittat iracundiam ſuper illos, & diſrumpat eos. Scio enim quia non permanebit conſiliū iniquitatis quod conſiliati ſunt facere: quoniam vana eſt cogitatio eorum. & erit cum conſummati fuerint ſeptem dies, & quæſierint vos, & dicam eis: exeuntes & fracto oſtio carceris in quo erant incluſi, fugerunt nocte: & miſi ego cētum viros qui eos quærerent, & auocabo eos a preſenti furore: & reſponderunt ad eum vndecim viri dicentes: Inuenerunt gratiā ſerui tui ante oculos tuos: quia ſoluimur nos de manibus ſuperborum horum. Abram autem ſolus tacuit: & dixit dux ad eum, Quare non reſpondes mihi Abram ſerue dei? Reſpondit Abram & dixit: Ecce ego fugio hodie in montana: & ſi euaſero ignem, exient de montibus feræ beſtiæ, & comedent nos, aut eſcæ nobis deficient, & moriemur fame, & inueniemur fugientes ante populum terræ, cadentes in peccatis noſtris. Et nunc viuit in quo confido: quia non mouebor de loco meo in quo poſuerunt me: & ſi fuerit aliquod peccatum meum, vt cōſumens conſumar, fiat voluntas dei. Et dixit ad eum dux: Sanguis tuus ſuper caput tuū ſit, ſi nolueris proficiſci cum iſtis: ſi autem volueris, liberaberis. Nam ſi volueris remanere, ſecundum quod vis remane. Et dixit Abram: Non proficiſcar, ſed hic ero. Et accepit dux vndecim illos viros & alios L. miſit cum eis, & præcepit eis dicens, Expectate & vos in montanis vſq; in dies XV. cū illis L. qui præmiſſi ſunt: & poſt reuertemini, & dicetis: Nō inuenimus eos, ſicut illis priorib. dixi. Et ſciatis quia ſi quis prętérierit ex his omnibus verbis quæ

locutus

ocutus ſum ad vos, igne cõburetur. Et profectis viris, accipiens Abram ſolum recluſit eum vbi fuerat incluſus, & tranſactis diebus ſeptem congregatus eſt populus, & dixerunt ad ducẽ ſuum dicentes: Redde nobis viros qui noluerunt cõſiliari nobiſcum, & coburemus eos igni. Et miſerunt duces qui adducerent eos: & non inuenerunt niſi ſolum Abram. Et congregati omnes ad duces ſuos dixerunt: Fugerunt homines quos incluſiſtis, euadentes conſilium noſtrum. Et dixit Phenech, & Nembroth ad Iectam: Vbi ſunt viri quos incluſiſti? At ille dixit: Frangentes fregerunt noctu. Ego autem miſi C. viros, qui quærerent eos, & præcepi, vt ſi inuenirent eos, non tantum igni cõcremarent, ſed & corpora eorum darent volatilibus cœli, & ſic perdant illos. Et tunc dixerunt illi: hunc ergo qui inuentus eſt ſolus, comburamus eum. Et acceperunt Abram, & adduxerunt eum ad duces ſuos, & dixerunt ad eum: Vbi ſunt qui tecum fuerunt? Et ille dixit: Ego nocte dormiens dormiebam: vbi expergefactus ſum, non inueni eos. Et accipiẽtes eum conſtruxerunt caminum, & incenderunt eum igni, & lapides concrematos igni miſerunt in caminum. Et tunc Iectam dux, liquefactus ſenſu accepit Abram, & miſit eum cum lateribus in caminum ignis. Deus autem commouit terræ motum grandem, & ebulliens ignis de camino, exiliuit in flammas & ſcintillas flammæ, & combuſſit omnes circunſtantes in conſpectu camini: & fuerũt omnes qui concremati ſunt in die illa LXXXIIID. Abræ autem non eſt quidem modica facta læſura concrematione ignis: & ſurrexit Abram de camino: & concidit caminum ignis, & ſaluatus eſt Abram, & abiit ad XI. viros, qui erant abſconditi in montanis, & renunciauit eis omnia quæ contigerant illi. Et aſcẽderunt cum eo de montanis gaudentes in nomine domini, & nemo eos obuians terruit die illa. Et cognominauerunt locum illum nomine Abræ, & lingua Chaldæorum Deli: quod interpretatur Deus. Et factum eſt poſt hæc verba, populus terræ non conuerſus eſt a cogitationibus ſuis malignis. Et conuenerunt iterum ad duces, & dixerunt: In ſecula non vincetur populus: & nunc conueniemus & ædificemus nobis ciuitatem & turrim: quæ nunquam auferetur. Et cum cæpiſſent fabricare, vidit Deus ciuitatem & turrim quam fabricabant filij hominum, & dixit: Ecce populus vnus & lingua vna, & hoc quod cæperunt facere, non ſuſtinebit terra, neque cœlum videns patietur: & erit, ſi modo non prohibeantur, vt omnia audeant quæ præſumpſerint facere. Et ideo ecce ego diuidam linguas eorum, & diſpergam eos in omnes regiones, vt non cognoſcat vnuſquiſque fratrem ſuum, nec audiant ſinguli quique linguam proximi ſui: & commendabo eos petris, & ædificabunt ſibi tabernacula in calamis ſtipularum, & effodient ſibi ſpeluncas, & quemadmodum feræ campi habitabunt ibi; & ſic erunt ante conſpe-

ctum meũ in omni tẽpore vt nunquã cogitent hæc: & tanquam ſtillicidium arbitrabor eos, & in ſcuto approximabo eos, & aliis in aqua finis veniet: alii autẽ ſiti ſiccabũtur. Et ante omnes hos eligã puerũ meum Abram: & eiiciã eum de territorio eorum, & adducã in terrã quam reſpexit oculus meus ab initio, cum peccauerunt ante conſpectum meum omnes inhabitantes terram: & adduxi aquã diluuii, & nõ exterminaui eã, ſed conſeruaui illã. Non enim dirupti ſunt in illa fontes iræ meæ neque deſcendit aqua conſummationis meę. Ibi enim faciam inhabitare puerum meum Abram: & diſponam teſtamentum meum cum eo, & ſemini eius benedicam, & dominabor ei Deus in æternum. Populi autèm inhabitantes terram, cum initiaſſent ædificare turrim, diuiſit Deus linguas eorum, & mutauit eorum effigies. Et non cognouit vnuſquiſque fratrem ſuum, nec audiebant ſinguli quique linguam proximi ſui. Et ſic factum eſt: vt dum ædificatores miniſtris ſuis iuberent afferre lapides, illi afferrent aquam: & ſi depoſcerent aquam, illi afferrent ſtipulam. Et ſic interciſa cogitatione eorum ceſſauerunt ædificare ciuitatem, & diſperſit eos Dominus inde ſuper faciem totius terræ. Et propterea vocatum eſt nomen loci illius Confuſio: quoniam ibi Deus confudit linguas eorum, & inde diſperſit eos in faciem totius terræ. Abram autem exiuit inde, & habitauit in terra Chanaam, & accepit ſecum Loth filium fratris ſui: & Sarai mulierem ſuam. Et cum eſſet Sarai ſterilis, & non eſſet ei conceptus: tunc Abram tulit Agar ancillam ſuam, & peperit ei Iſmael: Iſmael autem genuit duodecim filios. Tunc diſceſſit Loth ab Abram, & habitauit in Sodomis: Abram vero habitauit in terra Cam. Et viri Sodomorum, viri peſſimi, & peccatores valde. Et viſus eſt Deus Abram dicens: Semini tuo dabo terram hanc, & vocabitur nomen tuum Abraham, & Sarai vxor tua dicetur Sara. Et dabo tibi ex ea ſemen ſempiternum, & diſponam teſtamentum meum tecum. Et cognouit Abraham Saram vxorem ſuam, & concepit, & peperit Iſaac: Iſaac autem accepit ſibi mulierem de Meſopotamia, filiam Patuel, quæ concepit & genuit ei Eſau & Iacob. Eſau autem accepit ſibi mulieres Iudim filiam Bereu, & Baſſemech filiã Elon, & Elibeemam filiam Anan, & Manẽ filiã Samaël, & genuit ei Adeliphã. Et filii Adeliphã, Temar, Omar, Seſpor, Getan, Tenaz, Amalech. Et Iudin genuit Tenacis, Ieruebemas, Baſſemem, Rugil. Et filij Rugil, Naizar, Samaza. Et Elibeema genuit Aux, Ioollam, Coro. Manem genuit Tenetde, Thenatela. Iacob autem accepit ſibi mulieres filias Laban Aſiri, Lian, & Rachel, & duas concubinas, Ballan, & Zelpham. Et peperit ei Lia, Ruben, Simeon, Leui, Iudam, Iſachar, Zabulon, & Dinam ſororem eorum. Rachel autem enixa eſt Ioſeph & Beniamin. Ballam peperit Dan, & Neptalim. Et Zelpha peperit Gad, & Aſſer. Hi filii ſunt Iacob XII.

& vna filia. Et habitauit Iacob in terra Chanaan, & Dinam filiam eius rapuit Sycem, filius Emor Correi, & humiliauit eam. Et ingreſſi ſunt filii Iacob Simeon, & Leui, & interfecerunt omnem ciuitatem eorum in ore gladii, & Dinam ſororem ſuam acceperunt, & exierũt inde. Et poſtea accepit eam in vxorẽ Iob, & genuit ex ea XIIII. filios & VI. filias, id eſt, VII. filios, & III. filias, antequam percuteretur in paſſione, & poſtea VII. filios & III. filias quando ſaluus factus eſt. Et hæc nomina eorum, Eliphac, Ermoe, Diaſat, Philias, Diſſar, Zellud, Thelon. Et filiæ eius, Meru, Litaz, Zeli. Et ſicuti fuerunt nomina priorum, ſic & nouiſſimorum. Iacob autem & XII. filii eius habitauerunt in terra Chanaan, & oderant fratrem ſuum Ioſeph, quem & tradiderunt in Ægyptum Petephre Principi cocorum Pharaonis; & fuit apud eum annos XIIII. Et factum eſt poſteaquam vidit ſomnium rex Ægypti, & nunciauerunt ei de Ioſeph, & ſoluit ei ſomnia. Et factum eſt poſtquam ſoluit ei ſomnia fecit eum Pharao principem ſuper omnem terram Ægypti. In illo tempore facta eſt fames ſuper omnem terram, ſicut diiudicauerat Ioſeph. Et deſcenderunt fratres ſui emere eſcas in Ægypto, quoniam tantummodo in Ægypto erant eſcæ. Et cognouit Ioſeph fratres ſuos & agnitus eſt eis, & non malignatus eſt cum eis. Et miſit, & vocauit patrem ſuum de terra Chanaan, & deſcendit ad eum. Et hæc ſunt nomina filiorum Iſrael, qui deſcenderunt in Ægyptum cum Iacob, vnuſquiſque in domo ſua, Filii Ruben, Enoc, & Phallut, Aſrom & Carmin. Filii autem Simeon; Namuel, & Ianunetdot, & Iacim, Eſaul filius Cananitidis. Filii vero Leui, Gerſon, Caat, & Merari. Nam filii Iudæ, Auna, Selon, Phares, Zarami. Filii autem Iſachar, Tola, & Phua, Iob, & Sombram. Filii vero Zabulon, Sarelon, & Iaillil: & Dina ſoror eorum peperit XIIII. filios, & VI. filias. Et hæ ſunt generationes filiorum quas peperit Iacob. Omnes animæ filiorum & filiarum LXXII. Filii autem Dan, Vſinam. Filii Neptalim, Betaal, Neemmu, Surem, Optiſarielet. Hæ generationes Balle, quas peperit Iacob. Omnes animæ VIII. Nam filii Gad, Sariel, Sua, Viſui, Mophat, & Sar. Soror eorum filia Seriebel, Melchiel. Hæ ſunt generationes Zelphæ mulieris Iacob quas peperit ei: & omnes animæ filiorum & filiarum numero X. Et filii Ioſeph, Ephraim, & Manaſſen. Beniamin vero generauit Gela, Esbel, Nanubal, Abocinephec, Vtundeus. Et hæ ſunt animæ quas peperit Rachel Iacob XIIII. Et deſcenderunt in Ægyptum, & habitauerunt ibi annos CCX. Et factum eſt poſt receſſum Ioſeph, multiplicati ſunt filii Iſrael & creuerunt valde. Et ſurrexit rex alius in Ægypto, qui non nouerat Ioſeph, & dixit populo ſuo: Ecce populus iſte multiplicatus eſt magis quam nos: Venite, conſilium habeamus aduerſus eum, vt non multiplicetur. Et iuſſit rex Ægypti omni populo ſuo dicens: Omnem

filium,qui natus fuerit Hebræis,in flumen abiicite,nã fœminas viuificate. Et reſpõderunt Ægyptii regi ſuo,dicẽtes: Maſculos eorũ interficiamus,& fœminas ſeruemus,vt eas noſtris demus ſeruis in vxores, & erit qui natus fuerit ex eis ſeruus, & ſeruiet nobis: & hoc eſt,quod peſſimum viſum eſt corã domino. Tunc ſeniores populi cõgregauerunt populũ cũ planctu, & planxerunt cum luctu, dicentes: ἀμοτεκνίαν paſſa ſunt viſcera mulierum noſtrarum: fructus noſter inimicis noſtris traditus eſt, & nunc deficimus. At conſtituamus nobis terminos, vt non appropinquetur mulieri ſuæ vir, ne fructus ventris earum contaminetur, & viſcera noſtra idolis ſeruiant: melius eſt enim ſine filiis mori, donec ſciamus quid faciet Deus. Et reſpondit Anram, & dixit: Celerius eſt, vt in victoria minuatur ſeculum, aut immenſurabilis mundus concidat, aut cor abyſſi aſtra contingat, quam genus filiorum Iſrael minoretur. Et erit cum impletum fuerit teſtamentum, quod diſponens Deus locutus eſt ad Abraham, dicens: Habitando habitabunt nati tui in terra non ſua, & in ſeruitutem redigentur, & affligentur annis cccc. Et ecce ex quo inuentus eſt ſermo Dei, quem dixit ad Abraham, ſunt anni cccl. Ex eo quod nos In Ægypto ſeruimus anni ſunt cxxx. Nunc ergo non permanebo in his, quæ vos determinatis, ſed ingrediens mulierem meam accipiam, & faciam filios, vt amplificemur ſuper terram. Non enim permanebit Deus in ira ſua, nec ſemper obliuiſcetur populi ſui, neque genus Iſrael in vanum proiiciet ſuper terram, nec in vanum diſpoſuit teſtamentum patribus noſtris: & cum adhuc non eſſemus, de his tamen locutus eſt Deus. Nunc ergo iens accipiam mulierem meam, & non acquieſcam præceptis regis: et, ſi rectum eſt ante oculos veſtros, ita faciamus omnes. Erit enim cum concipient mulieres noſtræ, non agnoſcentur tanquam in vtero habentes, quouſque compleantur menſes tres, ſicut & fecit mater noſtra Thamar: quia non fuit conſilium eius in fornicatione, ſed nolens recedere de filiis Iſrael recogitans dixit: Melius eſt mihi ſocero meo commixtã mori, quam Gentibus commiſceri, & abſcondit fructum ventris ſui vſque ad tertium menſem: tunc enim agnita eſt, & iens vt interficeretur, ſtatuit hoc, dicens: Cuius eſt hæc virga, & hic annulus, & melotis, de eo cõcepi. Et ſaluauit eam conſilium eius, de omni periculo. Nunc ergo faciamus & nos ſic. Et erit cum completum fuerit tempus parturitionis, ſi potuerimus non proiiciemus fructum ventris noſtri. Et quis ſcier, ſi pro hoc zelabitur Deus, vt liberet nos de humiliatione noſtra? Placuit verbum ante conſpectum Dei, quod cogitauit Anrã, & dixit Deus: Eo quod placuit ante conſpectum meum cogitatio Anræ, & non diſſipauit teſtamentum meum, inter me & patres eius diſpoſitum, & ideo ecce nunc quod genitum fuerit ex eo, mihi ſeruiet in æternum, & per eum faciam

mirabilia

irabilia in domo Iacob, & faciam per eum ſigna & prodigia
opulo meo, quæ non feci vlli, & faciam in eis gloriam meam,
annunciabo eis vias meas. Ego Deus incendam pro eo lucer-
am meam, quæ habitet in eo, & oſtendam ei teſtamentum
eum, quod non vidit vllus, & patefaciam ei ſuper excellen-
am meam, & iuſtitias & iudicia, & lumen ſempiternum lu-
eam ei; quoniam pro eo cogitaui in antiquis diebus, dicens:
ou erit mediaror ſpiritus meus in hominibus his in ſempi-
rnum, eo quod ſunt cato; & erunr dies eorum anni cxx. Et
ofectus eſt Anra de tribu Leui & accepit vxotem de tribu ſua.
factum cum acceperat eam, imitati ſunt eum cæteri, & acce-
erunt vxores ſuas. Huic autem erat vnus filius, & vna filia, &
omen eorum Aaron, & Maria: & ſpiritus Dei incidir in Ma-
am nocte, & vidit ſomnium, & enarrauit parentibus ſuis ma-
e, dicens: Vidi in hac nocte, & ecce vir ſtabat in veſte byſſina,
dixit mihi: Vade, & dic parentibus tuis: ecce quod naſcetur de
obis in aquam proiicietur, quoniam per eum aqua ſiccabitur.
faciam per eum ſigna, & ſaluabo populum meum, & ipſe du-
atum eius aget ſemper. Et cùm enarraſſet Maria ſomnium
ium, non crediderunt ei parentes eius. Verbum autem regis
Ægypti inualeſcebat contra filios Iſrael, & humiliabantur ag-
rauati in opere laterum. Iochebeth autem concepit de Anra,
abſcondit eum in vtero ſuo per tres menſes: non enim po-
erat amplius celare eum, quia rex Ægypti præpoſuerat princi-
es locorum, vt quando parerent Hebrææ, ſtatim in flumen
roiicerent maſculos eorum: & accepit infantem ſuum, & fecit
tybin de cortice arboris pini, & poſuit tybin in os fluminis.
pſe autem puer natus eſt in teſtamenro Dei, & in teſtamento
arnis eius. Et factum eſt vt proiicerent eum, congregati om-
es presbyteri, alrercabantur cum Anra, dicentes: Nonne ij e-
ant ſermones noſtri, quos locuti ſumus dicentes: Melius eſt
obis ſine filiis mori, quam fructus ventris noſtri in aquis pro-
iciantur? Et hæc dicentibus illis, non obaudiebat Anra. Filia au-
em Pharaonis deſcendit lauare in flumine, ſecundum quod in
omnis viderat, & viderunt ancillæ eius tybin, & miſit vnam, &
ccepit, & aperuit eam. Et vidit puerum, & dum vidiſſet * in
aticon. hoc eſt, in teſtamentum carnis dixit. De filiis Hebræo-
um eſt. Et ſumpſit, & nutriuit eum, & factus eſt ei filius, & co-
nominauit nomen eius, Moſes. Mater autem eius vocauit eum
Melchil. Et nutritus eſt infans, & glorioſus factus eſt ſuper om-
es homines, & liberauit per eum Deus filios Iſrael, ſicut dixe-
at. Rege autem Ægyptiorum mortuo, leuauit ſe alius rex, &
fflixit omnem populum Iſrael. At illi clamauerunt ad Domi-
um, & exaudiuit eos. Et miſit Moſen, & liberauit eos de terra
Ægyptiorum. Miſit quoque Deus ſuper eos decem plagas, &
ercuſſit eos. Hæ autem erant plagæ, id eſt, ſanguis, & ranæ,

grando

grando,& mors iumentorum,locuſtæ, & cynifes, & intractabiles tenebræ, & mortalitas primitiuorum. Et dum exiſſent inde, & proficiſcerentur, adhuc obturatum eſt cor Ægypriorum, & appoſuerunt perſequi eos, & inuenerunt eos iuxta mare rubrum. Et clamauerunt filij Iſrael ad Dominum ſuum, & dixerunt ad Moſen,dicentes:Ecce nunc aduenit tempus perditionis noſtrę:mare enim ante nos,& multitudo inimicorum poſt nos eſt, & nos in medio. Ob hoc nos eduxit Deus, aut hæc ſunt teſtamenta quæ diſpoſuit patribus noſtris, dicens: Semini veſtro dabo terram quam vos habitatis, vt nunc quod placitum eſt ante conſpectum ſuum, faciat in nobis? Tunc conſiderantes metum temporis filii Iſrael, in tres diuiſiones conſiliorum diuiſerunt ſententias ſuas:nam tribus Ruben, & tribus Iſachar,& tribus Zabulon, & tribus Simeon dixerunt: Venite mittamus nos in mare. Melius eſt enim nos in aqua mori,quam ab inimicis occidi. Tribus autem Gad, & tribus Aſſer, & tribus Dan, & Neptalim dixerunt: Non, ſed reuertamur cum eis, & ſi voluerint nobis donare vitam,ſeruiemus eis. Nam tribus Leui, & tribus Iuda, & Ioſeph, & tribus Beniamin dixerunt: Non ſic, ſed accipientes arma noſtra pugnemus cum eis, & erit Deus nobiſcum. Exclamauit & Moſes ad Dominum, & dixit: Domine Deus patrum noſtrorum, nonne tu dixiſti ad me: Vade, & dic filiis Liæ, miſit me Deus ad vos? Et nunc ecce adduxiſti populum tuum ad labium maris, & inimici perſecuti ſunt poſt eos, & tu Domine memor eſto nominis tui. Et dixit Deus: Quoniam exclamaſti ad me, tolle virgam tuam, & percute mare, & ſiccabitur. Et faciente hæc omnia Moſe, comminatus eſt Deus mari,& ſiccatum eſt mare:& ſteterunt maria aquarum, & apparuerunt profunda terræ, & denudata ſunt fundamenta habirationis a ſtridore timoris Dei,& ab inſpiratione irę Domini mei. Et pertranſiuit Iſrael per ſiccum in medio mari: & viderunt Ægyptii, & appoſuerunt perſequi eos,& Deus obdurauit ſenſum eorum, & non ſcierunt quoniam in mare ingrederentur. Factum eſt dum Ægyptii eſſent in mari, adiecit Deus præcipere mari, & dixit ad Moſen:Appone adhuc percutere mare, & fecit ſic: & pręcepit dominus mari, & reuerſum eſt in fluxus ſuos, & cooperuit Ægyptios,& currus, & equites eorum. Populum autem ſuum deduxit in eremum: quadraginta annis pluit de cœlo panem, & ortygometram adduxit eis de mare, & puteum aquę conſequentis eduxit eis. In columna autem nubis per diem deducebat eos, & in columna ignis per noctem lucebat eis. Et in menſe tertio profectionis filiorum Iſrael de terra Ægypti, venerunt in eremum Sina. & memoratus eſt Deus verborum ſuorum,& dixit: Dabo lumen mundo, & illuminabo inhabitabilia,& diſponam teſtamentum meum cum filiis hominum,& glorificabo populum meum ſuper omnes gentes, in quem eti-

etiam

iam excelſa ſempiterna, quæ eis erunt in lumine, impiis vero
in punitionem. Et dixit ad Moſen: Ecce ego vocabo te craſtina
die, eſto paratus: & dic populo meo: Tribus diebus non aſcen-
dat vir ad mulierem, & tertia die loquar ad te, & ad eos, & poſt-
ea aſcendes ad me, & dabo verba mea in ore tuo, & illuminabis
populū meum in eo quod dedi in manus tuas legem ſempiter-
nam, & in hac omnem orbem iudicabo; Erit enim hæc in teſti-
monium. Si enim dixerint homines: Non ſciuimus te, & ideo
non ſeruiuimus tibi, propterea hoc vindicabo in eis; quoniam
non cognouerunt legem meam. Et fecit Moſes quæ præcepit
ei Deus, & ſanctificauit populos, & dixit ad eos: Eſtote parati in
tertium diem, quoniam poſt tres dies diſponet Dominus teſta-
mentum ſuum vobiſcum. Et ſanctificati ſunt populi. Et factum
eſt in tertio die, ecce voces ſonantium & coruſcantium ſplen-
dor, & vox organorum ſonabat fortiter. Pauor factus eſt in o-
mni populo, qui erat in caſtris. Et eiecit Moſes populos obuiam
Deo. Et ante montes ardebant igni, & terra tremuit, & colles
conturbati ſunt, & montes voluebantur, & abyſſi ebulliebant,
& omne habitabile mouebatur, & cœli plicabantur; & nubes
hauriebant aquam, & flammæ ignis exardeſcebant, & tonitrua
& fulgura frequentabant, & venti & procellæ ſtrepebant, aſtra
congregabantur, & angeli præcurrebant, quouſque Deus pone-
ret legem teſtamenti ſempiterni in filiis Iſrael, & daret præce-
pta æterna quæ non tranſient. Et tunc locutus eſt Dominus po-
pulo ſuo omnia verba hæc, dicens: Ego ſum Dominus Deus
tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo ſeruitutis. Deos
ſculptiles nō facies tibi, nec facies omne abominamētū Solis &
Lunæ, aut omnium ornamentorum cæli, nec omniumquę ſunt
ſuper terram facies ſimilitudinem, nec eorum quæ repunt in a-
quis, vel ſuper terram. Ego ſum Dominus Deus tuus, Deus ze-
lans, & reddens peccata dormientium in viuos filios impio-
rum, ſi in viis parentum ſuorum ambulabunt, vſque in tertiam
& quartam progeniem, faciens miſericordiam in mille gene-
rationes his qui diligunt me, & cuſtodiunt mandata mea. Non
accipies nomen Domini Dei tui in vanum, ne viæ meæ vanæ
efficiantur. Abominatur enim eum Deus, qui accipit nomen e-
ius in vanum. Conſerua diem ſabbati, ſanctifica eum. Sex die-
bus fac opera, ſeptima autem dies ſabbati Domini eſt. Non fa-
cies in eo omne opus, tu, & omnis operatio tua, niſi vt in ea lau-
des Dominum in eccleſia presbyterorum, & glorifices fortem
in cathedra ſeniorum. In ſex enim diebus fecit Dominus cœ-
lum & terram, & mare, & omnia quæ ſunt in eis, & vniuerſum
orbem, & inhabitabilem eremum, & quæcunque operantur, &
omnem diſpoſitionem cœli, & pauſauit ſeptima die Deus. Pro-
pterea ſanctificauit Deus ſeptimam diem, quia requieuit in ea.
Diliges patrem tuum, & matrem tuam, & timebis eos, & tunc

exurget lumen tuum, & præcipiam cælo, & reddet pluuiam ſuam, & terra accelerabit fructum ſuum, & multorum eris dierum, & habitabis in terra tua, & non eris ſine filiis, quia non deficiet ſemen tuum habitantium eam. Non mæchaberis, quia inimici tui non mæchati ſunt in te, ſed exiſti in manu excelſa. Non occides, eo quod dominati ſunt tibi inimici tui vt occiderent te, ſed vidiſti mortem eorum. Non eris falſus teſtis, aduerſus proximum tuum dicens falſum teſtimonium, ne falſum teſtimonium dicant contra te cuſtodes tui. Non concupiſces domum proximi tui, nec ea quæ habet, ne & alii concupiſcant terram tuam. Et vt quieuit Dominus loqui, populus in pauore timuit valde, & in lampadibus viderant montem ardentem igne, & dixerunt ad Moſen: Tu nobis loquere, & non loquatur Deus ad nos, ne forte moriamur. Ecce enim hodie ſcimus, quoniam loquitur Deus homini os ad os, vt viuat homo. Et nunc cognouimus vere, quoniam portauit terra vocem Dei cum tremore. Et dixit ad eos Moſes: Nolite timere: propterea enim vt probaret vos venit Deus, vt recipiatis timorem eius in vos, vt non peccetis. Et ſtetit omnis populus a longe. Moſes autem acceſſit ad nebulam, ſciens, quoniam ibi erat Deus: & tunc dixit ei Deus iuſtitias & iudicia ſua: & detinuit eum ſecum quadraginta dies, & quadraginta noctes, & ibi ei mandauit multa, & oſtendit ei lignum vitæ, de quo abſcidit, & accepit, & miſit in myrrha, & dulcis facta eſt aqua myrrhæ, & ſequebatur eos in eremo annis xl. & aſcendit in montem cum eis, & deſcendit in campos, & præcepit ei de tabernaculo, & arca domini, & de ſacrificio holocauſtomatum, & incenſorum, & de obſeruatione menſis, & candelabro; & de labro, & vaſis eius, & de hebdomade, & de logio, & de precioſiſſimis lapidibus, vt faciant ſic filii Iſrael; & oſtendit ei ſimilitudinem eorum vt faceret ſecundum exemplar quod viderat: & dixit ad eum: Facite mihi ſanctificationem, & erit tabernaculum gloriæ meæ in vobis. Et deſcendit Moſes, & cum perfuſus eſſet lumine inuiſibili, deſcendit in locum vbi lumen ſolis & lunæ eſt. vicit lumen faciei ſuæ ſplendorem ſolis & lunæ, & hoc neſciebat ipſe. Et factum eſt cum deſcenderet ad filios Iſrael, videntes non cognoſcebant eum. Cum autem locutus fuiſſet, tunc cognouerunt eum: & erat ſimile factum hoc, ſicut in Ægypto quando cognouit Ioſeph fratres ſuos, ipſi autem non cognouerunt eum: & factum eſt poſtea cum ſciret Moſes quoniam glorioſiſſima facta fuerat facies eius, fecit ſibi velamen vnde cooperiret faciem ſuam: & dum eſſet in monte, corruptum eſt cor populorum, & congregati ſunt ad Aaron, dicentes: Fac nobis deos quibus ſeruiamus, quemadmodum habent & cæteræ gentes: quoniam Moſes ille per quem facta ſunt mirabilia coram nobis, raptus eſt a nobis: & dixit ad eos Aaron: Æquo animo eſtote, Moſes enim veniet,

& appropriabit nobis iudicium, & legem illuminabit nobis, & ſuper excellentiam Dei exponet ore ſuo, conſtituens iuſtitias generi noſtro. Et hæc loquente eo, non obaudierunt ei, vt compleretur verbum, quod dictum eſt in tempore quo peccauit populus ædificans turrim, cum dixit Deus: & nunc niſi prohibeam eis, omne quod præuiderint ſibi facere, præſument deterius. Timens autem Aaron, quoniam virtutificati erant populi valde, dixit ad eos: Afferte nobis inaures mulierum veſtrarum: & petierunt viri vnusquiſque mulierem ſuam, & ſtatim dederunt, & miſerũt eas in ignem. & effigiata ſunt in figuram, & exiuit vitulus conflatilis. Et dixit Dominus Moſi: Feſtina hinc, quoniam corruptus eſt populus, & præuaricatus eſt vias meas, quas præcepi ei. Quid ſi completæ fuiſſent ſponſiones, quas ſpopondi patribus veſtris, quando dixi eis: Semini veſtro dabo terram hanc, in qua habitatis? Ecce enim necdum ingreſſus eſt in terram, etiam portans iudicium, & reliquerunt me: & ideo ſcio quia ſi ingreſſi fuerint in terram ipſam, maiores iniquitates operabuntur: & nunc quoque relinquam eos, & conuerſus iterum concordabor eis, vt ædificetur mihi domus in eis, quæ & ipſa iterum deponetur, propter quod peccaturi ſunt in me: & erit mihi hominum genus tanquam ſtillicidium vrcei, & tanquam ſputum æſtimabitur. Et feſtinans Moſes deſcendit & vidit vitulum, & reſpexit in tabulas, & vidit quoniam non erant ſcriptæ, & feſtinans confregit eas: & apertæ ſunt manus eius, & factus eſt ſimilis mulieri parturienti in primitiuis ſuis: quæ cum tenetur in doloribus, & manus eius ſuper pectus illius, & virtus non erit quæ adiuuet partum eius. Et factum eſt poſt horam vnam, dixit in ſenſu ſuo. Non vſque ad victoriam poſſidet amaritudo, aut in ſempiternum præualet malum Et nunc exurgam & confortabo lumbos, quomodo ſi peccauerunt, non in vano ſunt quæ ſurſum enarrata ſunt mihi. Et exurgens confregit vitulum, & miſit eum in aquam, & potauit populum. Et factum eſt ſi quis habuit in voluntate ſenſus ſui, vt perficeretur vitulus, abſcidebatur lingua eius, ſi quis vero coactus in timore conſenſerat, ſplendebat viſus eius. Et tunc aſcendit Moſes in montem, & orauit dominum, dicens: Ecce nunc tu Deus, qui plantaſti vineam hanc, & dediſti radices eius in abyſſum, & ſarmenta eius extendiſti vſq; ad ſedem tuam altiſſimam, reſpice in iſto tempore quia vinea iſta emiſit fructum ſuum, & non cognouit cultorem ſuum. Et modo ſi iraſceris in vineam tuam, vt eradices eam de abyſſo, & areſacias ſarmenta eius de ſede tua altiſſima æterna, non vltra iam veniet abyſſus vt nutriat eam, nec thronus tuus vt refrigeret vineam tuam illam quam incendiſti. Tu es enim, qui omne lumen es, & domum tuam ornaſti lapidibus precioſis, & auro, & aromatibus, & iaſpide, & lignis balſami, & cinnamo, & radicibus myrrhæ, & coſti. Inſperſiſti.

domum

domum tuam,& diuerſis eſcis,& ſuauitate diuerſi potus ſaturaſti eam. Si ergo non miſertus fueris vineæ tuæ, omnia Domine in vano facta ſunt, & non habebis qui te glorificet. Nam etſi aliam vineam plantaueris: nec hæc tibi credet, eo quod priorem diſſipaſti. Si enim relinquẽs reliqueris ſeculũ, & quis faciet tibi quod locutus es tanquã Deus? Et nunc contineatur furor tuus a vinea. maius quod a te prædictum eſt & quod dicendum eſt, & non fiat in vano labor tuus, nec in vilibus diſtrahatur hæreditas tua. Et dixit ei Deus: Ecce miſericors factus ſum iuxta ſermones tuos. Excide itaque tibi duas tabulas lapideas, de eo loco vnde excideras priores, & reſcribe in eis iuſtitias quę erãt in primis. Et feſtinauit Moſes, & fecit omnia quæ præcepit ei Deus. Et deſcẽdens fecit tabulas, & vaſa eius, & arcam, & lucernam, & menſam, & thuribulum holocauſtomatum, & oppimidem, & logion, & lapides precioſos, & labrum, & baſes, omniaque quæ ei oſtenſa ſunt. Et compoſuit vniuerſa veſtimenta ſacerdotum, præcinctoriam quoque, & cæteras, & citharam, & laminam auream, & coronam ſanctam, & oleum vnctionis ſacerdotum, & ipſos ſacerdotes ſanctificauit. Et completis omnibus, vniuerſos eos operuit nubes. Tunc exclamauit Moſes ad Dominum, & locutus eſt ei Deus de tabernaculo, dicens: Hæc eſt lex thuribuli in qua immolabitis mihi, & exorabitis pro animabus veſtris. De his autem ex quibus offeretis mihi, offerte de pecoribus vitulum & ouem, & capram: nam de auibus turturem, & columbam. Et ſi facta fuerit in terra veſtra lepra, & erit vt purgetur leproſus, accipiant domino duos pullos viuos, & lignum cedrinum, & hyſſopum, & coccinum, & accedet ad ſacerdotem, & occidet vnum, vnum autem ſeruet, & ſtatuet leproſum in omnibus quæ præcepi in lege mea. Et erit cum obuiauerint vobis tempora, ſanctificabitis me in die feſtiuitatis, & iucundabimini in conſpectu meo in feſtiuitate Azymorum, & conſtituetis in conſpectu meo panem, celebrantes feſtiuitatem memorialem, quia in ea die exiſtis de terra Ægypti. Et in feſtiuitate hebdomadis conſtituetis ante conſpectum meum panem, & facietis mihi oblationem pro fructibus veſtris: Nam feſtiuitas pſalphingarum in oblationem erit pro ſpeculatoribus veſtris, in eo quod præſpexi creaturam memores ſitis totius orbis, per initia. Oſtendentibus vobis, agnoſcam numerum mortuorum, & natorum per ieiuniummiſericordiæ. Ieiunabitis enim mihi pro animabus veſtris, vt compleantur ſponſiones patrum veſtrorum. Et feſtiuitatem Scenophegiæ afferte mihi, & accipietis mihi fructum ligni ſpecioſum, & ramum palmæ, & ſalicum, & cedrum & ramos myrrhæ: & memor ero in pluuia totius terræ, & conſtituetur modus temporum, & conſtituam aſtra, & præcipiam nubibus, & ſonabunt venti, & percurrent coruſcationes, & erit turbo tonitruum, & hoc erit in ſignum ſempiternum. Et

num. Et rorem dabunt noctes, ſicut locutus ſum poſt diluuium terræ. Tunc præcepit ei de anno vitæ Noe & dixit ad eum: Hi ſunt anni quos diſpoſui poſt hebdomadas in quibus viſitaui ciuitatem hominum, in quo tempore oſtendi eis locum generationis, & colorem. Et dixit: Hic locus eſt quem docui protoplaſtum, dicens: Si non tranſgredieris quę tibi mandaui, omnia ſubte erunt: Ille autem tranſgreſſus eſt vias meas, & ſuaſus eſt de muliere ſua, & hæc ſeducta eſt de colubro. Et tunc conſtituta eſt mors in generatione hominum. Et adiecit Dominus adhuc oſtendere vias paradiſi, & dixit ei: Hæc ſunt quæ perdiderunt homines, non ambulantes in eis, quoniam peccauerunt in me. Et præcepit ei Dominus de ſaluatione animarum populi, & dixit: Si in viis meis ambulauerint, non relinquam eos, ſed miſerebor eis ſemper, & benedicam ſemen eorum & feſtinabit terra dare fructum ſuum, & pluuia erit eis in lucrificationem, & non ſterilizabit. Sciens autem ſcio, quoniam corrumpent vias ſuas, & relinquam eos, & obliuiſcentur teſtamenta quæ diſpoſui patribus eorum, & ego tamen non in ſempiterno obliuiſcar eos. Ipſi enim ſcient in nouiſſimis diebus, quoniam pro peccatis eorum derelictum eſt ſemen eorum, quia fidelis ſum in viis meis. Tunc dixit ad eum Deus: Incipe inſpicere plebem meam a XX. annis, & ſupra vſque ad XL. annos vt oſtendam nationibus veſtris, quantum annuntiaui patribus eorum in terra aliena. Quomodo quinquageſima parte eleuaui eos de terra Ægypti, quadraginta autem & nouem partes mortuæ ſunt in terra Ægypti. Dum inſiſteris eo, & cum inſpexeris, ſcribe numerum eorum, donec adimpleam omnia quæ locutus ſum patribus eorum, & donec conſtituam eos in terra ſua confidenter: quia nullum verbum de quibus locutus ſum patribus eorum minueram, ex his quæ dixi eis: Semen veſtrum tanquam ſtellæ cæli erit in multitudine. In numero ingredientur in terram, & in modico tempore ſine numero efficientur. Et tunc deſcendit Moſes, & numerauit eos, & erat numerus plebis DCIIIIMDL. Plebem autem Leui non dinumerauit cum eis, quoniam ſic præceptum erat ei, ſed enumerauit eos qui ſupra L. annos erant. Quorum numerus erat XLVIIMCCC. Et dinumerauit adhuc qui infra viginti annos, & factus eſt numerus eorum DCCCMDCCCL. Et tribum Leui perſpexit, & factus eſt omnis numerus eorũ CXXCCXDDCXXCCDCCCC. Et nuntiauit Moſes numerum eorum Deo. Et dixit ad eum Deus: Hi ſunt ſermones quos dixi patribus eorum in terra Ægypti, et poſui numerum in annis CCX. omnibus qui viderunt mirabilia mea. Et factus eſt numerus omnium nouies millies decem millia, ducenties nonaginta et quinque millia hominum, præter mulieres. Et mortificaui omnem multitudinem eorum, quia non crediderunt mihi. Et ſuperfuit quinquageſima pars

C

ma pars de eis, et ſanctificaui eos mihi. Propterea præcipio generationi plebis meæ, vt dent mihi decimationes de fructibus ſuis, vt ſit in conſpectu meo in memoriam quantos labores abſtuli ab eis. Et vt deſcendit Moſes, et annuntiauit plebi hæc, plorauerunt et luxerunt, et habitauerunt circa eremum annis duobus. Et miſit Moſes exploratores explorare terram duodecim viros: ſic enim ei præceptum erat. Qui vt aſcenderunt, et conſpexerunt terram, reuerſi ſunt ad eum, et depoſuerunt fruges de fructibus terræ, et contribulauerunt cor populi, dicentes: Non poteritis hæreditare terram, quoniam ferreis vectibus clauſa eſt a potentibus ſuis. Duo autem viri de duodecim non ita locuti ſunt, ſed dixerunt: Sicut poſſunt ferra dura ſuperare aſtra: aut ſicut vincunt arma coruſcationes, aut extinguntur tonitrua a volatilibus, ſic poterunt iſti repugnare Domino. videbant enim quoniam in aſcenſu eorum coruſcationes lucebant aſtrorum, et ſequebantur tonitrua conſonantia eis. Et hæc nomina eorum, Chaleb filius Ieffone, filii Beri, filii Batuel, filii Galipha, filii Genem, filii Selunum, filii Selon, filii Ride. Secundus, Ieſus filius Naue, filii Eliphat, filii Gal, filii Nephelien, filii Emon, filii Saul, filii Dabra, filii Effrem, filii Ioſeph. Plebs autem non audierunt vocem duorum, ſed conturbati ſunt valde, et locuti ſunt dicentes: Nunquid hæc ſunt verba, quæ locutus eſt Deus, dicens: Inducam vos in terram fluentem lacte et melle? Et quomodo nunc eleuat nos, vt incidamus in rhomphæam, et mulieres noſtræ erunt in captiuitatem? Et his dictis, ſubito apparuit gloria Dei, et dixit Moſi: Sic perſeuerat populus, vt omnino non exaudiat me. Ecce nunc in vano non erit cogitatio quæ exiuit de me, præmittam angelum iræ meæ in ipſos, vt contribulet corpora eorum igni in eremo: ego autem mandabo angelis meis, qui cuſtodiunt eos, vt non rogent pro eis, quia animas eorum includam in theſauros tenebrarum, et dicam ſeruis meis patribus eorum: ecce hoc eſt ſemen cui locutus ſum, dicens: Adueniet ſemen veſtrum in terram non ſuam, et gentem cui ſeruierit ego iudicabo, et compleui verba mea, et tabefeci inimicos eorum, et ſubieci angelos ſub pedibus eorum, et nubem poſui in tabernaculum capitis eorum, et præcepi mari, et diſruptis ante faciem eorum abyſſis ſteterunt muri aquarum. Et nihil ſimile factum eſt verbo huic, ex qua die dixi: Congregentur aquæ ſub cælo in locum vnum vſque in hunc diem, et eduxi eos. Inimicos autem eorum interfeci, et adduxi eos in conſpectu meo vſque ad montem Sina. Et inclinaui cælos, et deſcendi incendere lucernam populo meo, et creaturæ ponere terminos, et docui eos, vt facerent mihi ſanctimonia, vt habitarem in eis, ipſi autem dereliquerunt me, et increduli facti ſunt verborum meorum, et euanuit ſenſus eorum. Et nunc ecce veniet dies, et faciam eis ſicut voluerunt, et corpora eorum deii-

ciam in

tiam in eremo. Et dixit Moſes: Nunquid antequam ſemen acciperes, quo hominem faceres ſuper terram, ego conſtitui vias eorum? Ideo nunc ſuſtineat nos miſericordia tua vſque in finem, & pietas tua in longitudinem dierum. In tempore illo præcepit illi de fimbribus, & tunc reſtitit Choreb, & ducenti viri cum eo, & locuti ſunt, dicentes: Quid ſi ponitur nobis lex inſufferibilis? Et iratus eſt Deus, & dixit: Ego præcepi terræ, & dedi mihi hominem, & nati ſunt ei in primis duo filii: & ſurrexit maior & occidit minorem, & feſtinans terra deglutiuit ſanguinem eius. ego autem expuli Cain, & maledixi terræ, & locutus ſum Sion, dicens: Non adiicias vt deglutias ſanguinem, & nunc fortiter contaminatæ ſunt cogitationes hominum. Ecce ego præcipio terræ, & deglutiet corpus & animam pariter? & erit habitatio eorum in tenebris, & in perditione, & non morientur, ſed tabeſcent, quouſque rememorabor ſeculi, et ero innouans terram, & tunc morientur & non viuent, & auferetur vita eorum de numero omnium hominum, & non reſpuet eos inferiius vltra, & perditio eorum non rememorabitur, & erit exitus eorum ſicut tribus gentium, quarum dixi non memorabor, id eſt, caſtra Ægyptiorum, & gentem quam perdideram aqua diluuii, & deglutiet eos terra, & non adiiciam amplius. Et loquente Moſe omnia verba hæc populo, adhuc diffidens erat Choreb, & viri eius: et miſit Choreb conuocari ſeptem filios ſuos, qui non fuerunt cum eo in conſilio. Illi autem mandauerunt ei dicentes: Sicut imaginem non oſtendit pictor per artem, niſi ante doctus fuerit, ita nos legem fortiſſimi accipientes quæ docet nos vias eius, non intrabimus in eas, niſi vt in eis ambulemus. Pater nos non genuit, ſed fortiſſimus nos plaſmauit: & nunc ſi ambulauerimus in viis eius, erimus filii ſui. Si autem tu diffidens es, ingredere viam tuam: & non aſcenderunt ad eum. Et factum eſt poſt hæc aperta eſt terra coram ipſis, & miſerunt ad eum filii eius dicentes: Si adhuc inſtat furor tuus quis te adiuuabit in die perditionis tuæ? Et non audiuit eos, & aperuit terra os ſuum, & deglutiuit eos, & domos eorũ. Et mota eſt quater fundamentum terrę, vt deglutiret homines, ſicut præceptũ fuerat ei. Et ſuſpirauit poſt hæc Choreb, & ſynagoga eius, quouſque redderetur firmamẽtum terrę. Sinagogę autem plebis dixerunt Moſi: Non poſſumus manere in Syna loci huius, vnde glutitus eſt Choreb, & viri eius. Et ille dixit ad eos, tollite de gyro eorum tabernacula veſtra, nec coniungamini peccatis eorum. Et fecerunt ſic. Tunc oſtenſum eſt genus ſacerdotale in electione tribus, & dictum eſt Moſi: Accipe per duodecim tribus ſingulas virgas, & pone eas in tabernaculo, & tunc in quem locuta fuerit gloria mea, ipſius virga florebit, & auferam murmurationem de populo meo. Et fecit ſic Moſes. & poſuit XII. virgas, & proceſſit virga Aaron, & protulit florem,

& fecit

& fecit ſemen amygdali. Erat autem illa ſimilitudo quæ tunc nata eſt, ſimilis operi quod operabatur Iſrael, dum eſſet in Meſopotamia apud Laban Syrum: quando tulit virgas amygdalinas, & poſuit eas in congregationem aquarum, & veniebant pecora bibere, & diuidebantur per virgas decoriatas, & pariebant albos hœdos, & guttis aſperſos, & varios. Propterea ſimilis facta eſt ſynagoga populi gregi ouium, & ſicut pariebant pecora ſecundum amygdalinas virgas, ſic conſtitutum eſt ſacerdotium per virgas amygdalinas. In illo tempore interfecit Moſes Seon & Og reges Amorręorum, & hæreditauit omnem terram eorum populo ſuo, & habitauerunt in ea. Balac autem erat rex Moab, inhabitans contra eos, & timuit valde, & miſit ad Balaam filium Beor interpretem ſomniorum, qui habitabat in Meſopotamia, & mandauit ei dicens: Ecce ego ſcio quomodo in regno patris mei Ephor, cum expugnarent eum Amorræi, maledixiſti eos, & traditi ſunt in conſpectum eius: & modo veni, & maledic populum iſtum quoniam multus eſt ſuper nos, & honorificabo te nimium. Et dixit Balaam: Ecce placuit Balac, & neſcit quoniam non ita eſt conſilium Dei, ſicut conſilium hominis. Ipſe autem non nouit, quoniam ſpiritus qui nobis datus eſt, in tempore datus eſt: viæ autem noſtræ non ſunt directæ, niſi velit Deus. Et nunc expectate hic, & videbo quid mihi loquatur dominus in hac nocte. Et dixit ad eum Deus per noctem: Qui ſunt viri, qui venerunt ad te? Et dixit Balaam: Vt quid Domine tentas genus hominum? Hi ergo non poſſunt ſuſtinere, quoniam tu plus ſcis quæ habentur in ſeculo, antequam fundares illud. Et nunc illumina ſeruum tuum, ſi rectum eſt vt proficiſcar cum eis. Et dixit ad eum: Nonne de hoc populo locutus ſum Abrahæ in viſu, dicens: Erit ſemen tuum tanquam ſydera cœli? quando leuaui eum ſuper firmamentum, & oſtendi ei omnium aſtrorum diſpoſitiones, & filium eius petii in holocauſtomata, & adduxit eum vt componeretur in ſacrario, ego autem reddidi eum patri ſuo. Et quia non contradixit, facta eſt oblatio eius in conſpectu meo acceptabilis, & pro ſanguine eius elegi iſtos. Nonne de hoc dixi, ego releuabo Abrahæ omnia quæ ego facio? Et Iacob cum luctaretur in puluere cum Angelo, qui ſtabat ſuper hymnos, non dimiſit eum donec benediceret illum? Et nunc ecce tu cogitas proficiſci cum eis vt maledicas quos elegi? Quod ſi maledixeris eos, quis erit qui benedicet te? Et ſurrexit Balaam mane, & dixit: Proficiſcimini viam veſtram, quoniam non vult me Deus venire vobiſcum. Et profecti ſunt, & retulerunt Balac quæ dicta fuerant de Balaam. Et adiecit Balac mittere alios viros ad Balaam, dicens: Ecce ego ſcio, quoniam cum offeras Deo holocauſtomata, reconciliabitur Deus hominibus, & nunc appone adhuc vt petas a Domino tuo, & roges in holocauſtis quantis voluerit. Quod ſi forte propiciabitur

ſiciabitur malis meis, habebis mercedem tuam, tum & Deus
accipiet oblationes ſuas. Et dixit ad eos Balaam: Ecce inſipiens
eſt filius Ephor, & neſcit quoniam inhabitat in gyro mortuo-
rum, & nunc expectate hac nocte, & videbo quid mihi dicat
Deus. Et dixit ad eum Deus: Vade cum eis, et erit via tua in ſcan-
dalum, & ipſe Balac erit in perditionem. Et leuauit ſe mane, &
profectus eſt cum eis, et venit aſina eius in itinere eremi, et vi-
dit Angelū, et aperuit oculos Balaam, et vidit Angelum, et ad-
orauit eum in terra. Et dixit ad eum Angelus: Feſtina et vade,
quia quæ dixeris fiet ei. Et venit in terram Moab, & ædificauit
ſacrarium, et obtulit oblationes. Et cum vidiſſet partem populi,
non permanſit in eo ſpiritus Dei: et tulit parabolam eius, et di-
xit: Ecce adduxit me Balac ad montem, dicens: Veni irrue in i-
gnem hominum iſtorum quem aquæ extinguent non ſuſti-
neo, ignem vero qui abſorbet aquam, quis ſuſtinebit? Et dixit
ei, facilius eſt tollere fundamenta, et omne faſtigium eorum,
extinguere lumen ſolis, et intenebriſcare lumen lunæ,
quam qui voluerit eradicare plantaginem fortiſſimi, aut exter-
minare vineam eius. Et ipſe neſciuit quoniam ideo elatus eſt
ſenſus eius, vt feſtinet perditio eius. Ecce enim video hæredita-
tem quam oſtendit mihi fortiſſimus in nocte, et ecce dies ve-
nient, et admirabitur Moab quæ accidunt ei, quoniam voluit
Balac muneribus perſuadere fortiſſimum, et pecuniis emere
dogma. Nonne oportebat te interrogare, quæ miſit in Pharao-
nem, et in terram eius propter quod voluit in ſeruitutem redi-
gere eos? Ecce vinea obumbrans in deſiderio multo, et qui ze-
labitur quoniam non marceſcit. Si autem quis dixerit in con-
ſilio ſuo, quoniam in vano laborauit fortiſſimus, aut ſuperflue
elegit eos, ecce nunc video ſalutem liberationis quæ futura eſt.
Et continens eos retineo in ſonis vocis meæ, et non poſſum di-
cere quæ video oculis meis: quia modicum mihi ſupereſt ſan-
cti ſpiritus, qui manet in me, quomodo cognoui, et per quod
ſuaſus ſum a Balac, perdidi tempus vitæ meæ: ecce adhuc video
hæreditatem diſſolutionis populi huius, et ſplendet ſuper ſplen-
dorem fulgurum lumen eius, et leuior curſus eius ſagittis. Et ve-
niet tempus: et ſuſpirabit Moab, et infirmi erunt ſeruientes
Balaam, qui hæc cogitauerunt ſuper eos. Ego autem ſtridebo
dentibus, pro eo quod deductus ſum, et transgreſſus ſum, quæ
dicta ſunt ad me nocte. Et prophetia mea manifeſta permane-
bit, et verba mea viuent, et ſapientes et intelligentes verba mea
memorabuntur, quoniam ego cum maledixi perii, benedixi
autem et non ſum benedictus. Et hæc dicens tacuit. Et dixit Ba-
lac: Fraudauit te Deus tuus multorum munerum meorum. Et
nunc dixit ad eum Balaam; Veni, et conſiliemur quid facias eis.
Elige ſpecioſas mulieres, quæ ſunt in nobis, et quæ in Mazia, et
ſtatue eas ante eos nudas, et ornatas auro, et lapidibus precio-

ſis, et

ſis, et erit cum viderint et concubuerint cum illis, peccabunt Domino ſuo, et incident in manus veſtras, quia aliter expugnare eos non potes. Et his dictis, auertit ſe Balaam, et reuerſus eſt in locum ſuum. Et poſt hæc ſeductus eſt populus poſt filias Moab: fecit enim Balac omnia quæ oſtendit ei Balaam. Et in tempore illo occidit Moſes populos, et media ſpolia eorum diuiſit populo. et cœpit manifeſtare eis verba legis, quæ locutus eſt eis in Oreb Deus, et locutus eſt ad illos dicens: ecce ego dormio cum patribus meis, et eam ad populum meum: Noui autem quia ſurgentes relinquetis diſpoſita vobis per me verba, et iraſcetur Deus in vobis, et derelinquet vos, et diſcedet de terra veſtra, et adducet ſuper vos odientes vos, et principabuntur vobis non vſque in finem, quia rememorabitur teſtamenti quod diſpoſuit ad patres veſtros. Tunc autem et vos, et filii veſtri, et omnes generationes veſtræ reſurgent poſt vos, et quærent diem mortis meæ, et dicent in corde ſuo: Quis dabit nobis paſtorem vnum ſicut Moſen, aut iudicem tanquam filiis Iſrael, qui in omni tempore oret pro peccatis noſtris, et exaudiatur pro iniquitatibus noſtris? Ego autem hodie teſtor vobis cælum et terram: quia cælum hoc audiet, et terra percipiet auribus: quia Deus reuelabit finem orbis, vt vobiſcum diſponat ſuper excelſa ſua, et incendens in vobis ſempiternam lucernam et recordabimini iniqui. Cum autem locutus ſum vobis, reſpondiſtis vos dicentes: Omnia quæ locutus eſt nobis Deus, faciemus et audiemus. Si autem transgreſſi fuerimus, aut corruperimus vias noſtras, vocabis ſuper nos teſtem, et abſcidet nos. Scitote autem quoniam panem angelorum manducaſtis XL. annis, et nunc ecce ego benedico tribus veſtras, antequam finis meus veniat. Vos autem ſcitote laborem meum quem laboraui vobiſcum, ex quo aſcendiſtis de terra Ægypti. Et his dictis, locutus eſt ad eum Deus tertio dicens: Ecce tu proficiſceris dormire cum patribus tuis Exurget autem populus hic et requiret me, et obliuiſcetur legem meam in qua illuminaui eum, et relinquam ad tempus ſemen eorum. Tibi autem oſtendam terram priuſquam moriaris, ſed non ingredieris ibi in hoc ſeculo, ne videas ſculptilia in quibus incipiet populus hic implanari et deuiari. Demonſtrabo tibi locum, in quo mihi ſeruiet annos DCCXI, et poſt hæc tradetur in manus inimicorum ſuorum, et demolientur eum, et circundabunt eum alienigenæ: et erit in illa die ſecundum diem illum in quo contriui tabulas teſtamēti quas diſpoſui ad te in Oreb, et peccātibus illis, euolauit ex eis quod erat ſcriptū. Dies autē erat ſeptima decima mēſis quarti Et aſcendit Moſes in montē Oreb, ſicut præceperat ei Deus, et orauit dicēs: Ecce ego quidē cōpleui tēpus vitę meę, & cōpleui annos CXX. Et nunc pero, miſericordia tua cū populo tuo, et miſericordia tua cū hæreditate tua ſolidetur domine, et longanimitas

ganimitas tua in loco tuo ſuper electionis genus, quoniam tu præ omnibus dilexiſti eos. Et tu ſcis quoniam ego eram paſtor ouium,& cum paſcerem gregem in eremo, adduxi eos vſque in montem tuum Oreb; & tunc primum vidi angelum tuum ignitum de rubo: tu autem vocaſti me de rubo, & ego timui,& declinaui faciem meam, & miſiſti me ad eos, & liberaſti eos de Ægypto: inimicos autem eorum demerſiſti in aquam. & dediſti eis legem & iuſtitias in quibus viuent. Quis eſt autem homo qui tibi nō peccauit? Quomodo conſtabilietur hæreditas tua ſi non miſertus fueris eis? Aut quis adhuc naſcetur, ſine peccato? Emendabis autem eos in tempore,& non in ira. Tunc oſtendit ei dominus terram & omnia quę ſunt in ea,& dixit: Hæc eſt terra quam dabo populo meo. Et oſtendit ei locum vnde eleuant nubes aquam, ad irrigandum omnem terram, & locum vnde accipit fluuius irrigationem, & terram Ægypti, & locum firmamenti, vnde bibet ſola terra ſancta. Et oſtendit ei locum vnde pluit manna populo vſque ad ſemitas paradiſi. Et oſtendit ei menſuras ſanctuarii, & numerum oblationum, & ſigna in quibus incipiant inſpicere cælum.& dixit: Hæc ſunt quæ prohibita ſunt generi hominum,quoniam peccauerunt ſibi. Et nunc virga tua in qua facta ſunt ſigna, erit in teſtimonia inter me et populum meum. Et cum peccauerint, iraſcar eis,& memorabor virgæ tuæ,& parcam eis iuxta miſericordiam meam: & erit virga tua in conſpectu meo in commemorationem omnium dierum,& ſimilabitur arcui in quo diſpoſui teſtamentum ad Noe, cum exiret de arca, dicens: Dabo arcum meum in nubem, & erit in ſignum inter me & homines ne vltra ſit aquę diluuium in omnem terram. Te autem accipiam inde & glorificabo te cum patribus tuis, & requiem dabo tibi in dormitione tua, & ſepeliam te cum pace,& lugebunt te omnes angeli, & militiæ contriſtabuntur. Nullus autem angelorum nec hominum ſciet ſepulchrum tuum in quo incipies ſepeliri, donec viſitem ſeculum, & excitabo te & patres tuos de terra Ægypti, in qua dormietis,& venietis ſimul,& habitabitis inhabitationem immortalem,quæ non tenetur in tempore. Cælum autem hoc erit in cōſpectu meo tanquam nebula currens,& tanquam dies tranſiens externus, & erit cum appropinquauerit viſitare orbem, ... bebo annis,& præcipiam temporibus,& breuiabuntur, & accelerabuntur aſtra, & feſtinabit lumen ſolis in occaſum, & non permanebit lumen lunæ, quoniam feſtinabo excitare vos dormientes,vt quem oſtendi tibi locum ſanctificationis, in eo habitent omnes qui poſſunt viuere. Et dixit Moſes: Si adhuc potero petere,Domine,de te iuxta multitudinem miſericordię tuę, non indigneris mihi,& oſtende mihi quanta quantitas temporis tranſiit, & quanta remanſit. Et dixit ad eum iſtic mel apex magnus momenti plenitudo & cyathi guttum, & omnia com-

pleuit tempus: quatuor enim ſemis tranſierunt, & duæ ſemiſ ſuperſunt. Et audiens Moſes repletus eſt ſenſu, & mutata eſt effigies eius in gloria, & mortuus eſt in gloria ſecundum os Domini, & ſepeliuit eum iuxta quod promiſerat ei: & luxerunt Angeli in morte eius, & præcedebant eum fulgura, & lampades, & ſagittæ omnes vnanimes, & in illa die non eſt dictus hymnus militum pro receſſu Moſis, nec fuit talis dies ex eo quo fecit Deus hominem ſuper terram, nec erit talis adhuc in ſempiternum, vt humilietur pro hominibus hymnus Angelorum, quoniam valde amauit eum, & ſepeliuit eum per manus ſuas ſuper excelſam terram, & in lumine totius orbis. Et in tempore illo diſpoſuit Deus teſtamentum ſuum cum Ieſu filio Naue, qui remanſit de viris explorantium terram: quoniam ſors exierat in eos, vt non viderent terram, eo quod male locuti fuerant de ea, & propter hoc defuncta eſt generatio illa. Tunc dixit Deus ad Ieſum filium Naue: Vt quid luges, & vt quid ſperas in vanum, cogitans quod Moſes adhuc viuet? Et ideo ſuperflue ſuſtines quoniam defunctus eſt Moſes. Accipe veſtimenta ſapientiæ eius, & indue te, & zona ſcientiæ ipſius præcinge lumbos tuos, & immutaberis, & eris in virum alium. Nonne pro te locutus ſum Moſi ſeruo meo dicens: Iſte ducet populum meum poſt te, & in manum eius tradam reges Amorræorum? Et accepit Ieſus veſtimenta ſapientiæ, & veſtiuit ſe, & zona intelligentiæ præcinxit lumbos ſuos Et factum eſt cum veſtiret ſe ea, incenſa eſt mens eius, & ſpiritus eius commotus eſt, & dixit populo: Ecce prima generatio defuncta eſt in eremo, eo quod contradixerint Deo ſuo. Et ecce nunc vos omnes duces ſcitote hodie, quia ſi proficiſcimini in viis Dei veſtri, dirigentur ſemitæ veſtræ. Si autem non obaudieritis voci eius, & ſimiles fueritis patribus veſtris, corrumpentur opera veſtra, & vosipſi confringemini, & peribit de terra nomen veſtrum. Et vbi erunt verba quæ locutus eſt Deus patribus veſtris? Nam etſi dixerunt gentes, forſitan defecit Deus, quoniam nõ liberauit populum ſuum, agnoſcentes tamen quod elegerit ſibi plebes alias, faciens cum eis mirabilia magna, tunc intelligent quoniam perſonam non accepit fortiſſimus. Sed quia peccaſtis per extollentiam, ideo abſtulit virtutem ſuam a vobis & ſubiecit vos. Et nunc exurgentes ponite cor veſtrum, vt ambuletis in viis Domini veſtri, & diriget vos. Et dixerunt ad eum populi: Ecce nos ſcimus hodie quæ prophetauerũt Eldar, & Modat, in diebus Moſis dicentes: Poſt requietionem Moſis, dabitur principatus Moſis Ieſu filio Naue. Et non zelatus eſt Moſes, ſed gauiſus eſt in auditu eorum: & ex hoc crediderunt omnes populi, quoniam tu his ducatum agas, & diuides eis in pace terram: & nunc etiam ſi fuerit conflictus, confortare & viriliter agẽ, quoniam tu ſolus in Iſrael principaberis. Et hæc audiens Ieſus, cogitauit vt mitteret in Iericho exploratores.

ploratores. Et conuocauit Cenez, & Seeniamiam fratrem, duos filios Caleph, & dixit ad eos dicens, Ego & pater veſter miſſi ſumus per Moſen in eremo, & aſcendimus cum cæteris decem viris. Et reuertentes illi male locuti de terra, & diſſoluerunt cor populi, & diſſipati ſunt ipſi, & cor populi cum eis: ego autem & pater veſter ſoli compleuimus verbum Domini, & ecce viuimus hodie: & nunc mittam vos inſpicere terram Iericho, imitamini patrem veſtrum, & viuetis & vos. Et aſcendentes inſpexerunt ciuitatem. Et vt renuntiauerunt verbum, aſcenderunt populi, & expugnauerunt ciuitatem, & incenderunt eam igni. Et poſtquam defunctus eſt Moſes, deſiit manna deſcendere filiis Iſrael: & tunc cæperunt manducare de fructibus terræ. Et hæc ſunt tria quæ dedit populo ſuo Deus propter tres homines, id eſt, puteum aquæ myrrhæ pro Maria: & columnam nubis pro Aaron: & manna pro Moſe. Et finitis his tribus, ablata ſunt hæc tria dona ab illis. Populus autem & Ieſus pugnabant contra Amorræos: & inualeſcente pugna ſuper inimicos ſuos, per omnes dies Ieſu conſumpti ſunt XXX. & IX. reges, qui habitabant terram Et dedit Ieſus in ſortem terram populo, vnicuique tribui ſecundum ſortes, iuxta quod præceptum fuerat ei. Tunc acceſſit ad eum Caleph, & locutus eſt dicens: Scis quoniam ambo in ſorte miſſi ſumus de Moſe ire cum ſpeculatoribus, & quia nos compleuimus ſermonem Domini, ecce nos viuimus modo, & nunc ſi eſt beneplacitum ante oculos tuos, detur Cinez filio meo in ſortem territorium trium turrium. Et benedixit eum Ieſus, & fecit ſic. & cum ſenuiſſet & proceſſior eſſet in diebus Ieſus, dixit ad eum Deus: Ecce tu ſeneſcis, & proceſſior es dierum, & terra facta eſt multa valde, & non eſt qui ſortiatur eam: & erit vt poſt receſſum tuum commiſceatur populus hic cum habitantibus terram, & ſeducentur poſt deos alienos. & derelinquam eos ſicut teſtatus ſum in ſermone meo ad Moſen: ſed tu teſtare eis antequam moriaris. Et dixit Ieſus: Tu præ omnibus ſcis Domine, quid agat cor maris antequam iraſcatur, et tu inueſtigaſti aſtra, et numeraſti ſtellas, et cõſtituiſti pluuiam, tu ſcis ſenſum omnium generationum antequam naſcantur: & nũc Domine largire populo tuo cor ſapiẽtiæ, & ſenſum prudẽtiæ: & erit cũ dabis hereditatibus tuis diſpoſitiones iſtas, nõ peccabũt corã te, & tu nõ iraſceris eis. Nõne hæc verba ſunt quæ locutus ſum ante conſpectũ tuũ Domine, cum furatus eſt Achiras de anathemate, & traditus eſt populus ante te, & ego rogans in cõſpectu tuo dixi: Nonne melius erat nobis Domine, ſi mortui fuiſſemus in rubro mari, vbi demerſiſti inimicos noſtros: aut ſi defuncti fuiſſemus in eremo, ſicut patres noſtri, quam tradamur in manus Amorræorum, vt exterminaremur ſemper, & circa nos verbum eſt, nihil mali erit nobis, quoniam etſi trãſlata fuerit finis noſtra in mortem, tu tamen viuis, qui ante ſecula

& poſt ſecula es: & ſi non poteſt excogitare homo, vt proponat generationem vnam, vni dicit: corrumpit Deus quem elegit ſibi populum, & ecce nos erimus in inferno, tu tamen facies verbum tuum viuum: & nunc ſuſtineat plenitudo miſerationum tuarum populum tuum, & eligat hęreditas tua verum: quia ipſe & generatio eius principabuntur populo tuo. Nonne pro eo dixit pater noſter Iacob, dicens: Non deficiet princeps ex Iuda, neque dux de femoribns eius. Et nunc confirma prædictos ſermones, vt diſcant gentes terræ & tribus orbis, quoniam tu ſempiternus es. Et adiecit dicens: O Domine, ecce dies venient, & aſſimilabuntut domus Iſrael columbæ fœtanti, quæ collocans filios ſuos non relinquet, nec obliuiſcetur locum ſuum, ſicut & iſti conuerſi ab actibus ſuis, expugnabunt ſalutem quæ naſcitur eis. Et deſcendit Ieſus in Galgala, & ædificauit ſacrarium lapidibus fortiſſimis, & non intulit in eos ferrum, ſicuti præceperat Moſes, & ſtatuit lapides magnos in monte Gebal, & dealbauit eos, & ſcripſit ſuper eos verba legis, manifeſta valde: & congregauit omnem populum in vnum, & legit in aures eorum omnia verba legis. Et deſcēdens cum eis, leuauit ſupra ſacrarium ſacrificia pacifica, & hymnizauerunt valde, & leuauerunt arcam teſtamenti Domini de tabernaculo cum tympanis, & choris, & nablis, & cum citharis, & pſalteriis, & omni organo bene ſonanti Et erant Sacerdotes & Leuitæ aſcendentes ante arcam, & iubilantes in pſalmis: & poſuerunt arcam ante conſpectum ſacrarii, & leuauerunt inſuper ſacrificia pacifica multa valde, & pſallebant vnanimiter omnis domus Iſrael in voce magna, dicens: Ecce compleuit Dominus noſter, quæ locutus eſt patribus noſtris, dicens: Semini veſtro dabo terram fluentem lacte & melle. Et ecce induxit nos in terram inimicorum noſtrorum, & ipſos tradidit confractos corde in conſpectu noſtro. & ipſe eſt Deus qui mandauit patribus noſtris in occultis animarum dicens: Ecce fecit Dominus omnia quæ locutus eſt ad nos in Oreb, & ſi cuſtodiat cor noſtrum vias eius, bene erit nobis, & filiis noſtris poſt nos. Et benedixit eis Ieſus, & dixit: Dabit Dominus vt permaneat in eo cor veſtrum per omnes dies, & non recedentes de nomine eius, perſeuerabit teſtamentum Domini vobiſcum, & non corrumpatur ſed vt ędificetur in vobis habitaculum Dei, ſicut locutus eſt, cum miſit in hæreditatem ſuam cum iucunditate & hilaritate. Et factum eſt poſt hæc cum audiſſet Ieſus & omnis Iſrael, quod filii Ruben, & filii Gad, & dimidia tribus Manaſſe, qui habitabant circa Iordanem, ędificaſſent ſibi altare, vt immolarent ſacrificia in eo, & feciſſent Sacerdotes in ſacrario, conturbati ſunt omnes populi valde, & venerunt ad eos in Silo. Et dixit ad eos Ieſus, & omnes presbyteri dicentes: Quæ ſunt hæc opera quæ facta ſunt vobiſcum, nec dum habitantibus nobis in terra noſtra? Nonne iſta ſunt verba quæ locutus eſt

tus eſt ad vos Moſes in eremo dicens: Videte, ne ingredientes in terram veſtram exterminetis opera veſtra, & corrumpatis omnem populum iſtum? Et nunc quare inimici noſtri superabundauerunt, niſi quia vos corrumpitis vias veſtras, & feciſtis omnem conturbationem, & ideo collecti ſuper nos, frangent nos? Et dixerunt filii Ruben, & filii Gad, & dimidia tribus Manaſſe ad Ieſum, & ad omnem populum Iſrael: Ecce nunc Deus amputauit fructum ventris hominum, & poſuit lumen, vt quæ in tenebris ſunt videant, quoniam ipſe ſcit quæ in occultis ſunt abyſſi, & lumen cum eo permanet. Nunc ſcit Dominus Deus patrum noſtrorum, ſi aliquis de noſtris, aut nos ipſi fecimus rem iſtam in verbo iniquitatis, niſi pro poſteris noſtris, vt non ſeparetur cor eorum a Domino Deo noſtro, & ne dicant ad nos: Ecce nunc fratres noſtri, qui trans Iordanem ſunt, habent ſacrarium, vt offerant oblationem in eo, nos autem in iſto loco non habentes ſacrarium, recedamus a Domino Deo noſtro, quia prolongauit Deus noſter de viis noſtris, ne ſeruiamus ei. Et hæc dicentes diximus inter nos: Faciamus nobis ſacrarium, vt ſit eis animoſitas ad exquirendum Dominum. Etenim aliqui ex nobis aſtantes & ſcientes, quia fratres veſtri nos ſumus, & innoxii ſtamus ante conſpectum veſtrum. Facite itaque quæ placent in oculis domini. Et dixit Ieſus: Nonne fortior eſt rex Dominus ſuper millia ſacrificia? Et quare non docuiſtis filios veſtros verba Domini, quæ audiſtis ex nobis? Quia ſi erant filii veſtri in meditatione legis Domini, non ſeducerentur ſenſus eorum poſt ſacrarium manu factum. Aut non ſcitis quando viduato ad modicum populo in eremo, aſcendente Moſe vt acciperet tabulas, ſeductus eſt ſenſus eius, & fecit ſibi idola? Et ſi non miſericordia Dei patrum veſtrorum cuſtos fuiſſet, omnes ſynagogæ factæ eſſent in fabulã, & diuulgarentur omnia peccata populi propter inſipientiam veſtrã. Et ideo nunc euntes effodite ſacraria quæ ædificaſtis vobis, & docete legem filios veſtros, & erunt meditantes eam die ac nocte, vt fiat eis per omnes dies vitæ eorum dominus in teſtimonium & iudicem. Erit Deus teſtis & iudex inter me & vos, & inter cor meum & cor veſtrum: quia ſi in aſtutia feciſtis rem hanc, vindicabitur in vobis, propter quod voluiſtis diſperdere fratres veſtros. Si autem in ignorantia feciſtis, ſicut dicitis, propter filios veſtros miſericors erit vobis Deus. Et reſpondit omnis populus: Amen, Amen. Et obtulit pro eis Ieſus, & omnis populus Iſrael, mille arietes pro verbis excuſationis, & orauerunt pro eis, & dimiſit eos cum pace. & euntes deſtruxerunt ſacrarium, & ieiunauerũt, & plorauerunt ipſi & filij eorum, & orantes dixerunt: Deus patrum noſtrorum & præſcius cordis hominum omnium, tu ſcis quia non facta viæ noſtrę in iniquitate ante conſpectum tuum, ſed nec deuiauimus a viis tuis, ſed tibi ſeruiuimus omnes: quia

opera manuum tuarum ſumus. Nunc miſerere teſtamenti tui filiis ſeruorum tuorum. Et poſt hæc Ieſus aſcendit in Galgala, & leuauit tabernaculum Domini, & arcam teſtamenti, & omnia vaſa eius, & leuauit eam in Silo & demonſtrationem & veritatem poſuit ibi. Et tunc Eleazar ſacerdos miniſtrans altari, conuenientes omnes qui veniebant ex populo interrogantes Dominum per demonſtrationem inſtruebat eos, quoniam per hoc oſtendebatur eis. In ſacrario vero nouo, quod erat in Galgalis, conſtituit Ieſus vſque in hodiernum diem, quæ offerebantur a filiis Iſrael holocauſtomata per ſingulos annos: Quouſque enim ædificaretur domus domini Hieruſalem, & offerretur in nouo ſacrario, non prohibitus eſt populus offerre in eo: quia veritas & demonſtratio oſtendebat omnia in Silo. Et quouſque poneretur per Salomonem arca iu ſacrario domini, erant offerentes ibi vſque illam diem. Eleazar vero filius Naue diſpoſuit populum, & diuiſit eis terram, potens in virtute. Et cum adhuc inimici Iſrael eſſent ſuper terram, appropinquauerunt dies Ieſu vt moreretur: & miſit, & vocauit omnem Iſrael in omni terra eorum cum mulieribus & filiis, & dixit ad eos: Congregamini ante conſpectum arcæ, & teſtamenti domini in Silo, & diſponam vobis teſtamentum antequam moriar. Et congregatis omnibus populis decimoſexto die menſis tertij ante conſpectum Domini in Silo cum mulieribus & filiis, dixit Ieſus ad eos: Audi Iſrael: Ecce ego diſpono ad vos teſtamentum legis huius, quam diſpoſuit Dominus, patribus noſtris in Oreb, & ideo ſuſtinete hic iſta nocte, & videte quid loquatur ad me pro vobis Deus. Et expectantibus populis illa nocte, viſus eſt Dominus Ieſu in aromate, & dixit dicens: Secuudum ſermones hos loquar ego huic populo. Et ſurrexit Ieſus mane, & congregauit omnem populum, & dixit ad eos: Hæc dicit Dominus: Vna petra erat vnde effodi patrem veſtrum, & genuit vir ſcopuli illius duos viros quorum nomina ſunt Abraham & Nachor, & de dolatura loci illius natæ ſunt duæ mulieres: quarum nomina ſunt Sara & Melcha, & habitauerunt in vnum trans flumen, & accepit Abraham Saram, & Nachor Melcham. Et cum ſeducerentur habitantes terram, ſinguli quique poſt præſumptiones ſuas, credidit Abraham mihi, & non eſt ſeductus cum eis, & ego eum erui de flamma, & accepi eum & ſuperduxi eum in omnem terram Chanaam, & dixi ei in viſu dicens: Semini tuo dabo terram hanc. Et dixit ad me: Ecce nunc dediſti mihi mulierem, & hæc ſterilis eſt. & quo modo habebo de mea petra concluſa? Et dixi ad eum: Accipe mihi vitulum trimum, & capram triennem, & arietem trimum, turturem & columbam. Et accepit hæc ſicut præcepi ei. Ego autem immiſi in eum ſomnum, & pauorem circundedi ei, & ante eum locum ignis in quo expientur opera facientium iniqui-

iniquitatem in me, & faculas oſtendi ignis, vnde illuminabuntur iuſti, qui crediderunt mihi Et dixi ad eum: Hæc erunt in teſtimonio inter & te, quoniam de concluſa dabo tibi ſemen. Et aſſimilabo te columbæ, quia accepiſti mihi ciuitatem, quam incipient ædificare filii tui in conſpectu meo. Turturem autem aſſimilabo Prophetis, qui de te naſcentur. Et arietem aſſimilabo ſapientibus, qui de te naſcentur, illuminantibus filios tuos. Vitulum vero aſſimilabo multitudini populorum, qui multiplicatus eſt per te. Capram aſſimilabo mulieribus, quarum aperiam metras, & parient. Hæc erunt in teſtimonium inter nos, quoniam non tranſgrediar verba mea. Et dedi ei Iſaac, & plaſmaui eum in metra eius quæ eum genuit, & præcepi ei vt citius reſtituens eum redderet mihi in menſe ſeptimo: & propterea omnis mulier quæ peperit ſeptimo menſe, viuit filius eius, quoniā ſuper eū vocaui gloriam meam & nouum oſtendi ſeculum. Et dedi Iſaac Iacob & Eſau: & dedi Eſau terram Seir in hæreditatem: Iacob autem & filii eius deſcenderunt in Ægyptum. Et humiliauerunt Ægyptii patres veſtros, ſicut vos ſcitis, & memoratus fui patrum veſtrorum, & miſi Moſen amicum meum, & liberaui eos inde; inimicos autem illorum percuſſi, & eieci eos in manu excelſa, & deduxi eos per rubrum mare, & ſubſtraui ſub pedibus eorum nubem, & eduxi eos per abyſſum, & adduxi eos ſub montem Sina, & inclinaui cælos, & deſcendi, & ſolidaui flammam ignis, & obturaui venas abyſſi, & impediui curſum ſtellarum & ceſſaui ſonos tonitruum, & extinxi plenitudinem venti, & increpaui multitudinem nubium, & ſtatui motus earum, & ſuſpendi tempeſtatem militiarum, vt non corrumperem teſtamentum meum, quoniam mouebantur in deſcenſu meo omnia, & animabantur vniuerſa in aduentu meo, & non permiſi diſſipari populum meum, ſed dedi ei legem meam, & illuminaui eos, vt facientes hæc viuant, & longæui fiant, & non moriantur. Et induxi vos in terram iſtam, & dedi vobis vineas, ciuitates quas non ædificaſtis habitatis, & compleui teſtamentum veſtrum quod dixi patribus veſtris. Et nunc ſi vos obaudieritis patres veſtros, apponam cor meum in vobis in ſempiternum, & obumbrabo vos, & non apponent inimici veſtri expugnare vos, & erit terra veſtra nominata in omnem orbem, & ſemen veſtrum electum in medio populorum dicentium: Ecce populus fidelis, quia crediderunt Domino, propterea liberauit eos Dominus, & plantauit eos. Et ideo plantabo vos tanquam vineam deſiderii, & regam vos tanquam gregem amabilem, & mandabo pluuiæ, & rori, & ſaturabunt vos in tempore vitæ veſtræ Erit autem & in finem vniuſcuiuſque omnium veſtrum ſors in vita æterna, vobis & ſemini veſtro, & accipiam animas veſtras, & reponam eas in pace quouſque compleatur tempus ſeculi, & reddam vos patribus

veſtris, & patres veſtros vobis: & ſcient ipſi per vos, quoniam non in vano elegi vos. Hæc ſunt verba quæ locutus eſt Dominus ad me nocte hac. Et reſponderunt omnes populi, & dixerunt: Dominus eſt Deus noſter, & ipſi ſoli ſeruiemus. Et fecerũt epulationem omnes populi in illa die, & innouationem, diebus XXVIII. Et poſt dies illos adiecit Ieſus filius Naue congregare omnes populos, & dixit ad eos: Ecce nũc Dominus eſt teſtatus in vobis hodie: Teſtatus ſũ vobis cælum & terram: quoniam ſi ſuſtinetis ſeruire Domino: ſi autem non vultis ſeruire ei, et vultis obaudire diis Amorræorum, in quorum terra habitatis, dicite hodie in conſpectu Domini, et proficiſcimini. Ego autem et domus mea ſeruiemus Domino. Et leuauerunt omnes populi vocem ſuam, et plorantes dixerunt: Forſitan dignatus eſt Deus, et in timore eius melius eſt nobis mori, quam deleri de terra. Et benedixit Ieſus filius Naue populos, et oſculatus eſt eos, et dixit ad illos: Fiant verba veſtra in miſericordiam ante Dominum noſtrum, et mittat angelum ſuum et conſeruet vos. Memores eſtote mei poſt mortem meam, et Moſis amici Domini, et non recedant de vobis verba teſtamenti, quæ diſpoſuit ad vos per omnes dies. Et dimiſit eos, et profecti ſunt vnuſquiſque in hæreditatem ſuam. Ieſus autem repoſuit ſe in lectulo ſuo, et miſit et vocauit filium Eleazari ſacerdotis, et dixit ad eum: Ecce iam video oculis meis tranſgreſſionem populi huius, in quo incipient præuaricari: tu tamen virtutifica manus tuas, in quo tempore es cum eis. Et oſculatus eſt eum et patrem eius, et filios eius, et benedixit eum, et dixit: Dominus Deus patrum veſtrorum dirigat vias veſtras, et populi huius. Et vt deſiit loqui ad eos, complicuit pedes ſuos in lectum, et obdormiuit cum patribus ſuis. Et poſuerunt filii eius manus ſuas ſuper oculos illius. Et tunc omnis Iſrael congregati ſunt in vnum, vt ſepelirent eum, et planxerunt eum planctu magno, et hæc dicebant in planctu ſuo: Plangite ſuper pennam aquilæ huius leuis, quoniam euolauit a nobis, et plangite ſuper virtutem catuli leonis, quoniam abſconſus eſt a nobis. Et quis iens renuntiet iuſto Moſi, quoniam habuimus quadraginta annis ducem ſimilem ei? Et compleuerunt planctum ſuum, et ſepelierunt eum manibus ſuis in monte Effraim, et reuerſi ſunt vnuſquiſque in tabernaculum ſuum. Et poſt mortem Ieſu requieuit terra Iſrael. Et quærebant allophyli pugnare cum filiis Iſrael. Et illi interrogantes Dominum dixerunt: Si aſcendimus et pugnamus contra allophylos? Dixit eis Deus: Si corde puro aſcenditis, pugnate: ſi autem contaminatum eſt cor veſtrum, non aſcendatis. et adiecerunt interrogare, dicentes: Quomodo ſciemus, ſi omne cor populi æquale ſit? Et dixit eis Deus: Mittite ſortes in tribus veſtras, et erit omni tribu qui venerit in ſortem, ſeparetur in vnam ſortem, et tunc ſcietis cuius cor purum eſt, et cuius contaminatũ ſit. & dixit populus:

populus:conſtituamus prius in nobis ducem, & ſic ſortem mittamus. & dixit eis angelus Domini: Præponite. & dixit populus: quem præponemus, qui dignus ſit, Domine? Et dixit eis angelus Domini: Mittite ſortem in tribu Caleb, et qui oſtenſus fuerit in ſorte, ipſe vobis principabitur. Et miſerunt ſortem in tribum Caleb, et exiuit ſors ad Cenez. Et conſtituerunt eum principem in Iſrael Et dixit Cenez populo: Adducite mihi tribus veſtras, & audite verbum Domini. Et collecti ſunt populi. Et dixit ad eos Cenez: Scitis quanta vobis mandauit Moſes amicus Domini, vt non tranſgrediamini legem in dextram vel in ſiniſtram? Sed & Ieſus qui poſt eum fuit princeps, eaſdem vobis mandauit. Et nunc ecce audiuimus de ore Domini, quoniam cor veſtrum contaminatum eſt, & præcepit nobis Dominus, vt mittamus ſortem in tribus veſtras, vt ſciamus cuius cor receſſit a Domino Deo noſtro. Nonne adducetur in populum indignatio iracundiæ? Prædico autem vobis hodie, quoniam & ſi de domo mea aliquis exierit in ſortem peccati, non ſaluabitur, ſed igne concremabitur. Et dixit populus: Bonum verbum dixiſti facere. Et adduxit tribus in conſpectu eius, & inuenti ſunt de tribu Iuda CCCXL. & V. viri. De tribu autem Ruben DLX. Nam de tribu Simeon DCCLXXV. Et de tribu Leui CL. Et de tribu Iſachar DCLX. & V. De tribu Zabulon DXL. & V. Et de tribu Gad CCCLXXX. Et de tribu Aſſer DCLXV. Et de tribu Manaſſe CCCCLXXX. Et de tribu Effraim CCCCXL. & VIII. Et de tribu Beniamin CCLX. & VII. Et factus eſt omnis numerus eorum, qui inuenti ſunt ſorte peccati VIM.CX. Et duxit eos omnes Cenez, & incluſit eos in carcere, quouſque ſciretur quid fieret de eis: Et dixit Cenez: Nonne de iſtis dixit Moſes amicus Domini, dicens: Fortis eſt in vobis radix, germinans fel, & amaritudinem? Et nunc benedictus Dominus, qui reuelauit omnes voluntates hominum iſtorum, nec patiebatur corrumpere populum in nequiſſimis operibus ſuis. Congregate ergo huc demonſtrationem & veritatem, & Eleazarum Sacerdotem prouocate, & interrogemus per eum Dominum. Et tunc Cenez & Eleazar, & omnes ſeniores, & omnis ſynagoga vnanimes orauerunt, dicentes: Domine Deus pattum noſtrorum, reuela ſeruis tuis veritatem, quoniam inuenimur non credentes prodigiis quę feciſti patribus noſtris, ex quo eieciſti eos de terra Ægypti vſque in hodiernum diem. Et reſpondit Dominus, & dixit: Primum interrogate eos qui inuenti ſunt, & confiteantur opera ſua quæ aſtute agebant, & poſtea igne concremabuntur. Et adduxit eos Cenez, & dixit ad illos: Ecce nunc ſcitis quomodo confeſſus eſt Achiar, quando exiuit in ſortem, & renuntiauit omnia quæ fecit: & nunc renuntiate nobis nequitias veſtras, & adinuentiones. Et quis ſcit quoniam ſi dixeritis veritatem nobis, & ſi modo moriamini, miſe-

zebitur tamen vobis Deus, cum viuificabit mortuos. Et dixit ei quidam eorum Elas nomine: Nunquid non iam aderit nobis mors, vt moriamur in igne? Dico autem tibi domine meus, non ſunt ſimiles vllæ adinuentiones, quas nequiter gerimus. Si autem volueris manifeſte veritatem interrogare, ſingulariter interroga viros, vniuſcuiuſque tribus, & ſic ſciet aliquis ex aſtantibus differentias peccatorum ipſorum. Et interrogauit Cenez eos qui erant de tribu ſua, & dixerunt ad eum: Nos voluimus imitari et facere vitulum, quem fecerant in eremo. Et poſt hæc interrogauit viros de tribu Rube & dixerũt: nos voluimus immolare diis habitãtium terrã. & interrogauit viros de tribu Leui, et dixerunt: Nos voluimus probare tabernaculũ ſi ſanctum eſſet. Et interrogauit derelictos de tribu Iſachar, et dixerũt: Nos voluimus interrogare per dæmones idolorum, ſi manifeſte annuntiarent. Et interrogauit viros de tribu Zabulon, et dixerunt: Nos voluimus manducare carnes filiorũ noſtrorũ, et ſcire ſi curã de iiſdẽ habet Deus. Interrogauit derelictos de tribu Dan, et dixerunt: Nos docuerant Amorræi quæ ipſi agebant, vt doceremus filios noſtros. Et ecce hæc abſconſa ſunt ſub tabernaculo Elas, qui tibi dixit, vt interrogares nos. Mitte ergo, et inuenies ea. Et miſit Cenez, et inuenit ea. Et poſt interrogauit eos, qui ſupererant de tribu Gad, et illi dixerunt: Nos mœchati ſumus alterutrũ in mulieres noſtras. Et deinceps interrogauit viros de tribu Aſer, qui dixerũt: Nos inuenimus ſeptem ſimulacra aurea, quæ vocabãt Amorræi ſanctas Nymphas, et auferentes eas cum pretioſiſſimis lapidibus, qui ſuperpoſiti erant eis, abſcondimus illa. Et ecce nũc depoſita ſunt ſub cacumẽ mõtis Sychẽ. Mitte ergo et inuenies ea. Et miſit Cenez viros, et ſuſtulerũt ea inde. Hæ ſunt Nymphæ, quæ inuocatæ oſtendebant Amorræis per ſingulas horas opera eorũ. Hæ ſunt enim, quæ adinuenerunt ſeptẽ viri peccatores poſt diluuiũ, quorum nomina hæc ſunt, Chanam, Phuth, Selath, Nebroth, Elath, Deſuat. Nec erit iã talis ſimilitudo in ſeculo ſculpta manu artificis, vel picturæ diſtincta varietate. Erant autẽ confixa et cõfirmata in conſecrationẽ idolorum. Lapides illi pretioſi erant allati de terra Euilat. In quibus cryſtallinus erat, et praſinus, & velut in diatriũ ſculpti modũ oſtendebant. Et alius ex his ſculptus erat deſuper, alius velut chryſopaſſus ſtigmatis ita relucebat ſculptura vt ſubiacentis profundi oſtẽtaret liquorem. Et ii ſunt lapides pretioſi quos habebant Amorræi in ſanctis ſuis. Quorum pretium ideo inæſtimabile erat, quoniam per noctẽ ingredientibus his, nõ erat neceſſarium lumen lucernæ, ita explẽdebat genuinũ lapidũ lumen. Inter quos tamen plus lucebat ille, qui in modũ diatridis ſculptus de ſetis emundabatur. Nam etſi quis de Amorræis cæcus erat, ibat et ponebat oculos ſuos ſuper eum, et recuperabat lumen. Quos inueniens Cenez ſequeſtrans depoſuit eos, donec ſciret quid

de eis

de eis fieret. Et poſt hæc interrogauit reliquos de tribu Manaſſe, et illi dixerunt: Nos tantummodo contaminauimus ſabbata Domini. Et interrogauit derelictos de tribu Effraim qui dixerunt: Nos voluimus traiicere filios et filias noſtras per ignem, vt ſciremus ſi manifeſta eſſent quæ dicta fuerãt. Et interrogauit derelictos de tribu Beniamin, et dixerunt: Nos voluimus in hoc tempore librum legis perſcrutari, vtrum manifeſte Deus ſcripſiſſet quæ erant in eo, aut Moſes docuiſſet ea per ſe. Et accipiens omnia verba hæc Cenez cum ſcripſiſſet ea in libro, et legiſſet ante conſpectum Domini, dixit ad eum Deus: Accipe viros, et ea quæ inuenta ſunt apud eos, et omnia eorum, et pone in torrentem Phiſon, et combures ea igni, vt pauſet ira mea ab eis. Et dixit Cenez: Nunquid et lapides hos pretioſos comburemus igni, aut ſanctificamus eos tibi, quoniam non ſunt in nobis ſimiles his? Et dixit ad eum Deus: Si Deus aliquid accipit in nomine ſuo de anathemate, quid faciat homo? Et ideo nunc accipies lapides iſtos pretioſos, et omnia quæ inuenta ſunt in libro: et cum homines ſic diſponas, lapides ponas in vnam partem cum libris, quoniam non poterit ignis exurere eos. Et poſt oſtendam tibi quomodo eos perdas: Nam homines et omnia quæ inuenta ſunt concremabis igni. Et congregatis omnibus populis dices ad eos: Sic fiet omni viro, cuius declinauerit cor a Deo ſuo. Et poſtquam concremauerit ignis homines iſtos, tunc libros & lapides pretioſos, qui non poſſunt igni comburi, neque incidi ferro, neque aqua deleri, pones eos in vertice montis iuxta nouum ſacrarium, & ego præcipiam nubi, & iens accipiet eos, & mittet ſuper libros, & delebit ea quæ ſcripta ſunt in his, quoniam non deleantur ex alia aqua, niſi ex ea quæ non ſeruit vnquam hominibus. Et poſt eam mittã corruſcũ meum & comburet libros ipſos. De lapidibus vero pretioſis præcipiam angelo meo & accipiet illos, & iens ponet illos in profundum maris, & mandabo profundo, & abſorbet eos, quoniam non poterunt permanere in ſeculo, eo quod contaminati ſunt ab idolis Amorræorum. Et alij angelo præcipiam, & accipiet mihi duodecim lapides ex eo loco vnde ablati ſunt iſti ſeptem: quos tu cum inueneris ſuper verticem montis, vbi eos poſiturus es, accipiens pones eos ſuper epomidem contra duodecim lapides, quos in eremo poſuit Moſes, in logio ſanctificabis eos ſecundum duodecim tribus. Et ne dicas quomodo ſciam quem lapidem in qua tribu ponam? Ecce ego tibi dicam nomen tribus ſecundum nomen lapidis, & inuenies vtraque ſculpta. Et iens Cenez accepit omnia quæ inuenta fuerant, & homines ſimul cum his: & recongregauit ad ſe omnes populos, & dixit ad eos: Ecce vos vidiſtis omnia mirabilia, quæ oſtendit nobis Deus, vſque in hodiernum diem. & ecce exquirentibus nobis vniuerſos, qui verſute excogitabant mala contra Dominum, & contra Iſrael

manifeſtauit eos nobis Deus ſecundum opera eorum. Et nunc maledictus homo quicunque tale adinuenerit facere inter vos fratres. Et reſpondit omnis populus, Amen, Amen. Et his dictis concremauit omnes homines illos igne, & omnia quæ inuenta ſunt cum eis, præter lapides pretioſos. Et poſt hæc volens Cenez experiri ſi comburerentur lapides igni, miſit eos in ignem. Et factum eſt mox vt cadebant in ignem, extinguebatur ignis. Et accipiens Cenez ferrum vt frangerentur; & cum tetigiſſet eos gladius, ſoluebatur ferrum eius. Et poſt hęc volens vel libros delere per aquam, factum eſt vt decidens ſuper eos aqua ſtringeretur in ſe. Et videns hæc dixit Cenez: Benedictus Deus, qui fecit tantas virtutes in filios hominum: & fecit protoplaſtum Adam, & oſtendit ei omnia, vt cum peccaſſet in ipſis Adam, tunc hæc vniuerſa adnegaret, ne oſtendens hæc generi hominum, dominarentur eis. Et his dictis accepit libros & lapides, & poſuit eos ſuper verticem montis, iuxta ſacrarium nouum, ſicut præcepit ei Dominus. Et accipiens ſacrificium pacificorum, holocauſtomata obtulit in ſacrario nouo duo millia holocauſtorum, vniuerſa ſuperponens ea in holocauſtum. In illa die epulati ſunt epulationem magnam, ipſe & omnis populus in vnum. Et fecit Deus eadem nocte, ſicuti dixit Cenez. præcepit nubi, & iens accepit ros de glacie paradiſi, & effundens illum ſuper libros, deleuit eos. & poſt hæc venit angelus, & combuſſit eos. Alius autem angelus accepit lapides pretioſos, & proiecit eos in cor maris, & præcepit profundo maris, & abſorbuit illos. Et alius angelus iens attulit duodecim lapides, & poſuit eos iuxta locum illum vnde tulerat illos ſeptem. Et exculpſit in his nomina tribuum. Et ſurgens Cenez in craſtinum, inuenit lapides illos duodecim ſuper verticem montis, vbi ipſe poſuerat illos ſeptem. Et ſculptura eorum erat talis, vt tanquam oculorum forma deſignaretur in eis. Et primus lapis in quo ſcriptum erat nomen tribus Ruben. conſimilabatur lapidi Sardino. Secundus autem lapis ſculptus erat de dente, & ibi exculpto nomine tribus Simeonis, ſimilitudo Topazanis videbatur in eo. Et in tertio lapide ſculptum erat nomen tribus Leui qui Smaragdino lapidi erat ſimilis. Nam quartus lapis Cryſtallus nominabatur, in quo ſculptum erat nomen tribus Iudæ, & lapidi Carbunculo ſimilabatur. Quintus vero lapis erat Praſinus, & ſuper ipſum ſculptum erat tribus Iſachar, & lapidis Sapphiri color erat in eo. Et ſexti vero lapidis ſculptura erat tanquam Chryſopraſſus eſſet, diuerſis diſtinctionibus ſtigmatus, & ibi erat ſcripta tribus Zabulon, & lapis Iaſpis aſſimilabatur ei. Nam ſeptimi lapidis reſplendens ſculptura, oſtendebat in ſe velut infuſum liquorem profundi, & ibi ſcriptum erat nomen tribus Dan, qui lapis aſſimilabatur lapidi Ligirio. Octauus lapis ſculptus erat de Adamante, & ibi ſcriptum erat nomen tribus Neptalim, & Amethyſto

mathyſto lapidi aſſimilabatur. Et noni lapidis ſculptura erat terebrata ex monte Ophir, & ibi ſcripta tribus Gad, & lapis Achates aſſimilabatur ei. Et lapidis decimi ſculptura excauata erat, & expreſſit ſimilitudinem lapidis Themam, & ibi erat ſcripta tribus Aſer, & lapis Chryſolithus aſſimilabatur ei. Et vndecimus lapis electus de Libano. & ibi ſcriptum erat nomen tribus Ioſeph, & lapis Beryllus ſimilabatur ei. Et lapis duodecimus exciſus de exciſione, & ſuper ipſum ſcripta erat tribus Beniamin, & lapis Onychinus ſimilabatur ei. Et dixit Deus ad Cenez: Accipe lapides iſtos, & pone eos in arca teſtamenti Domini cum tabulis teſtamenti, quas dedi Moſi in Oreb, & erunt ibi cum his, donec exurgat Iahel, qui ædificet domum in nomine meo, & tunc ea proponet ante me ſupra duo Cherubin, & erunt in conſpectu meo in memoriam domus Iſrael. Et erit cum impleta fuerint peccata populi mei, & cœperint inimici potentari domui ipſorum, accipiam lapides iſtos, & illos priores vna cum tabulis: et reponam ea in locum vnde ab initio prolata ſunt, & erunt ibi quouſque memor ſim ſeculi, & viſitabo habitantes terram: & tunc accipiam & iſtos, & alios plures valde meliores, ex eo quod oculus nō vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non aſcendit quouſque tale aliquid fieret in ſeculum, & non indigent iuſti opera luminis ſolis, neque ſplendore lunæ, quoniam pretioſiſſimorum lapidum lumen erit lumen eorum. Et ſurrexit Cenez, & dixit: Ecce quantum bonum fecit Deus hominibus, & propter peccata eorum ab his omnibus defraudati ſunt. Et nunc ſcio hodie quoniam genus hominum eſt, & vita eorum in nihilo deputabitur. Et his dictis accepit lapides de loco vbi erant poſiti, & cum tolleret eos, velut lumen ſolis diffuſum ſuper illos, ſplendebat terra de lumine eorum. Et poſuit eos Cenez in arca teſtamenti Domini cum tabulis ſicut præceptum fuerat ei, & ſunt vſque in hodiernum diem. Et poſt hæc armauit de populo tria millia virorum, & aſcendit expugnate Amorræos, & percuſſit prima die octingenta millia virorum. Et ſecunda die interemit quingenta millia. Et facta die tertia, male locuti ſunt viri plebis aduerſus Cenez dicentes: Ecce nunc ſolus Cenez operatus eſt cum muliere ſua, & concubinis ſuis in domo ſua, & nos mittet in pugnam, vt in cōſpectu inimicorum noſtrorum conteramur. Et audientes hæc pueri Cenez, renunciauerunt ei. Et præcepit quinquagenario, & adduxit ex his viros triginta & ſeptem, qui fuerunt detractores eius, & incluſit eos in carcerem. Quorum nomina hæc ſunt: Leetuz, Betul, Acphal, Dealma, Anaph, Deſac, Beſac, Getel, Anael, Anazim, Noac, Cehechoac, Obal, Iabat, Enath, Beath, Zelut, Effor, Ecent, Dephap, Abidam, Eſar, Moab, Duzal, Azat, Phelac, Igat, Zephal, Eliezor, Ecar, Zebat, Sebet, Neſach, Cere. Et cum incluſiſſet eos quinquagenarius ſecundū pręceptū Cenez, dixit Cenez: Quan-

do fecerit ſalutem Dominus populo ſuo in manibus meis, tunc puniam viros iſtos. Et his dictis iuſſit Cenez quinquagenario dicens: Vade, & elige de pueris meis trecentos viros, & equos tanto numero, & nullus ſciat de populo horam in qua exiturus ſum ad pugnam, tantum in qua hora tibi dixero, præpara viros, vt ſint parati in nocte. Et miſit Cenez nuncios ſpeculatores, vt viderent vbi eſſet multitudo caſtrorum Amorræorum. Et venerunt nuntij, & ſpeculantes viderunt quia multitudo de caſtris Amorræorum in rupibus conuerſabantur, cogitantes & hæc, vt venientes pugnarent aduerſus Iſrael. Et reuerſi ſunt nũtij, & renuntiauerunt ei iuxta verbum hoc. Et ſurrexit Cenez ipſe, & trecenti equites cum eo noctu, & accipiens pſalpingas in manu ſua, cœpit deſcendere cum trecentis viris. Et factum eſt, cum appropiaſſet caſtris Amorræorum, dixit pueris ſuis: Hic ſtate, ego autem ſolus deſcendam, vt videam caſtra Amorræorum. Et erit vt pſalpingauero deſcendatis: ſin autem non, ibi expectabitis me. Et deſcendit Cenez ſolus, & orauit antequam deſcenderet, & dixit: Domine deus patrum noſtrorum, tu oſtendiſti ſeruo tuo mirabilia, quæ præparaſti facere in teſtamẽto tuo in nouiſſimis diebus, & nunc vnum de mirabilibus tuis mitte ſeruo tuo, & expugnabo inimicos tuos, vt ſciant ipſi, & omnes gentes, & populus tuus, quoniam non in multitudine militiæ, neque in virtute equitum liberat Dominus, ſi cognouerint ſignum ſalutis, quod facies mecum hodie. Ecce ego euaginabo rhomphæam meam de theca ſua, & refulgebit in caſtris Amorræorum, & erit ſi cognouerint Amorræi quia ego ſum Cenez, ſcio quoniam tradidiſti eos in manus meas. Si autem non me cognouerint, & putauerint alium eſſe, ſcio quoniam non exaudiſti me, ſed tradidiſti inimicis meis. Nam et ſi traditus trador morti, ſcio quod propter delicta mea non exaudiuit me dominus, & tradidit me inimicis meis. Non autem perdet hæreditatem ſuam in morte mea. Et profectus eſt poſteaquam orauit, & audiuit multitudinem Amorræorum dicentium: Surgentes expugnemus Iſrael: Scimus enim quoniam ſanctæ noſtræ Nymphæ ibi ſunt cum eis, & tradent eos in manus noſtras. Et ſurrexit Cenez, induit eum ſpiritus Domini, & euaginauit rhomphæam ſuam. Et vti refulſit Amorræis ſplendor eius, ſicut corruſcus acutus, videntes dixerunt: Nonne hæc eſt rhomphæa Cenez, quæ multiplicauit vulneratos noſtros? Et directum eſt verbum quod locuti ſumus, dicentes: Quoniam tradiderunt eos ſanctæ Nymphæ in manus noſtras. Et ecce nunc in hodiernum diem epulatio Amorræis, cum traditus fuerit nobis inimicus noſter. Nunc ergo ſurgite: & vnuſquiſque præcingat ſe rhomphæa ſua, & incipite pugnare. & factum eſt vt audiuit Cenez verba eorum indutus ſpiritu virtutis, & tranſmutatus in virum alium, deſcendit in caſtra Amorræorum, & cœpit percutere eos,

te eos. Dominus autem miſit ante faciem eius angelum in Gethel, ſuperpoſitum occultis, & operantem inuiſibiliter, angelum virtutis cooperantem eum: & percuſſit in Gethel cæcitate Amorræos, ita vt videns vnuſquiſque proximum ſuum, æſtimarent aduerſarios ſuos eſſe, & interficerent ſe alterutrum. Et Zeruel qui præerat virtuti ſuſtinebat brachia Cenez, ne conſiderarent eum: & percuſſit Cenez de Amorræis quadragintaquinque millia virorum. Ipſi autem percutientes ſe alterutrum, ceciderunt quadragintaquinque millia virorum. Et dum interfeciſſet Cenez multitudinem magnam, voluit diſſoluere manum ſuam de rhomphæa, quoniam indiſſolubiliter aſtrictum fuerat manubrium rhomphææ, & aſſumpſerat dextera eius virtutem gladii. Et tunc qui derelicti fuerant de Amorræis, fugerũt in montana. Cenez autem quærens quemadmodum reſolueret manum ſuam, & reſpiciens oculis ſuis vidit virum Amorræorum fugientem, & comprehendit eum, & dixit ad illum: Scio quia Amorræi periti ſunt, & nunc demonſtra mihi, quomodo diſſoluam manum meam de gladio iſto, & dimittam te. Et dixit Amorræus: Vade, & accipe virum de Hebræis, & interfice eum, & calente adhuc ſanguine eius ſuppone manum tuam, excipiens ſanguinem eius, exoluetur manus tua. Et dixit Cenez, Viuit dominus, quia ſi dixiſſes, accipe virum de Amorræis, accepiſſem vnum ex his, & te ſaluaſſem, ſed quoniam dixiſti, de Hebræis, vt odium tuum oſtenderes, os tuum erit ſuper te, & ſecundum quod locutus es, ego faciam tibi. Et his dictis, interfecit eum Cenez. Et dum caleret adhuc ſanguis eius, ſupponens excepit eum in manum ſuam, & abſoluta eſt. Et abijt Cenez, & exuit veſtimenta ſua, & mittens ſe in flumen, & lauit ſe, & iterum aſcendens mutauit veſtimenta ſua, & reuerſus eſt ad pueros ſuos. Dominus autem immiſit in eos ſomnum grauem in nocte, & dormierunt, & non cognouerunt ex omnibus quæ egerat Cenez. Et venit Cenez excitauit eos de ſomno, & intuentes illum oculis ſuis viderunt. & ecce campus plenus erat corporibus, & ſtupentes mente intuebantur ſinguli quique proximum ſuum. Et dixit ad eos Cenez, Quid miramini? Nũquid ſicut viæ hominum viæ domini ſunt? Nam in hominibus multitudo valet, in Deo autem quod conſtituerit. Et ideo ſi Deus voluerit ſalutem facere populo huic per manus meas, quid miramini? Exurgentes ſurgire, & ſinguli quique accingimini rhomphæis veſtris, & ibimus in domum ad fratres noſtros. Et vt audiuit omnis Iſrael ſalutem factam per manus Cenez, exierunt vniuerſi populi vnanimes obuiam ei, & dixerunt: Benedictus eſt Dominus, qui te conſtituit ducem in populo ſuo, & oſtendit quia fidelia erant, quæ ibi locutus fuerat, & quæ nos audiebamus per verbum, nunc viſu videmus, apparente opere ſermonis Dei. Et dixit ad eos Cenez; interrogate fratres veſtros, & refe-

rant vobis quantum laborauerunt mecum in pugna. Et dixerũ viri illi qui fuerunt cum eo: Viuit dominus, quoniam nos non pugnauimus, ſed nec ſciebamus, niſi tantum cum expergefacti ſumus, vidimus cãpũ plenũ corporibus. Et reſpondit populus: Nunc ſcimusquoniã conſtituerit Dominus facere ſalutẽ populo ſuo. Nõ indiget multitudine, ſed ſanctificatione. Et dixit Cenez quinquagenario, qui incluſerat viros illos in carcerẽ: Produc huc viros iſtos, & audiemus verba eorũ. Et cũ produxiſſet eos, dixit ad illos Cenez: Dicite mihi quid videntes de me murmurabatis in populo? Qui dixerunt: Quod nos interrogas? quid nos interrogas? Nunc ergo præcipe igni nos cõburi, quia nõ pro hoc peccato quod nos locuti ſumus moriemur, ſed in illo priori de quo cõprehẽſi ſumus. Cõfeſſi ſunt viri, qui arſerũt in peccatis ſuis, quia nos tũc cõſenſimus peccatis eorum, dicentes: Fortaſſe populus non cognoſcet nos. & nunc fugimus populũ, ſed recte trãſducti ſumus in peccatis noſtris, vt inciderimus in detractionẽ tuã. Et dixit Cenez: Si ergo ipſi aduerſus vos teſtificamini, in quo vobis miſerebor? Iuſſit Cenez comburi eos igni, & miſit cineres eorũ vbi vſſerant multitudinẽ peccantium in torrentem Phiſon. Et principatus eſt Cenez populo quinquaginta & ſeptem annos, & timor erat ſuper omnes inimicos eius omnibus diebus ſuis. Et dum appropinquaſſent dies Cenez vt moreretur, miſit & vocauit omnes, & Iabis & Phinees duos prophetas, & filium Eleazari ſacerdotis, & dixit ad eos: Ecce nunc oſtendit mihi Dominus omnia mirabilia ſua, quæ præparauit facere populo ſuo in nouiſſimis diebus, Et nunc ego diſpõnã teſtamentũ meum vobiſcum hodie, vt non derelinquatis Dominum Deum veſtrũ poſt diſceſſum meum. Vos enim vidiſtis omnia mirabilia in eos qui peccauerunt, & quanta retulerint ipſi confitentes ſponte peccata ſua, aut quomodo conſumauerit eos Dominus Deus noſter, pro quo tranſgreſſi fuerant teſtamentum eius. Propter quod nunc parcentes domeſticis & filiis veſtris, permanete in itineribus Domini Dei veſtri, ne perdat Dominus hæreditatem ſuam. Et dixit Phinees filius Eleazari ſacerdotis: Si præcipit Cenez dux, & prophetæ, & populus, & ſeniores, dicam verbum quod audiui de patre meo cũ moreretur, & non tacebo de mandato quod mandauit mihi dum acciperetur anima eius. Et dixerunt Cenez dux, & prophetæ: Dicito Phinees: Nunquid aliquis loquitur prior ſacerdote, qui cuſtodit mandata Domini Dei noſtri, præſertim cum exeat de ore eius veritas, & de corde eius lumen refulgens? Et tunc dixit Phinees: Pater meus dum moreretur mandauit mihi, dicens: Hæc dices filiis Iſrael: Congregatis vobis in congregationem, Dominus apparuit mihi ante triduum in ſomnis noctu, & dixit ad me: Ecce tu vidiſti, ſed pater tuus ante te, quantum laborauerim populo meo. Erit autem poſt obitum veſtrum, exurget populus hic & corrumpet

viaſ

vias ſuas, recedens a mandatis meis, & indignatus iraſcar eis: ſed memor ero temporis eius quod fuit ante ſecula in tempore quo non erat homo, & iniquitas non erat in eo, cum dixi vt fieret ſeculum, & laudarent me qui venturi erant in eo, & plantabo vineam grandem, & de ea eligam plantationem, & diſponam eam, & nominabo eam nomine meo; & erit mea ſemper, cum ego fecerim omnia quæ dixi. Tamen plantatio mea quæ a me nominata eſt, non agnoſcet me plantatorem ſuum, ſed corrumpet fructum ſuum, & non reportabit mihi fructum eius. Hæc ſunt quæ mandauit mihi pater meus, vt dicerem populo huic. Et leuauit Cenez vocem ſuam, & ſeniores, & omnis populus vnanimiter plorantes planctum magnum vſque ad veſperam, & dixerunt: Nũquid in vano perdet paſtor gregem ſuum, niſi peccauerit ei? Et non ipſe eſt qui parcat iuxta abundantiam miſericordiæ ſuæ, quoniam ipſe plus laborauit in nobis? Et dum ſederent, inſiluit ſpiritus ſanctus, habitans in Cenez, & extulit ſenſum eius, & cœpit prophetare, dicens: Ecce nunc video quæ non ſperabam, & conſidero quæ non cognoſcebam. Audite nunc, qui habitatis ſuper terram. Sicut commorantes in ea prophetauerunt ante me videntes horam hanc, priuſquam corrumperetur terra, vt cognoſcatis prædeſtinatas prophetationes omnes vos qui habitatis in ea. Ecce nunc video flammas non ardentes, & audio venas expergefactas de ſomno, quibus non eſt fundamentum, neque faſtigia montium, nec ſuſpenſorium fundamenti conſidero, ſed omnia inapparentia, & inuiſibilia quibus locus non eſt in totum: & cum oculus meus non ſciat quid videat, cor meum adinueniet quæ dicat. De flamma autem quam video, non ardentem vidi, & ecce ſcintilla aſcendit, & quaſi ſubſtrauit ſibi ſub diuum, & erat ſimilitudo ſubſtrati eius tanquam aranea ordiens in modum ſcuti. Et dum factum eſſet fundamentum, vidi de vena illa excitabatur quaſi ſpuma ebulliens. & ecce dum mutauit ſe tanquam in aliud fundamentum, inter medium autem fundamentum ſuperioris & inferioris de lumine inuiſibilis loci, aduenerunt quaſi imagines hominum, & perambulabant, & ecce vox dicens: Hæc pro fundamẽto erunt hominibus, & habitantibus in eis annis VII. Et fundamentum inferius ſubſtratum erat, ſuperius autem deſpumauerat, & qui proceſſerunt de luce inuiſibilis loci, hii erunt qui habitabunt * & nomen hominis illius *. Et erit cum peccauerit mihi, & completum fuerit tempus, extinguetur ſcintilla, & pauſabit vena, & ſic mutabuntur. Et factum eſt cum locutus fuiſſet Cenez verba hęc, expergefactus eſt, & reuerſus eſt ſenſus eius in eũ. Ipſe autẽ neſciebat quæ locutus fuerat, neq; quæ viderat. Hoc autẽ ſolũ dixit populo: Si ſic eſt requies iuſtorũ, poſtea quam defuncti fuerint, oportet eos mori corruptibili ſeculo, vt non videant peccata. Et cum hæc dixiſſet Cenez, ...

eſt, & dormiuit cum patribus ſuis. Et planxit eum populus triginta diebus. Et poſtea conſtituit ſuper ſe populus ducem Zebul, qui in illo tempore congregauit populos, & dixit ad eos: ſcimus omnem laborem quem laborauit nobiſcum Cenez in diebus vitæ ſuæ, & nunc ſi filios habuiſſet, ipſi debuerant principari populo: & quia filiæ ſupetſunt, accipiant partem ampliorem in populo, quoniam pater earum in vita ſua contempſit dare eis, ne audiretur auarus & cupidus. Et dixit populus: Facito omnia quæ ſunt placita ante oculos tuos. Cenez autem erant tres filiæ, quarum nomina hæc ſunt: primogenita Ethema, ſecunda Pheila, tertia Zelpha. Et dedit Zebul primogenitę omnia quæ in gyro erant terrę Phœnicum, & ſecundæ dedit oliuetum Accaron, tertiæ autem dedit quæ circa Accaron erant cultiua. Et viros eis dedit, id eſt, primogenitæ Eliſephan, ſecundæ Odihel, tertiæ autem Doel. In diebus vero illis conſtituens Zebul theſaurum Domino, & dixit populo: Ecce ſi quis voluerit ſanctificare Domino aurum, & argentum, afferat in theſaurum Domini in Silo; præterea ne aliquis habens de idolis rem, velit ſanctificare theſauris Domini, quoniam non vult Dominus abominamenta anathematum, ne conturbetis ſynagogam Domini: ſufficit enim tranſacta iracundia. Et tulerunt omnes populi quod ſuggeſſit cor eorum, a viris vſque ad fœminas, aurum & argentum. Et omne quod allatum eſt ponderatum, auri talenta XX, & argenti talenta CCL. Et iudicauit Zebul populum annis XX. & V. Et vt compleuit tempus ſuum, miſit & conuocauit omnes populos, & dixit: Ecce nunc ego proficiſcor mori, videte teſtimonia quæ teſtati ſunt præceſſores noſtri, & non ſit cor veſtrum ſimile fluctibus maris. Sed ſicut fluctus maris non intelligit, niſi ea tantum quæ ſunt in mari, ſic & cor veſtrum nihil aliud cogitet, niſi ea tantum quæ ſunt legis. Et obdormiuit Zebul cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in ſepulchro patris ſui. Tunc filii Iſrael non habuerunt quem conſtituerent ſibi iudicem. & declinauit cor eorum, & obliti ſunt ſponſionem, & tranſgreſſi ſunt vias quas mandauerat eis Moſes, & Ieſus, miniſtri Domini, & ſeducti ſunt poſt filias Amorræorum, & ſeruierunt diis eorum. Et iratus eſt eis Dominus, & miſit angelum ſuum, & dixit: Ecce vnum populum elegeram ex omni tribu terræ, & dixit vt permaneret gloria mea in hoc ſeculo cum eo, & miſi eis Moſen famulum meum, qui mandaret ſuper excellentiam meam & iuſtitias, & tranſgreſſus eſt vias meas. Et nunc ecce ego ſuſcitabo inimicos eius, & dominabuntur ei: Et tunc dicent omnes populi, Propter quod tranſgreſſi ſumus vias Dei, & patrum noſtrorum, propter hoc venerūt nobis hæc. & principabatur eis mulier, quæ illuminauit eos XL. annis. Et poſt hæc ſuſcitauit eis Dominus Iabel regem Aſor, & cœpit expugnare eos, & habebat Syſara principem virtutis ſuæ, cui

cui erant VIII. currus ferrei, & venit in montem Effrem, & expugnabat plebem, & timuit eum Iſrael vehementer, & non potuit ſtare plebs per omnes dies Syſaræ. Et cum humiliatus fuiſſet Iſrael valde, collecti ſunt in montem Iuda omnes filii Iſrael vnanimes, & dixerunt: Dicebamus beatos nos eſſe præ cæteris gentibus,& nunc ecce ita humiliati ſumus præ omnibus plebibus, vt non poſſimus habitare in terra noſtra, & inimici noſtri dominantur nobis; & nunc quis nobis fecit hæc omnia? Nonne iniquitates noſtræ,quoniam dereliquimus Dominum patrum noſtrorum,& in his ambulauimus,quæ non proderant nobis? Et nunc venite, ieiunemus ſeptem dies a viro vſque ad mulierem, & a minimo vſque ad lactantem. Et quis ſcit ſi replacabitur Deus hæreditati ſuæ,vt non diſperdat plantationem vineæ ſuæ? Et cum ieiunaſſent plebes VII. diebus in cilicio ſedentes,miſit eis Dominus ſeptima die Debboram,quæ dixit ad eos:Si poteſt occidendá ouis reſpondere in conſpectu occidentis eam,cum & qui occidet,& qui occiditur taceat, cum aliquoties contriſtetur in eam? Et nunc vos nati eſtis in gregem, in conſpectu domini noſtri, & perduxit vos in altitudinem nubium, & angelos ſubiecit ſub pedibus veſtris; & diſpoſuit vobis legem; & mandauit vobis per prophetas, & caſtigauit vos per duces; & oſtendit vobis mirabilia non pauca, & propter vos præcepit luminaribus, & ſteterunt in locis iuſſis, & cum venirent ſuper vos inimici veſtri lapides grandinis pluit ſuper eos, & perdidit eos. Et præcepit vobis Moſes, & Ieſus, & Cenez, & Zebul, & non obaudiſtis eis: Nam viuentibus illis oſtendiſtis vos ſicut ſeruientes Deo veſtro, mortuis autem his, mortuum eſt etiam & cor veſtrum. Et facti eſtis ſimiles ferro miſſo in ignem, quod conflatum per flammam, fiet tanquam aqua, & cum exierit de igne,reuertitur in duritiam ſuam. ſic & vos,dum vos vrunt hi qui vos monent, demonſtratis factum, & poſtquam defuncti fuerint, obliuiſcimini omnium. Et ecce nunc Dominus reconciliabitur vobis in hodierna die,non pro vobis, ſed pro teſtamento ſuo, quod diſpoſuit patribus veſtris, & iuramento quod iurauit vt non deſereret vos vſque in finem.Scitote autem quoniam poſt diſceſſum meum incipietis peccare in nouiſſimis veſtris. Propter quod faciet in vos mirabilia dominus, & tradet in manus veſtras inimicos veſtros, quoniam patres veſtri mortui ſunt: Nam qui eis diſpoſuit teſtamentum Deus vita eſt.Et miſit Debboram,& vocauit Borach, & dixit ad eum: Surge & præcinge lumbos tuos,tanquam vir, & deſcende & expugna Syſaram, quoniam video aſtra conturbari in diſpoſitione ſua, & parari in pugnam vobiſcum. Video etiam & coruſcationes immobiles in curſu ſuo, proficiſcentes ad impediendum currum eorum, qui gloriantur in virtute Syſaræ, qui dicit:Iens deſcendam in brachio virtutis meę expugnare Iſrael;

& ſpolia eorum diuidam pueris meis, & ſpecioſas mulieres accipiam mihi in concubinas. Et propter hæc locutus eſt de eo Dominus, vt brachium infirmæ mulieris expugnet eum, & ſpolia eius rapiant puellæ, & in manus mulieris incidat etiam & ipſe. Et vt deſcendit Debbora & populus, & Barach in obuiam inimicorum, ſtatim Dominus conturbauit motum ſtellarum ſuarum, & dixit ad eos dicens: Feſtinate, & ite, incidunt enim inimici veſtri in vos, & conturbate brachia eorum, & contereminí virtutem cordis eorum, quoniam veni vt dominetur populus meus. Nam etſi populus meus peccauit, ego tamen miſereor ei. Et his dictis profecta ſunt aſtra ſicut pręceptum fuerat eis, & incenderunt inimicos eorum. Et erat numerus congregatorum in vna hora perempti, nonagies nonaginta ſeptem millia virorum. Syſaram autem non diſſipauerunt, quoniam ſic præceptum fuerat eis. Et cum Syſara ſedens equo fugiſſet, vt liberaret animam ſuam, Iahel vxor Cinei ornauit ſe ornamento ſuo, & exiuit obuiam ei. Mulier autem erat bonæ ſpeciei valde, & videns eum dixit ad illum: Ingredere & ſume cibum, & dormiens ad veſperum, mittam tecum pueros meos. Scio enim, quoniam memor mei eris, & vicem reddes mihi. Et ingreſſus Syſara, vt vidit roſas ſparſas in lecto, dixit: Si liberabor, ibo ad matrem meam Iahel, & erit mihi mulier. Et poſt hæc ſitiuit Syſara, & dixit ad Iahel: Porrige mihi modicum aquæ, quoniam diſſolutus ſum, & vritur anima mea de flamma, quam vidi in aſtris. Et dixit ad eum Iahel: Modicum requieſce, & ſic bibes. Et cum obdormiſſet Syſara, Iahel perrexit ad pecora, & mulſit ex eis lac. Et cum mulgeret, dicebat: Ecce nunc memor eſto Domine, quoniam quando diuidebas omnem tribum vel generationem terræ, nonne elegiſti ſolum Iſrael, & non aſſimilaſti eum animalibus, niſi velut arietem præcedentem, & ducatorem gregis? Et ideo reſpice & vide, quia Syſara cogitauit dicens: Vadam & puniam gregem fortiſſimi. Et ecce ego accipiam de lacte pecorum iſtorum quibus aſſimilaſti populum tuum, & iens potabo eum: & cum biberit, diſſoluetur; & poſt hæc occidam eum. Hoc autem ſignum erit quod facies mihi Domine, vt dormiente Syſara, cum ingreſſa fuero, ſi expergefactus petierit me continuo dicens: pota me aqua ſcio quoniam exaudita eſt oratio mea. Et reuertens vt ingreſſa eſt Iahel, expergefactus Syſara, dixit ad eam: Pota me, quoniam vror valde, & exardeſcit anima mea. Et accipiens Iahel vinum, miſcuit lacte, & dedit ei bibere. Et ille bibens obdormiuit. Iahel autem accipiens palum in ſiniſtra manu ſua, appropiauit ei, dicens: Hoc ſignum ſi faciet mecum Dominus, ſcio quoniam incidet in manus meas Syſara. Ecce iacto eum in terram de lecto, in quo dormit, & erit vt ſi non ſenſerit, ſcio quoniam traditus eſt. Et accipiens Iahel Syſaram, impulit eum in terram de lecto. Ille autem non ſentiebat,

quoniam

quoniã valde fuerat diſſolurus. Et dixit Iahel: Virtutifica in me Domine hodie brachium meũ, propter te,& propter populum tuum,& propter eos qui ſperant in te. Et accepit Iahel palum, & poſuit eum ſuper tempus eius, & percuſſit de malleo: & cum moreretur,dixit Syſara ad Iahel:Ecce dolor accepit me Iahel,& morior tanquam mulier. Et dixit ad eum Iahel: Vade gloriare apud patrem tuum in inferis, & dicito, quoniam incideris in manus mulieris. Et faciens occidit eum, & poſuit corpus eius donec reuerteretur Barach. Mater autem Syſaræ dicebatur Themec,quæ miſit ad amicas ſuas, dicens: Venite, & exeamus ſimul in obuiam filio meo, & videbitis filias Hebræorum, quas adducet filius meus ſibi in concubinas. Barach autem reuerſus a perſecutione Syſaræ, contriſtatus valde quod non inueniſſet eum.cui exiens in obuiam Iahel dixit: Veni,ingredere, benedictus a Deo, & tradam tibi inimicum tuum, quem perſequens non inueniſti. Et ingreſſus Barach inuenit Syſaram mortuum, & dixit:Benedictus Dominus qui miſit ſpiritum ſuum,& dixit, in manum mulieris tradetur Syſara. Et his dictis, abſtulit caput Syſaræ,& tranſmiſit illud matri eius,& mãdauit ei dicens: Accipe filium tuũ quem ſpectabas venire cum ſpoliis. Tunc Debbora & Barach filius Abino, & omnis populus vnanimiter hymnum dixerunt Domino in die illa,dicentes:Ecce de alto oſtendit nobis Dominus gloriam ſuam,ſicut fecit ſuperioribus locis, emittens vocem ſuam, vt confunderet linguas hominum, & elegit gentem noſtram, & eiecit de igne Abraham patrem noſtrum, & elegit eum præ omnibus fratribus ſuis, & cuſtodiuit eum de igne,& liberauit eum de lateribus turrificationis, & dedit ei filium in nouiſſimo ſenectutis eius, & eiecit eum de metra ſterili,& zelati ſunt eum omnes angeli,& inuiſi ſunt ei cultores militiarum. Et factum eſt cum zelarent ei,dixit ad eum Deus: Occide fructum ventris tui pro me, & offeres pro me ſacrificium quod donatum a me tibi. Et Abraham non contradixit, & profectus eſt ſtatim. Et cum proficiſceretur,dixit ad filium ſuum: Ecce nũc fili offero te holocauſtomata,& in manus te trado qui donauit te mihi. Filius autem dixit ad patrem: Audi me pater: Si agnus ex pecoribus acceptatur in oblationes Domini in odorem ſuauitatis, & pro iniquitatibus hominum pecora conſtituta ſunt in occiſionem,homo autem poſitus eſt in hęreditatem ſeculi, & quomodo nunc dicis mihi: Veni, & hæreditare ſecuram vitam, & immenſurabile tempus? Quid ſi non eſſem natus in ſeculo, vt offerrer ſacrificium ei qui me fecit. Erit autem mea beatitudo ſuper omnes homines, quia non erit aliud, & in me adnuntiabuntur, & per me intelligent populi, quoniam dignificauit Dominus animam hominis in ſacrificium? Et cum obtuliſſet pater filium in aram, & ligaſſet ei pedes vt eum occideret, feſtinauit fortiſſimus, & miſit de alto vocem

ſuam, dicens: Non interficias filium tuum, neque diſperdas fru-
ctum ventris tui: nunc enim manifeſtaui, vt apparerem igno-
rantibus me, & clauſi ora maledicentium ſemper aduerſus te.
Erit autem memoria tua in conſpectu meo in ſempiternum, &
erit nomen tuum, & huius, in generationem & generationem.
Et dedit Iſaac duos filios, etiam ipſos de metra concluſa. Et
tunc mater eorum erat in tertio anno nuptiarum ſuarum, &
non erit ſic omni mulieri, nec gloriabitur ſic quæcunque fœ-
mina. In tertio autem anno appropinquans, nati ſunt ei duo fi-
lii, Iacob & Eſau. Et dilexit Deus Iacob: Eſau autem odio habuit
propter opera eius. Et factum eſt in ſenectute patris eorum, be-
nedixit Iſaac Iacob, & miſit eum in Meſopotamiā. & generauit
ibi duodecim filios, & deſcenderunt in Ægyptum, & habitaue-
runt ibi. Et cum malignati fuiſſent aduerſus eos inimici eorum,
exclamauit populus ad Dominum, & exaudita eſt oratio illo-
rum, & eduxit eos inde, & duxit in montem Syna, & protulit
eis fundamentum intellectus, quod præparauit ex natiuitate
ſeculi, & tunc commoto fundamento militiæ feſtinauerunt
fulgura in curſus ſuos, & venti ſonum reddiderunt de prom-
ptuariis ſuis, & terra mota eſt de firmamento ſuo, & tremuerūt
montes, & rupes in compaginibus ſuis, & nubes eleuauerunt
fluctus ſuos contra flammam ignis, vt non exurerent ſeculum.
Tunc expergefacta eſt abyſſus de venis ſuis, & omnes fluctus
maris conuenerunt in vnum. Tunc paradiſus reddita inſpira-
tione fructus ſui, & cedri Libani motæ ſunt de radicibus ſuis, &
beſtiæ campi commotæ ſunt in habitationibus ſyluarum, & o-
mnia opera eius conuenerunt ſimul, vt viderent teſtamentum
diſponentem dominum ad filios Iſrael. Et omnia quæ dixit for-
tiſſimus, hæc cuſtodiuit, habens teſtem Moſen dilectum ſuum.
Et cum moreretur, diſpoſuit ei firmamentum, & oſtendit ei
tunc quos nunc habemus teſtes, dicens: Sit teſtis inter me, & te,
& populum meum, cælum, in quo ingreſſus es, terra, in qua
ambulaſti vſque nunc: miniſtri enim erunt vobis ſol & luna &
aſtra. Et cum exurgeret Ieſus regere populum, factum eſt vt die
in qua expugnabat inimicos appropinquaret veſpera, pugna
adhuc ſuperante, dixit Ieſus ſoli & lunæ: Vos miniſtri, qui facti
eſtis inter fortiſſimum & filios eius, ecce nunc pugna adhuc ſu-
pereſt & vos derelinquitis officia veſtra. ſtate ergo hodie, & lu-
cete filiis eius, & intenebrificate inimicos eius. Et fecerunt ita.
Et nunc in diebus his inſurrexerat Syſara ſeruificare nos, & ex-
clamauimus ad dominum noſtrum, & præcepit aſtris, & dixit:
Diſcedite de diſpoſitionibus veſtris, & incēdite inimicos meos
vt ſciant virtutem meam. Et deſcenderunt aſtra, & expugna-
uerunt caſtra eorum, & ſine labore cuſtodierunt nos. Propterea
non ceſſamus hymnizare, nec tacebit os noſtrum in narrando
mirabilia eius, quoniam memoratus eſt & iuuenum & anti-
quarum

quarum ſponſionum, & liberationem ſuam oſtendit nobis. Et ideo in mulieribus gloriatur Iahel, quoniam ſola direxit bonam viam per manus ſuas, occidens Syſaram. Vade terra, ite cæli, & fulgura, ite angeli militiæ, ite & nuntiate patribus in promptuariis animarum eorum, & dicite: Non eſt oblitus fortiſſimus ſponſionum minimam, quas diſpoſuit nobis dicens: multa faciam miracula cum filiis veſtris. Et nunc ex hodierna die ſcietur, quia quæ dixit Deus hominibus, vt faceret, hæc & faciet. Etiamſi moratur homo hymnizare Deo, hymniza vel tu Debbora, & euigilet ſancti ſpiritus gratia in te, & incipe laudare opera Domini, quoniam non reſurget talis dies per quem aſtra annuntient, & expugnent inimicos Iſrael ſicut præceptum eſt eis. Et hac hora ſi incidat Iſrael in preſſura inuocet teſtes iſtos, vna cum miniſtris, & legatione fungetur ad altiſſimum, & memor erit iſtius diei, & mittet liberationem teſtamenti ſui. Et tu Debbora incipe loqui quæ vidiſti in campo, quoniam populi ſecuri ambulantes profecti ſunt, aſtra pugnabant pro eis. Gratulare terra ſuper habitantes in te, quoniam adeſt conſcientia Domini quæ turrificat in te: Non enim iniuſte accepit Deus de te coſtam protoplaſti, ſciens quoniam de coſta eius naſceretur Iſrael. Erit enim in teſtimonium plaſmatio tua, quid fecerit Dominus populo ſuo. Suſtinete horæ diei, & nolite feſtinare, vt exponamus quæ poteſt ſenſus noſter proferte, quia nox futura eſt nobis. Erit ſimilis nocti, cum Deus percuſſit primogenita Ægyptiorum, propter primogenitum ſuum. Et tunc pauſabo de hymno meo, quia tempus præparabitur iuſtificationibus ſuis. Hymnizabo enim ei in innouatione creaturæ, & populus memor erit ſalutionis huius, & erit ei in teſtimonium. Et mare teſtis ſit cum abyſſo ſua, quoniam non ſolum ſiccauit eum Deus ante conſpectum patrum noſtrorum, ſed & caſtra de diſpoſitionibus ſuis euertit, & expugnauit inimicos noſtros. Et vt pauſauit Debbora de verbis ſuis, aſcendit cum populo vnanimiter in Silo, & obtulerunt ſacrificia & holocauſtomata, & delatis pſalpingis pſallauerunt. Et cum pſallerent, oblatiſque ſacrificiis dixit Debbora: Erit hoc in teſtimonium pſalpingum, inter aſtra & Dominum eorum. Et deſcendit Debbora inde, & inde, & iudicauit Iſrael XL. annis. Et factum eſt dum appropinquarent dies mortis eius, miſit & congregauit omnes populos, & dixit ad eos: Audite nunc populi mei: Ecce ego moneo vos tanquam mulier Dei, & illumino vos tanquam ex fœmineo genere, & obaudite mihi quaſi matri veſtræ, & intendite verbis meis tanquam morituri & ipſi: Ecce ego proficiſcor mori, viam totius carnis, quo venietis & vos, tantum cor veſtrum dirigite ad Dominum Deum veſtrum in tempore vitæ veſtræ, quoniam poſt mortem veſtram, in his in quibus viuitis pœnitere non poteritis. Signata eſt enim iam tunc mors, & perfecta eſt, &

menſura, & tempus, & anni reddiderunt depoſitum ſuum. Nam ſi requiratis in inferno inique agere poſt mortem veſtram, non poteritis: quoniam pauſabit cupiditas peccandi, & plaſmatio iniqua perdet poteſtatem ſuam: quoniam & infernus accipiens ſibi depoſita, non reſtituet, niſi repoſcetur ab eo qui depoſuit ei. Nunc ergo filii mei vos obaudite voci meæ, donec habetis tempus vitæ & legis lumen, dirigite vias veſtras. Et dum loqueretur Debbora verba hæc, leuauerunt omnes populi vocem vnanimiter, & plorantes dixerunt: Ecce nunc mater moreris, & relinquens filios tuos, cui commendas eos? Ora itaque pro nobis: & poſt receſſum tuum erit anima tua memor noſtri in ſempiternum. Et reſpondit Debbora, & dixit ad populum: Adhuc viuens homo poteſt orare pro ſe & pro filiis ſuis, poſt finem autem non poterit exorare, nec memor eſſe alicuius. Propterea nolite ſperare in patres veſtros: non enim proderunt, niſi ſimiles inueniamini in eis. Erit autem veſtra ſimilitudo tunc tãquam ſydera cæli, quæ nunc in vobis manifeſta ſunt. Et mortua eſt Debbora, & dormit cum patribus ſuis, & ſepulta eſt in ciuitate patrum ſuorum, & planxerunt eam populi L X X. diebus. Et dum plangerent eam, hæc verba dixerunt: Ecce periit mater ex Iſrael, & ſancta quærebat ducatum in domo Iacob, quæ obdurauit ſeptem generationis ſuæ, & generatio eius requiret eam. Et poſt mortem eius quieuit terra annis V I I Et in illo tempore aſcendit quidam Aod de ſacris Madian, & hic erat maleficus, & dixit ad Iſrael, dicens: Vt quid intenditis legi veſtræ? Venite, ego oſtendam vobis qualis nox eſt lex veſtra. Et dixit populus: Quid oſtenſurus es nobis, quod non habeat lex noſtra? Et ille dixit ad populum: Nunquid aliquando vidiſtis ſolem noctu? Et dixerunt, non. Et ille dixit: Quando volueritis oſtendam vobis, vt ſciatis quoniam dii noſtri virtutem habent, & non fallent eos qui ſeruiunt eis. Et illi dixerunt: Oſtende. Et abiit, & fecit magicis ſuis, præcipiens angelis qui præerant maleficiis: quoniam immolabat eis multo tempore: in hoc enim quod monſtrabatur ab angelis antequam iudicarentur, & vellent perdere immenſurabile ſeculum, & quia tranſgreſſi ſunt, factum eſt vt angeli in poteſtate non eſſent. Quando enim iudicati ſunt, tunc cæteris non eſt data poteſtas, & in his operantũt qui miniſtrant hominibus in maleficiis, vſqueq̃uo veniat immenſurabile ſeculum. Et tunc arte maleficii oſtendit populo ſolem nocte. Et ſtupefacti populi dixerunt: Ecce quantum poſſunt dii Madianitum, & nos non ſciebamus. Et volens Deus tentare Iſrael ſi adhuc eſſet in iniquitatibus permiſit, & directum eſt opus eorum, & populus Iſrael implanatus eſt, & cœpit ſeruire diis Madianitum. Et dixit Deus: Tradam eos in manus Madianitum, eo quod implanati ſunt ab his. Et tradidit eos in manus eorum, & cœperunt Madianites in ſeruitutem redigere

Iſrael. Gedeon autem erat filius Ioath, vir fortiſſimus inter omnes fratres ſuos. Et dum eſſet tempus æſtiuum, venit habens manipulos vt excuteret eos in montem, & fugaret imminentes Madianitas, obuiauit ei Angelus Domini, & dixit ad eum: Vnde venis, & vbi ingreſſus tuus? Dixit ei: Quid me interrogas vnde veniam, quia preſſura circuiuit me. incidit enim Iſrael in anguſtias, tradentes traditi ſunt in manus Madianitum. Et vbi ſunt mirabilia quæ narrauerũt nobis patres noſtri, dicẽtes: Dominus elegit Iſrael ſingularẽ præ omnibus populis terræ? Et ecce modo tradidit nos, & oblitus eſt ſpõſionum quas dixit patribus noſtris. Malebamus enim ſemel tradi morti, quam ſic per tempus puniri populum eius. Et dixit ad eum angelus Domini: Non traditi eſtis in vanum, ſed adinuentiones veſtræ fecerunt vobis hæc: quia ſecundum quod reliquiſtis ſponſiones quas accepiſtis a Domino, venerunt vobis mala hæc, & non fuiſtis memores mandatorum Dei, quæ mandauerunt vobis hi qui fuerunt ante vos, ideo veniſtis in odium Dei veſtri: ſed ipſe miſerebitur ſicut nemo miſeretur genus Iſrael, etiam non propter vos, ſed propter eos qui dormierunt. Et nunc veni, mittam te, & liberabis Iſrael de manu Madianitum: quoniam hæc dixit dominus: Et ſi Iſrael non eſt iuſtus, tamen quia Madianitæ peccatores ſunt, propter hoc cognoſcens iniquitatem populi mei remittam illis, & arguam eos poſtea, eo quod inique geſſerint: in Madianitas autem in præſenti faciam vindictam. Et dixit Gedeon; Qui ſum ego, & quæ eſt domus patris mei, vt vadam contra Madianitas ad pugnam? Et dixit ad eum angelus: Forſitan tu putas quemadmodum via hominum, ſic via ſit Dei. Homines enim intendunt in gloriam ſeculi, & diuitias: Deus autem in directum bonum, & in manſuetudinem. Nunc ergo vade, & cinge lumbos tuos, & dominus erit tecum. Te enim elegit, vt vindictam facias de inimicis ſuis, ſicut ecce præcepit tibi. Et dixit Gedeon ad eum: Non indignetur Dominus meus vt dicam verbum: Ecce Moſes primus omnium prophetarum petiit dominum ſignum, & datum eſt ei. Ego autem qui ſum, niſi forte quia elegit me Dominus, det mihi ſignum, vt ſciam quoniam dirigor. Et dixit ad eum angelus Domini: Curre, & accipe mihi aquam de lacu illo, & funde ſuper petram iſtam, & dabo tibi ſignum. Et abiens accepit ſicut præcepit ei. Et dixit ad eum angelus: Antequam fundas ſuper petram aquam, pete quid velis fieri de ea, ſiue ſanguinem, ſiue ignem, ſiue vt nuſquam compareat. Et dixit Gedeon: Fiat medium ſanguis, & medium ignis. Et effudit Gedeon aquam ſuper petram, & factum eſt cum effudiſſet, vt fieret media pars flamma, media autem pars ſãguis, & commixta ſunt vtraque, id eſt, ignis & ſanguis, & non extinxit ignem ſanguis, nec ſanguinem ignis exuſſit. Et hæc videns Gedeon, petiit alia ſigna, & data ſunt ei. Nonne hæc ſcripta ſunt

in libro Iudicum? Et accepit Gedeon CCC. viros, & abiens venit vſque ad extrema caſtrorum Madian, & audiuit vnumquenque loquentem ad proximum ſuum, dicentes: Videbitis inæſtimabilem turbationem rhomphææ Gedeonis venientem ſuper nos, quia tradidit in manus eius deus caſtra Madianitum, & incipiet conſumare nos, id eſt, matrem cum filiis, quoniam completa ſunt peccata noſtra, ſicuti & dii noſtri oſtenderunt nobis, & non credimus eis. Et nunc ſurgentes adiuuemus animas noſtras, & fugiamus. Et Gedeon mox vt audiuit verba hęc, induit ſpiritum Domini, & virtutificatus dixit, CCC. viris: Exurgentes vnuſquiſque veſtrum cingat ſe rhompheam ſuam, quoniam traditi ſunt Madianites in manus noſtras. Et deſcenderunt cum eo viri: & acceſſit, & cœpit pugnare, & tubantes vlulauerunt pariter & dixerunt: Rhomphæa Domini ſuper nos. Et occiderunt ex Madianitis quaſi CXXM. virorum: & fugerunt reſidui Madianitum. Et poſt hæc venit Gedeon, & congregauit populum Iſrael, & dixit ad eos: Ecce miſit me Dominus pugnare pugnam veſtram, & abii ſecundum quod præcepit mihi. Et nunc vnam petitionem peto a vobis, ne auertatis faciem veſtram, & det mihi vnuſquiſque veſtrum aurea dextralia, quæ habetis in manibus veſtris. Et extendit Gedeon tunicam, & miſerunt ſinguli quique dextrales ſuos, & penſata ſunt omnia, & inuentum eſt pondus eorum talenta XII. Et accepit ea Gedeon, & fecit ex his idola, & adorabat ea. Et dixit Deus: Vna via poſita eſt vt non redarguam Gedeonem in vita ſua, eo quod diſſipauerat ſactarium Baal: quia dixerunt tunc omnes: Vindicet ſe Baal. Erit nunc ſi caſtigauero eum propter quod inique geſſit in me, dicetur: non Deus caſtigauit eum, ſed Baal, quoniam ante peccauit in eum. Et ideo nunc morietur Gedeon in bona ſenectute, vt quod loquantur. Sed poſtea cum mortuus fuerit Gedeon, caſtigabo eum ſemel, eo quod deliquerit in me. Et mortuus eſt Gedeon in ſenectute bona, & ſepultus eſt in ciuitate ſua. Et filium de concubina habens occidit fratres ſuos omnes, volens eſſe dux populi. Tunc conuenerunt omnia ligna campi ad ficum, & dixerunt: Veni, regna ſuper nos. Et dixit ficus Nunquid in regno nata ſum, aut in principatu lignorum? Aut ideo plantata ſum, vt regnem in vobis? Et ideo ſicut ego vobis regnare non poſſum, ſic non accipiet Abimelech perſeuerantiam principatus ſui. Et poſtea conuenerunt ligna ad vineam, & dixerunt: Veni regna ſuper nos. Et dixit vitis: Ego plantata ſum ad præſtandam hominibus ſuauitatem, venite & ſuſtinete ortus mei fructum. Sed quemadmodum ego non poſſum regnare ſuper vos, ſic ſanguis Abimelech exquiritur de vobis. Et deinceps venerunt ligna ad malum, & dixerunt: Veni, regna ſuper nos. Et dixit: Præceptum eſt mihi, præſtare hominibus fructum odoris, ideo non poſſum regnare ſuper vos: & Abimelech

Iech lapidibus morietur. Et tunc venerunt ligna ad rubum, & dixerunt: Veni, regna ſuper nos. Et dixit rubus naſcente ſpina, veritas in ſpecie ſpinæ prælucebat. Et quando iudicatus eſt protoplaſtus, mortis ſpinas & tribulos iudicata eſt proferre terra. Et cùm Moſen illuminabat veritas per ſenticetum illuminabat eum. Et nunc erit vt de me vobis veritas audiatur. Et ſi in vero dixiſtis rubo, vt in veritate regnaret ſuper vos, ſedete in vmbra eius. ſin autē in hypocriſi, exeat ignis, & deuoret, & comedat ligna cāpi: quia malus facta eſt in caſtigatores, & ficus facta eſt in populū, & vinea facta eſt in præceſſores. Et nūc erit vobis in hac hora, quemadmodū Abimelech, qui occidit fratres ſuos iniuſte, & vult principari in vobis. Si dignus eſt Abimelech eorū quorū vult principatū, ſit ſicut rubus quæ facta eſt redarguens imperitos populi. Et exiuit ignis de rubo, & comedit ligna quæ in cāpis ſunt. Poſt hæc principatus eſt Abimelech populo anno vno, & mēſibus ſex, & mortuus eſt. Et dimittēte muliere ſuper eum medium fragmentum molæ ædificauit ſacrarium Baal, & ſeduxit populum, dicens: Omnis qui non ſacrificauerit Baal, morietur. Et cum ſacrificaret omnis populus ſoli, ſeptem viri noluerunt ſacrificare: quorum nomina hæc ſunt, Dephal, Abieſdrel, Getalibal, Selumi, Aſſur, Ionadali, Memihel: qui reſponderunt dicentes Iair: Ecce nos memores præceptorum ſumus, quæ præceperunt nobis præceſſores noſtri, & Debbora mater noſtra, dicens: Videte ne declinetis cor veſtrum ad dextram vel ad ſiniſtram, ſed legi domini intendite die ac nocte, & nunc quare corrumpis populum Domini, & ſeducis eum, dicens: Deus eſt Baal, adoremus eum? Et nunc ſi Deus eſt, ſicut dicis, loquatur tanquam Deus, & tunc ſacrificabimus illi. Et dixit Iair: Comburite eos igni, quoniam blaſphemauerunt Baal. & acceperūt eos pueri eius, vt incenderent illos igni. Et cum imponerent eos ſuper ignem, exiuit Nathaniel angelus qui præeſt igni, & extinxit ignem, & incendit pueros Iair: viris autem ſeptem fugam dedit, ita vt nemo eos videret e populo, quoniam populum percuſſerat cæcitate. Et vt venit vſque ad locum Iair, incenſus eſt igne, & antequam eum combureret, dixit ad eum angelus domini: Audi verbum domini antequam moriaris: & hæc dicit Dominus: Leuaui te de terra Ægypti, & poſui te ducem ſuper populos meos, tu autem exurgens corrupiſti teſtamentum meum, & ſeduxiſti eos, & quæſiſti flamma concremare ſeruos meos eo quod caſtigarent te: qui incenſi ſunt igni corruptibili: nunc autem viuificati ſunt igne viuo, & liberati ſunt: tu autem morieris, dicit Dominus, & in quo igne morieris, in eo habebis habitationem. Et poſtea incendit eam. & venit vſque columnam Baal, quam demoliens, incendit Baal, cum aſſiſtentibus populis, id eſt M. viris. Et poſt hæc venerunt filii Ammon. & cœperūt expugnare Iſrael, & acceperunt ciuitates eorum multas. Et dum

coanguſtarentur populi valde, congregati ſunt in Maſphath dicentes ſinguli quique ad proximos ſuos: Ecce nunc videmus preſſuram quæ includit nos, & Dominus receſſit a nobis, & iam non eſt nobiſcum, & inimici noſtri rapuerunt ciuitates noſtras, & dux non eſt qui ingrediatur, & exeat ante conſpectum noſtrum. Nunc ergo videamus quem ponamus ſuper nos, vt pugnet pugnam noſtram. Iepthan autem Galadites erat potens in virtute, cum zelaret fratres ſuos, qui eiecerant eum de terra ſua. & ille iens ſedit in terra Tobi: Et congregati ad eum viri vagi, commorati ſunt cum eo. Et factum eſt cum expugnaretur Iſrael, venerunt in terram Tobi ad Ieptham, & dixerũt ad eum: Veni principare populo: Quis enim ſcit, ſi propterea ſeruatus es in dies iſtos, aut propterea liberatus es de manibus fratrum tuorum, vt principeris in tempore hoc, populo tuo? Et dixit ad eos Iepthan: Sic poſt odium dilectio reuertitur, aut tempus omnia vincit, quoniam eieciſtis me de terra mea, & de domo patris mei, & nunc veniſtis ad me, quando preſſura facta eſt vobis. Et dixerunt ad eum, Si Deus patrum noſtrorum cum peccauiſſemus ei, & tradidiſſet nos in conſpectum inimicorum noſtrorum, & premeremur ab his, immemor fuit peccatorum noſtrorum, & liberauit nos: & quid tu vis homo mortalis iniquitates quæ acciderunt nobis memorari in tempore preſſuræ noſtræ? Et ideo non ita fit coram te domine. Et dixit Iepthan: Deus poteſt peccatorum noſtrorum memor non eſſe, qui habet tempus & locum vbi requieſcat a longanimitate ſua tanquam Deus, ego autem mortalis, & de terra factus, in quam reuerſurus ſum, vbi proiiciam iram meam, & iniuriam qua nocuiſtis me? Et dixit ad eum populus: Edoceat te columba, cui aſſimilatus eſt Iſrael, quia cum auferuntur ab ea filii eius, tamen de loco non recedit ſuo. & reſpuens iniuriam ſuam, obliuiſcet velut in profundo abyſſi. Et ſurrexit Iepthan, & venit cum eis, & collegit omnem populum, & dixit ad eum: Scitis quod dum viuerent duces noſtri, monuerunt nos vt ſequeremur legem noſtram. Et Amon, & filii eius auerterunt populum ſuum de via ſua, in qua ambulabant, & ſeruierunt diis alienis, qui eos perderent. Nunc ergo ponite corda veſtra in lege Domini Dei veſtri, & deprecemur eum vnanimes, & ſic pugnabimus aduerſus inimicos noſtros, confidentes & ſperantes in Domino, quoniam non tradet nos vſque in finem. Et ſi peccata noſtra ſuperabundent, miſericordia tamen eius implet terram. Et orauit omnis populus vnanimiter, viri & mulieres, pueri lactentes. Et cum orarent dicebant: Intende Domine in populum quem elegiſti, & non corrumpas vineam quam plantauit dextera tua, vt ſit coram te hæreditate hæc gens, quam habuiſti ab initio, & quam prætuliſti ſemper, & pro qua feciſti habitabilia, & induxiſti in terram quam iuraſti: & ne tradas nos in conſpectum odientium te Domine.

mine. Et pœnituit Deum iræ ſuæ, & confortauit ſpiritū Iepthæ. Et miſit nuntium ad Getal regē filiorū Ammon,& dixit: Quare importunus es terræ noſtræ,& accepiſti ciuitates meas,aut contriſtaris? Quare tibi nō præcepit Iſrael,vt diſperderes inhabitantes terrā? Et nunc redde mihi ciuitates meas,& pauſabit iracundia mea a te. ſi quod minus,ſcito quoniā aſcendā ad te,& prætérita tibi reddā,& retribuā malitias tuas in caput tuū. Aut immemor ſum,quoniam ſubdoli fuiſtis populo Iſrael in eremo? Et legati Iepthæ dixerunt mādata hæc regi filiorū Ammon. Et dixit Getal: Putabat Iſrael in quātum acceperat terrā Amorræorum? Et ideo dicite: Scitote,quia nūc reſiduas ciuitates accipiam a te, & reddam tibi malitiam, & vindicabo Amorræos quos nocuiſtis. Et adiecit Iepthan mandare regi filiorum Ammon, dicens: In veritate didici, quia adduxit te Deus vt diſperdam te, niſi requieſcas ab iniquitate qua vis nocere Iſrael. Et ideo veniam ad te, & manifeſtabo me tibi: Non enim ſicut dicitis ſunt dii qui dederunt vobis hæreditatem quam poſſidetis, ſed quia poſt lapides ſeducti eſtis, veniet ignis poſt vos in vindictam. Et quia nolebat rex filiorum Ammon exaudire vocem Iepthæ,ſurrexit Ieptha, & armauit omnem populum vt exiret, & in præcinctu pugnaret, dicens: Cum traditi fuerint filii Ammon in manus meas,& reuerſus fuero,omnis qui mihi primus obuiauerit, erit Domino in holocauſtum. Et iratus eſt dominus ira & dixit: Ecce orauit Ieptha,vt offerret mihi omne quod primum obuiauerit ei,& nunc ſi canis primus obuiauerit Iepthæ, nunquid canis offerretur mihi? Et nunc fiat oratio Iepthæ in primogenitum eius, id eſt, in fructum ventris ipſius, & petitio ipſius in vnigenitam eius. Ego autem liberans liberabo populum meum in iſto tempore, non pro eo, ſed pro oratione quam orauit Iſrael. Et venit Ieptha, & expugnauit filios Ammon, & tradidit eos Dominus in manus eius, & percuſſit ciuitates eorum ſexaginta. & reuerſus eſt Ieptha cum pace. Et exierunt mulieres in obuiam ei in choris. Et erat ei vnigenita filia quæ in choris exiit prima obuiam patri ſuo. Et videns eam Ieptha, reſolutus eſt, & dixit: Iuſte vocatum eſt nomē tuum Seila, vt offeraris in ſacrificium. Et nunc quis dabit cor meum in ſtatera, animam in pondere, & ſtabo & videbo, vtrum epulatio quæ facta eſt, an triſtitia quæ contingit mihi? Et quia in cantico votorum aperui os meum Domino meo, non poſſum reuocare illud. Et dixit ei Seila filia eius: Et quis eſt qui triſtetur moriens, videns populum liberatum? Aut immemor es quæ facta ſunt in diebus patrum noſtrorum, quando pater filium imponebat in holocauſtum, & non contradixit ei,ſed epulans conſenſit illi? Et erat qui offerebatur paratus, & qui offerebat gaudens. Et nunc omnia quæ orâſti non deſtruas, ſed fac vnam autem petitionem. Peto a te antequam moriar poſtulationem minimam, exoro priuſquam

reddam animam meam, vt vadam in montes, & permeem in collibus & perambulem petras, ego & conuirginales meæ, & effundam in eis lachrymas meas, & referam triſtitias iuuentutis meæ, & plorabunt me ligna campi, & plangent me beſtiæ campeſtres, quia non ſum triſtis in hoc quod moriar, nec dolet mihi quia reddo animam meam, ſed quoniam in oratione præoccupatus eſt pater meus: & ſi ſpontaneam me non obtulero in ſacrificium, timeo ne non ſit acceptabilis mors mea, aut in vano perdam animam meam. Hæc referam mentibus, & poſt reuertar. Et dixit pater eius: Vade. Et profecta eſt Seila filia Iepthæ, ipſa & conuirginales eius, & venit, & narrauit ſapientibus populi, & nemo potuit reſpondere ad verbum eius. Et poſt venit in montem Stelac, & Dominus cogitauit ſuper eam noctu, & dixit: Ecce nunc concluſi linguam ſapientum populi mei in generationem iſtam, vt non poſſint reſpondere filiæ Iepthæ ad verbum eius, vt compleretur verbum meum, ne deſtrueretur conſilium meum quod cogitaueram, & ipſam vidi magis ſapiẽtem, quam patrem ſuum, & ſenſatam virginem præ omnibus qui hic ſunt ſapientibus, & nunc detur anima eius in petitionẽ eius, & erit mors eius pretioſa ante conſpectum meum omni tempore. Et vt venit filia Iepthæ in montem Stelac, cœpit plorare. Et hic threnus eius, in quo plangens plorauit ſe antequam recederet, & dixit: Audite montes threnum meum, & intendite colles lachrymas oculorum meorum, & teſtes eſtote petræ in planctu animæ meæ. Ecce quomodo accuſor, ſed non in vano recipiatur anima mea. Proficiſcantur verba mea in cælis, & ſcribantur lachrymæ meæ ante conſpectum firmamenti, vt pater non expugnet filiam quam deuouit ſacrificare, vt princeps illius vnigenitam audiat in ſacrificio promiſſam. Ego autem non ſum ſaturata thalamo meo, nec repleta ſum coronis nuptiarum mearum. Non enim veſtita ſum ſplendore ſedens in genua mea, non ſum vna Moiſi odoris mei, nec froniuit anima mea oleo vnctionis quod præparatum eſt mihi. O mater in vano peperiſti vnigenitam tuam, quoniam factus eſt infernus thalamus meus, & genuam meam ſuper terram, & confectio omnis olei quod præparaſti mihi effundatur, & alba quam neuit mater mea tinea comedat eam, & corona quam intexuit nutrix mea, in tempore marceſcat, & ſtratoria quæ texuit ingenuam meam de hyacinthino & purpura, vermis ea corrumpet, & referentes de me conuirgines meæ in gemitu per dies plangant me. Inclinate arbores ramos veſtros, & plangite iuuentutem meam, venite feræ ſyluarum & conculcate ſupra virginitatem meam, quoniam abſciſſi ſunt anni mei, & tempus vitæ meæ in tenebris inueterauit. Et his dictis reuerſa eſt Seila ad patrem ſuum, & fecit omnia quæcunque orauit, & obtulit holocauſtomata. Tunc omnes virgines Iſrael conuenerunt, & ſepelierunt filiam

filiam Iepthæ, & planxerunt eam, & fecerunt filii Iſrael planctum magnum, & conſtituerunt in eo menſe quartadecima die menſis, vt conuenientes per ſingulos annos plangerent filiam Iepthæ per dies quatuor. Et fecerunt nomẽ ſepulchri eius iuxta nomen eius Seila. Et iudicauit Ieptha filios Iſrael annos decem, & mortuus eſt, & ſepultus eſt cum patribus ſuis. Et poſt eum ſurrexit Moab: Iudex in Iſrael Addo filius Elech de Praton, & iudicauit & ipſe filios Iſrael annis octo. Et in diebus ipſius miſit rex Moab nuntios ad eum, dicens: Ecce nunc ſcies quoniam ciuitates meas accepit Iſrael, & nunc redde eas in remiſſionem. Et dixit Addo: Nec docti eſtis in his quæ contigerunt filiis Ammon, niſi forte iam peccata Moab repleta ſint? Et miſit Addo, & accepit de populo XX. M. virorum, & venit in Moab, & expugnauit eos, & interfecit de eis XL V. M. virorum, reliqui autem fugerunt ante conſpectum eius. Et reuerſus eſt Addo cum pace: & obtulit holocauſtomata, & ſacrificia domino ſuo, & mortuus eſt, & ſepultus eſt in Euphrata ciuitate ſua. Et in tempore eo elegit populus Elon, & conſtituit eum ſibi iudicem, & iudicauit Iſrael XX. annis. Et in illis diebus expugnauerunt allophylos, & acceperunt ab his duodecim ciuitates. Et mortuus eſt Elon & ſepultus eſt in ciuitate ſua. Filii autem Iſrael obliti ſunt Dominum Deum ſuum, & ſeruierunt diis habitantium terram, & propter hoc traditi ſunt allophylis, & ſeruierũt eis annis XL. Fuit autem vir de tribu Dan, cui nomen erat Manue, filius Edoc, filii Odon, filii Eriden, filii Phadeſur, filij Dema, filii Suſi, filii Dan, & erat ei mulier cui n[illegible]en Eluma, filia Remac. Et hæc erat ſterilis, & non pariebat ei. Cui cum diceret quotidie Manue maritus eius! Ecce concluſit Dominus metram tuam, vt non pareres, & nunc dimitte me, vt accipiam aliam mulierem, ne moriar ſine fructu. Et dicebat illa: Non me concluſit Dominus vt non paterem, ſed te, vt non faciam fructum. Et ille dixit ad eam. Experimentum noſtrum manifeſtat lex. Et cum altercarentur quotidie, & contriſtarentur ambo valde, quia ſine fructu erant, in nocte quadam aſcendit mulier ſolarium, & orauit dicens: Ecce tu Domine Deus totius carnis, vtrum viro meo, aut mihi non ſit datum procreare filios, reuela mihi, vel cui prohibitum ſit, aut cui cõceſſum vt faciat fructum; vt cui prohibitum eſt, ingemiſcat in peccatis ſuis, quia manet ſine fructu: vel ſi ambo fraudati ſumus, & hoc reuela nobis, vt peccata noſtra ſuſtinentes taceamus coram te. Et exaudiuit dominus vocem eius, & miſit ei angelum ſuum mane, & dixit ad eam: Tu es ſterilis, quæ non parturis, & tu es metra, quæ prohibita es non facere fructum. Sed nunc exaudiuit Dominus vocem tuam, & intendit lachrymis tuis, & aperuit metram tuam. Et ecce concipies & paries filium, & vocabis nomen eius Samſon: hic enim erit ſanctificatus Domino tuo. Intende autem ne

guſtet ex omni fructu vineę, & ne comedat omne immundum, quia ſicut ipſe dixit, liberabit Iſrael de manu allophylorum. Et cum locutus fuiſſet angelus Domini verba hæc, receſſit ab ea. Et illa venit ad virum ſuum in domum, & dixit ad eum: Ecce ego appono manum meam ſuper os meum, & ore tacens ante te omnes dies, propter quod gloriata ſum in vano, & non credidi verbis tuis. Angelus enim Domini venit ad me hodie, & manifeſtauit mihi dicens: Eluma tu es ſterilis, ſed concipies, & paries filium. Et non credidit Manue mulieri ſuæ Et confuſus triſtitia, aſcendit & ipſe in ſolario, & orauit, & dixit: Ecce non ſum dignus audire ſigna & prodigia quæ fecit in nobis Deus, aut videre faciem miſſi. Et factum eſt dum loqueretur verba hæc, adiecit angelus Domini venire ad vxorem eius. ipſa autem erat in agro, & Manue in domo ſua. Et dixit ad eam angelus: Curre, & clama ad virum tuum, quoniam dignatus eſt Deus, vt vocem meam audiat. Et currens mulier clamauit viro ſuo, & ille feſtinans venit ad angelum in agro in animo, qui dixit ad eum: Ingredere ad mulierem tuam, & fac cito omnia verba iſta At ille dixit ei: Sed vide tu Domine, vt verbum tuum fiat ſuper puerum tuum. Et ille dixit: Fiat. Dixitque ad eum Manue: Si poſſem perſuaderem tibi, vt ingredereris in domum meam, & manducares apud me panem, & ſcires vt cum vadas darem tibi dona quæ tecum ferres, vt offerres ſacrificium Domino Deo tuo. Et dixit ei angelus: Non ingrediar tecum in domum tuam, nec manducabo panem tuum, nec dona tua accipiam. Si enim offeres ſacrificium de his quæ ſunt aliena, non poſſum gratificari tibi. Et ædificauit Manue altarium ſuper petram, & obtulit ſacrificia, & holocauſtomata. Et factum eſt dum concidiſſet carnes, & poſuiſſet eas ſuper ſacraria, miſit angelus, & tetigit eas de ſummitate ſceptri ſui, & exiuit ignis de petra, & deuorauit holocauſtomata & ſacrificia. Et angelus aſcendit ab eo cum flamma ignis: Manue vero, & mulier eius videntes hæc ceciderunt in faciem ſuam, & dixerunt: Morte moriemur, quia vidimus Dominum facie ad faciem. Nō ſufficiebat quod vidi eum. Et adhuc interrogauit nomen eius, neſciens quoniam miniſter Dei eſſet. Angelus autem qui venerat dicebatur Ahadahel. Et factum eſt in tempore dierum ipſorum concepit Eluma, & peperit filium, & vocauit nomen eius Samſon: & erat Dominus cum eo. Et cum cœpiſſet creſcere, & quæreret expugnare allophylos, accepit ſibi mulierem de allophylis. Quam incenderunt allophyli in igne, quoniam humiliati erant de Samſon valde. Et poſtea iratus eſt Samſon in Azotum, & incluſerunt, & circuierunt ciuitatem, & dixerunt: Ecce nunc traditus eſt inimicus noſter in manus noſtras, & nunc congregemus, & adiuuemus alterutrum animas noſtras. Et cum ſurrexiſſet Samſon nocte, & vidiſſet ciuitatem clauſam, dixit: Ecce nunc pulices iſti

incluſerunt

incluſerunt me in ciuitate ſua. Et nunc erit dominus mecum, & egrediens per portas eorum expugnabo eos. Et veniens ſupposuit ſiniſtram manum ſuam ſub plectro portæ, & concutiens depoſuit portam muri, vnam earum tenebat in dextera ſua pro ſcuto, alteram poſuit ſuper ſcapulas ſuas, & auferens, quoniam non habebat gladium, perſequebatur in ea allophylos, & interfecit in ea vigintiquinque millia virorum. Et leuauit omnia quæ erant portæ, & poſuit ea in montem. De leone autem quem interfecit, & de maxilla aſini in qua occidit allophylos, & de vinculis velut ſponte diruptis de brachiis eius, & vulpibus, quas apprehendit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro Iudicum? Tunc deſcendit Samſon in Geraram ciuitatem allophylorum, & vidit ibi fornicariam, cui nomen erat Dalila, & ſeductus eſt poſt eam, & accepit eam ſibi in vxorem. Et dixit Deus: Ecce nunc Samſon ſeductus eſt per oculos ſuos, & immemor fuit virtutis quam feci cum eo, & commixtus eſt filiabus allophylorum, & non intendit in Ioſeph puerũ meum, qui fuit in terra aliena, & factus eſt in coronam fratrum ſuorum, eo quod noluerit contriſtare ſemen ſuum. Et nunc erit Samſon concupiſcentia ſua in ſcandalum, & commixtio eius in perditionem, & tradam eum inimicis eius, & cæcabunt eum: ſed in hora mortis eius memorabor illius, & adhuc ſemel vindicabo eum in allophylos. Et poſt hæc mulier eius cum importuna eſſet illi, dicebat ad eum: Indica mihi potentiam tuam, & in quo ſit virtus tua, & ſic cognoſcam quoniam amas me. Et cum feſelliſſet eam Samſon ter, & illa importuna ei eſſet quotidie, manifeſtauit ei quarto cor ſuum. Et inebriauit eum illa, & ſoporato illo vocauit tonſorem, & totondit ſeptem crines capitis, & receſſit virtus eius ab eo, quoniam ſic & ipſe annuntiauerat. Et vocauit allophylos, & percuſſerunt Samſon, & excæcauerũt eum, & miſerunt illum in carcerem. Et factum eſt in die potationis eorum, vocauerunt Samſon, vt illuderent eum. Et ille ligatus iuxta duas columnas orauit, dicens: Domine Deus patrum meorũ exaudi me adhuc ſemel, & conforta me, vt moriar cum allophylis iſtis, quoniam viſus quem iſti ſuſtulerunt mihi, gratis mihi datus eſt a te. Et adiecit dicens Samſon: Proficiſcere anima mea, & noli contriſtari: morere corpus, & noli lugere te. Et apprehendit duas columnas domus, & iactauit eas, & cecidit domus, & omnia quæ circa eam erant, & interfecit omnes qui in circuitu eius erant. Et fuit numerus eorum quadraginta millia virorum ac mulierum. Et deſcenderunt fratres Samſon, & omnis domus patris eius, & accipientes ſepelierunt eum in ſepulchro patris eius. Ipſe autem iudicauit Iſrael XX. annis. Et in diebus illis non erat dux in Iſrael, ſed faciebat vnuſquiſque quæ placita erant ante conſpectum eorum. Et in illo tempore ſurrexit Michas filius Dedila, matris Helius, & habebat mile

drachmas auri, & quatuor tegulas conflatiles auri, & XL. didrachmas argẽti. Et dixit ad eũ mater eius Dedila: Audi fili vocem meã, & facies tibi nomen ante mortẽ: Accipe aurũ iſtud, & conſla illud, & facies tibi idola, & erunt tibi in deos, & tu fiere eis ſacerdos. Et erit qui voluerit interrogare per eos qui veniet ad te, & reſpõdebis ei. Et erit in domo ara, & colũna ædificata ex auro iſto quod habes. cõparabis tibi thus in incenſum, & oues in ſacrificiũ. Et erit quicunq; voluerit facere ſacrificium, dabit pro ouibus ſeptẽ didrachmas, & pro thure ſi voluerit incendere, dabit didrachmã vnam argenti & ponderis, & ſacerdos nomen tuum erit, & diceris cultor deorũ. Et dixit ad eam Michas: Bene mater conſiliata es mihi vt viuam, & nunc erit nomen tuũ plus quam meum, & in nouiſſimis diebus omnia a te exquirentur. Et profectus eſt Michas, & fecit omnia quæcunque præceperat ei mater ſua. Et excluſit, & fecit ſibi effigies tres puerorum, & vitulorum, & leonem, aquilam, & draconem, & columbam. Et factum eſt, vt omnes qui ſeducebantur, venirent ad eum, vt ſi quid voluiſſent pro vxore interrogare, per columbam interrogarent eum. Si quis autem pro filiis, per effigies puerorum. Qui vero pro diuitiis per ſpeciem aquilæ. Qui pro fortitudine, per leonis effigiem conſulebant eum. Si autem pro pueris, eis pro puellis per effigies vitulorum interrogabant: nam ſi pro longitudine dierum, per draconis effigiem interrogabatur. Et erat iniquitas eius multiformis, & irreligioſitas eius aſtuta. Et nunc recedentibus filiis Iſrael a Domino, dixit Dominus: Ecce eradicabo terram, & perdam totum genus hominum, quoniam cum ponerem excelſa in monte Sina, oſtendi me filiis Iſrael in procella, & dixi, vt non facerent idola, & conſenſerunt vt non ſculperent effigies deorũ. Et conſtitui his, vt non acciperent nomen meum in vanum, & elegerunt hoc, ne acciperent ſibi nomẽ meum in vanum. Et præcepi eis, vt cuſtodirent diem ſabbati, & conſenſerunt mihi vt ſanctificarent ſe. Et dixi eis, vt honorificarent patrem & matrem, & promiſerunt facturos ſe. Et conſtitui eis non furari, & conſenſerunt. Et iuſſi eos homicidium nõ facere, & acceptum habuerunt vt non facerent. Et præcepi eis ne mœcharentur, & non negauerunt. Et conſtitui eis, ne falſum teſtimonium dicerent, & ne concupiſcerent vnuſquiſque vxorem proximi ſui, neque domum, nec omnia quæ eius ſunt: & acceptauerunt vt non facerent idola, nec opera deorum eorum, qui nati ſunt de corruptela in appellatione ſculptili. Sed eos per quæ facta ſunt corrupta omnia. Fecerunt enim eam mortales homines, & ignis miniſtrauit in conflatione eorum, ars hominis produxit eos, & manus operatæ ſunt illos, & ſenſus adinuenit eos. Quæ accipientes acceptauerunt nomen meum in vanum, & nomen meum impoſuerunt ſculptilibus, & die ſabbati, quem acceperunt vt cuſtodirent, operati ſunt abominamenta

ab eo. Propter quod dixi eis, vt diligerent patrem & matrem, me inhonorificauerunt creatorem ſuum. Et quod dixi eis, vt non furarentur in ſenſu ſuo, furati ſunt in ſculptilibus. Et quod dixeram, vt non occiderent, occidunt quos ſeducunt. Et cum præcepiſſem eis non mœchari, zelum ſuum mœchati ſunt. Et quod elegerunt ne falſum teſtimonium dicerent, falſum teſtimonium acceperunt ab eis quos exterminauerunt, & concupierunt mulieres alienas. Propterea ecce ego exhorreſco genus hominum, & vt eradicem plaſmata, multiplicabuntur morientes ſuper numerum naſcentium, eo quod vitiata eſt domus Iacob iniquitatibus, & multiplicata eſt impietas Iſrael, & non poſſum ex toto diſperdere de tribu Beniamin: quoniam ipſi primi ſeducti ſunt poſt Micham, & populus Iſrael non erit impunis. Erit autem eis in ſcandalum ſempiternum in memoriam generationis generationū. Micham autem tradam igni. Et erit mater eius in cōſpectu eius marceſcens viua ſuper terrā, & vermes exient de corpore eius. Et tūc loquentibus eis inter ſe adinuicem, dixit illa tanquā mater caſtigans filium ſuū: Ecce quale operatus es peccatū. Et reſpondit ille, tanquam filius obaudiens matri, & aſtute agens, & tu maiorem feciſti iniquitatem. Et erit ſimilitudo columbæ quam fecit ad eiiciendos oculos eius, & ſimilitudo aquilæ erit, vt præſtet illis de pennis, ignem, & effigies puerorum quas fecit, erunt ei ad radenda latera, & effigies leonis quam fecit, erit ei vt fortes ſint torquentes eum. Et ſic non hoc ſolum modo Michæ faciam, ſed omnibus qui peccant in me. Et nunc ſciet genus hominum, quoniam non zelabunt me in adinuentionibus quæ faciunt, ſed omni homini erit illa punitio, vt in quo peccato peccauerit, in eo adiudicabitur. Et ſi mentiti fuerint ante conſpectum meum, mandabo cœlo & mentietur eis pluuiam. Et ſi voluerit vnuſquiſque concupiſcere rem proximi ſui, mandabo morti, & abnegabit eis fructum ventris eorum. Et ſi iudicabunt in nomine meo falſe, ego non exaudiam orationes eorum. Et cum diſcernitur anima a corpore, tunc dicent: Non contriſtemur in his quæ paſſi ſumus, ſed quia quæcunque adinuenimus, hæc & recipiemus. Et factum eſt in tempore illo venit quidam de tribu Leui in Gabaon, & cum vellet manere ibi, occidit ſol. Et volentem ibi ingredi non permiſerunt qui habitabant eam. Et ille dixit puero ſuo: Ambula & duc mulum, & veniemus in ciuitatem Noban, forſitan permittent nos ingredi in eam. Et venit illuc & ſedit in platea ciuitatis, & nullus dixit ei, Ingredere in domum meam. Erat autem ibi quidam Leuites, cui nomen erat Bethac. Hic cum vidiſſet eum, dixit ad illum: Num tu es Beel de tribu mea? et ille dixit: ego ſum. et dixit ad eum: Non ſcis malitiam habitantium in hac ciuitate? Et quis te perſuaſit vt ingredereris huc? Vade feſtinus exi hinc, & ingrederere in domum meam in qua habito, &

mane hodierna die, & Dominus cōcludet cor eorum ante nos,
ſicut concluſit Sodomitas ante conſpectum Loth. Et ingreſſus
ciuitatem, manſit ibi nocte illa. Et conuenerunt omnes inha-
bitantes ciuitatem, & dixerunt Bethac: Produc qui venerunt
ad te hodie: ſi quo minus, & te & illos igni cremabimus. Et ille
exiuit ad eos, & dixit illis: Nonne fratres noſtri ſunt? ne facia-
mus mala cum eis, ne peccata noſtra multiplicentur in nos. Et
illi reſponderunt: Nunquam factum eſt, vt aduenę imperent in-
habitantibus. Et vim facientes ingreſſi ſunt, & abſtraxerunt
eum & concubinam eius, & eiecerunt eum foras, & remiſſo vi-
ro, vſi ſunt turpiter concubina eius, vſquequo moreretur, quo-
niam tranſgreſſa fuerat virum ſuum quodam tempore, cum
peccaſſet cum Amalechitis, & propterea tradidit eam Dominus
Deus in manus peccatorum. Et facto mane exiuit Bethac, & in-
ueniens concubinam ſuam mortuam, impoſuit eam ſuper mu-
lum, & feſtinans exiuit, & venit in Gades, & accipiens corpus
eius diuiſit eam, & miſit eam in partes per duodecim tribus, di-
cens: Hæc mihi facta ſunt in Noba ciuitate. Et ſurrexerunt ſu-
per me habitantes in ea, vt occiderent me, & acceperunt concu-
binam meam, incluſo me, illam occiderunt. Et ſi placet hoc an-
te conſpectum veſtrum, vt taceatis, Dominus autem iudicat. Si
autem volueritis vindicare, Dominus adiuuabit vos. et contur-
bati ſunt omnes viri duodecim tribus, & collecti in Seron, dixe-
runt vnuſquiſque proximo ſuo: Si facta eſt talis iniquitas in
Iſrael, pauſabit Iſrael? & dixit Dominus ad Anteciminum: Vi-
des quemadmodum conturbatus eſt populus inſipiens? In terra
in qua debuerant mori quam verſute geſſit Michas, vt in iſtis
ſeduceret populum, in columba & aquila, & in effigie homi-
num & vitulorum, & leonis, & draconis? Et ideo quia non ſunt
tunc zelati, propterea fit eorum conſilium in manu, & contur-
babitur cor eorum, vt cum peccatores conſumant quàm iniqua
gerentes. Et vt factum eſt mane, conturbati ſunt populi Iſrael,
& dixerunt: Aſcendamus & inquiramus peccatū quod factum
eſt, vt auferatur iniquitas à nobis. & hæc loquentes dixerunt:
Interrogemus primum Dominum, & diſcamus, ſi tradet fratres
noſtros in manus noſtras: ſin minus, pauſemus. Et dixit eis Phi-
nees: Offeramus demonſtrationem & veritatem. & reſpondit
eis Dominus, dicens: Aſcendite, quoniam tradam eos in manus
veſtras. Ipſe autem ſeduxit eos, vt compleret verba ſua. Et
aſcenderunt in pugnam, & venerunt in ciuitatem Beniamin, &
miſerunt nuntios, dicentes: Mitte nobis viros, qui fecerunt ini-
quitatem hanc, & parcemus vobis: reddentes vnicuique mali-
tiam ſuam. Et indurauit populus Beniamin cor ſuum, & dixe-
runt ad populum Iſrael: Quare trademus vobis fratres veſtros?
Et ſi parcitis, non pugnabimus contra vos. & exiuit populus
Beniamin in obuiā filiis Iſrael, & perſecutus eſt eos. & ceciderūt
filii

filii Iſrael in conſpectu eius, & percuſſit in eis quadraginta-quinque millia virorum. Et factum eſt cor populorum conturbatum nimis, & venerunt lugentes, & plorantes in Silo, & dixerunt: Ecce tradidit nos Dominus in conſpectu habitantium in Noba. Et nunc interrogemus Dominum, quis in nobis peccauit. & interrogauerunt Dominum. Et dixit ad eos: Si vultis, aſcendite, & pugnate, & tradentur in manus veſtras, & tunc vobis dicetur propter quod cecidiſtis in conſpectu eorum. Et aſcenderunt alia die expugnare eos, & exierunt filii Beniamin, & perſecuti ſunt Iſrael, & percuſſerunt in eis quadraginta ſex millia virorum. Et diſſolutum eſt cor populorum valde, & dixerunt: Nunquid voluit Deus ſeducere populum ſuum? Aut nunquid ita conſtituit propter id quod factum eſt malum, vt æqualiter cadant, qui faciunt iniqua? Et hæc dicentes, ceciderũt in conſpectu arcæ teſtamenti Domini, & ruperunt veſtimenta ſua, & impoſuerunt cinerem ſuper capita ſua, ipſi & Phinees filius Eleazari ſacerdotis, qui orauit & dixit: Quæ eſt ſeductio hæc, qua ſeduxiſti nos Domine? Si iuſtum eſt ante conſpectum tuum quæ fecerunt filii Beniamin, quare nobis non reuunriaſti, vt incenderemus? Si autem non erat placitum in conſpectu tuo, quare nos permiſiſti vt caderemus ante eos? Et adiecit dicere Phinees: Deus patrum noſtrorum audi vocem meam, & renuntia ſeruo tuo hodie, ſi recte factum eſt ante conſpectum tuum, aut forte peccauit populus, & voluiſti diſperdere malefacta eorum, vt emendares etiam in nobis qui peccauerunt tibi. Ego enim memor ſum in iuuẽtute mea, quando peccauit Iãbri in diebus Moſis famuli tui, & ingreſſus intraui ego, & zelatus ſũ animę meę, & ambos ſuſpendi in rhomphæa mea, & voluerunt inſurgere aduerſum me reſidui, & mortificare me, & miſiſti angelum tuum, & percuſſiſti ex his XXIIII. M. virorum. & me liberaſti de manibus eorum. Et nunc vndecim tribus miſiſti, & adduxiſti eis, dicens: Ite, & percutite eos. Et euntes, traditi ſunt. Et nunc dicunt, quod manifeſtationes tuæ veritatis mentiantur coram te. & nunc Domine Deus patrum noſtrorum, non abſcondas a ſeruo tuo, ſed renuntia nobis propter quid feciſti in nos iniquitatem iſtam? Et videns Dominus quoniam attente orauerat Phinees in conſpectu eius, dixit ad eum. Per me iuraui, dicit Dominus, quoniam ſi non iuraſſem, memor tui non fuiſſem, eo quod dixiſti, neque reſpondiſſem vobis hodie. Et nunc dic populo: State, & audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus: Erat quidam leo in media ſylua potentior, cui commendauerunt omnes beſtiæ ſyluam, ſua poteſtate vt eam cuſtodiret ne forte aduenientes cæteræ feræ exterminarent eam. Et cum cuſtodiret hanc leo, aduenerunt feræ agri de alia ſylua, & comederunt omnes catulos ferarum, & exterminauerũt fructum ventris earum: & leo vidit, & tacuit. Et feræ beſtiarum tecum

erant, quoniam commendauerunt leoni ſyluam, non ſentientes quia filii earum exterminati erant. Et poſt tempus, exurrexit minima fera ex his quæ commendauerant leoni ſyluam, & comedit minimum catulum alterius feræ peſſimæ: & ecce leo exclamauit, & conturbauit omnes feras ſyluæ, & pugnauerunt inter ſe, & expugnauerunt vnuſquiſque proximum ſuum. Et cum exterminarentur multæ feræ, vidit alius catulus leonem de alia ſylua tanta, & dixit: Nonne tu exterminaſti feras tantas? Quæ iniquitas hæc? vt cum exterminarentur ab initio tantæ feræ, aut filii earum iniuſte ab aliis feris peſſimis, & quando oportebat moueri feras omnes, vt ſe vindicarent, quando corrumpebatur fructus earum in vano, tunc tacebas, & non loquebaris. Sed vnus catulus nunc periit feræ peſſimæ, & exagitaſti totam ſyluam, vt ſe comederent inuicem omnes feræ iniuſte, & minoretur ſylua. Et nunc te oportet exterminari primum, & ſic conſtitueritis reſidua. Et audierunt catuli ferarum, & interfecerunt leonem primum, & catulum propoſuerunt pro eo, & ſic cæteræ feræ in vnum ſubiectæ ſunt. Michas exurrexit, qui ditauit vos in his quæ commiſit ipſe & mater eius. Et fuerunt iniqua & peſſima, quæ nullus adinuenit ante eos, ſed in verſutia ſua fecit ſculptilia, quæ non ſunt facta vſque in hanc diem, & nullus zelauit, ſed omnes ſeducti eſtis, & vidiſtis fructum ventris veſtri corrumpi, & tacuiſtis ſicut malus ille leo. Et nunc videntes quemadmodum concubina huius iniqua gerens mortua eſt, & conturbati eſtis omnes, & veniſtis ad me, dicentes: Si tradas in manus noſtras filios Beniamin. Propterea vos fefelli, & dixi: Tradam vobis illos. Et nunc diſperdidi eos qui tunc tacuerunt. & ſic vindicabo in omnes qui inique geſſerũt. Et exurrexit omnis populus vnanimiter, & abiit, & exierunt filii Beniamin obuiam eis, æſtimantes vt ſicut antea euicerant eos, & neſciebant quoniam completa erat malitia ſuper eos. Et cum veniſſent ſicut primum, & perſequerentur poſt eos, refugit populus a facie eorum, vt darent locum. Et nunc exurgentes ab inſidiis, facti ſunt filii Beniamin in medio eorum. Et conuerſis his qui refugiebant, interfecti ſunt viri ciuitatis Noba, a viro vſque ad mulierem, LXXXV M. virorum, & incenderunt ciuitatem filii Iſrael, & direpta ſpolia eorum perdiderunt omnia in ore gladii, & nemo ſuperfuit de filiis Beniamin, niſi DC. viri qui fugerunt, & non ſunt inuenti in pugna. Et reuerſus eſt omnis populus in Silo, & Phinees filius Eleazari ſacerdotis cum eis. Hi autem ſunt qui derelicti ſunt de genere Beniamin, principes tribus decem patriarum, quorum nomina hæc ſunt. Primæ patriæ, Ezbaile, Ziebbalac, Reindebac, Belloch. Et ſecundæ patriæ, Netach, Zenip, Phenoch, Deniech, Goreſaraz. Et tertiæ patriæ, Ierimuth, Veloth, Amibel, Genuth, Nephuth, Phienna. Et ex quarta ciuitate, Gemuph, & Eliel, Gemet, Soleph, Raphaph.

phaph, & Dopho. Et de quinta patria, Annuel, Code, Fretam, Remmon, Peccam, Nabath. Et de ſexta patria, Rephaz, Sephet, Araphaz, Merach, Adhoc, Balmoc. Et de ſeptima patria, Beninmephiz, Araph, Ruimel, Belon, Iaal, Abac. Et de decima patria, Enophlaſa, Melec, Meturia, Meac, & cæteri qui ſuperfuerunt principes tribus numero LX. Et in illo tempore reddidit dominus Michæ, & matri eius omnia quæ locutus eſt. Et erat Micha diſſolutus igne, & mater eius marceſcens, ſicut loquutus fuerat Dominus de eis Et in tempore eo Phinees reclinauit ſe vt moreretur. & dixit ad eum Dominus: Ecce tranſiſti CXX. annos, qui conſtituti erant omni homini, & nunc exurge, & vade hinc, & habita in Danabem in monte, & inhabita ibi annis plurimis. Et mandabo aquilæ meæ: & nutriet te ibi, & non deſcendes ad homines iam, quouſque ſuperueniat tempus, & proberis in tempore, & tu claudes cælum tunc, & in ore tuo aperietur, & poſtea eleuaberis in locum vbi eleuati ſunt priores tui, & eris ibi quouſque memorabor ſeculi, & tunc adducam vos, & guſtabitis quod eſt mortis. Et aſcendit Phinees, & fecit omnia quæ præcepit ei Dominus. In diebus autem quibus conſtituit eum in ſacerdotem, vnxit eum in Selon. Nam in illo tempore cum aſcenderet, tunc factum eſt, vt filii Iſrael facientes paſcha, præceperint filiis Beniamin, dicentes: Aſcendite, & expugnate vobis mulieres, quoniam non poterimus vobis dare filias noſtras. Iurauimus enim in tempore iræ noſtræ, & non fiat vt deleatur vna tribus de Iſrael. Et aſcēderūt filii Beniamin & rapuerunt ſibi mulieres, & ædificauerunt ſibi Gabaon, & cœperunt inhabitare ibi. Et quieſcentibus interim filiis Iſrael, dux non erat eis in diebus illis: & vnuſquiſque faciebat quod placitum erat ante oculos eius. Hæc ſunt mandata, & iuſtitiæ, & teſtimonia, & manifeſtationes factæ in diebus Iudicum Iſrael antequam regnaret in eis rex. Et in tempore illo cœperūt filii Iſrael requirere a Domino, & dixerunt: Sortiamur omnes nos, vt videamus qui ſit qui poſſit principari nobis ſicut Cenez. Forſitan enim inueniemus hominem, qui liberet nos de preſſura noſtra, quia inconueniens eſt, populum eſſe ſine principe. Et miſerunt ſortem, & nullo inuento triſtati ſunt populi valde, & dixerunt: Non fuit dignus populus exaudiri de domino, quia non reſpōdit nobis. Et nūc ſortiamur vel per tribus, ſi vel per multitudinem reconcilietur Deus. Sciemus enim quia reconciliabitur dignis ſuis. Et miſerunt per tribus, & in nulla tribu exiuit ſors. Et dixit Iſrael: eligamus nobis ex ipſis poſiti in neceſſitate. Sciemus enim quoniam abominauit Deus populum ſuum, & exhorruit nos anima eius. Et reſpondit quidam nomine Nethez, & dixit populo: Non ipſe nos odio habet, ſed ipſi nos exoſos fecimus, vt relinqueret nos Deus. Et ideo etiam morientes non relinquamus eum, ſed ad eum fugiamus, qui ambulantes

in viis noſtris iniquis, non ſciuimus eum qui creauit nos, & propterea erit noſter cogitatus in vano. Scio enim quia non in fine nos abiiciet Deus, neque in generatione odietur populū ſuum, & ideo virtutificamini, & adhuc oremus & mittamus ſortem per ciuitates, ſi enim peccata noſtra amplificata ſunt, ſed longanimitas eius non deficiet. Et miſerunt ſortes per ciuitates, & ſortitus eſt Armathem. Et dixit populus: Si iuſtificata eſt Armathem præ omnibus ciuitatibus Iſrael, quoniam ſic eā elegit ſuper omnes ciuitates? Et dixit vnuſquiſq; ad proximum ſuum: In ipſa ciuitate, quæ exiuit per ſortem, per viros mittamus ſortem, & videamus quem ex ea elegit Dominus. Et miſerunt per viros, & neminem comprehendit præter Elchanam: Quia in eos ſuperuolauit ſors, & accepit populus eū, & dixerunt: Veni. & eſto nobis dux. Et dixit Elchana ad populum: ego non poſſum dux eſſe ſuper populum iſtum, nec exiſtimare quis poſſit eſſe nobis in ducem. Sed ſi peccata mea comprehenderunt me, vt ſuperuolaret ſuper me ſors, ego me interficiam, vt non me cōtaminetis. Iuſtum eſt enim me pro peccatis meis tantummodo mori, quam ſuſtinere pondus populi. Et videns populus quod non eſſet voluntas Elchana vt ducatum ageret ſuper eum, orauit iterum ad Dominum, dicens. Domine Deus Iſrael, quare in victoria inimicorum dereliquiſti populum tuum, & in tempore anguſtiæ neglexiſti hæreditatem tuam? Ecce & ipſe qui comprehenſus eſt in ſorte, non perfecit mandata tua, ſed ſolum hoc eſt quod ſuperuolauit ſuper illum ſors, & putauimus nos habere ducem. Et ecce etiam ipſe factus eſt in ſorte, ſi non repugnaret. Quem adhuc poſtulabimus, aut ad quem fugiemus, & vbi eſt locus requietionis noſtræ? Si enim veræ ſunt diſpoſitiones quas diſpoſuiſti patribus noſtris, dicens: Semen veſtrum amplificabo, & hoc ſcient, tunc profuerat nobis dicere, abſcido veſtrum ſemen, quam negligas radicem noſtram. Et dixit ad eos Deus: Si redderem ſecundum mala veſtra, oportuerat me nec intendere ad genus veſtrum. Et quid faciam? quoniam veniet nomen meum vt inuocetur in vos, & ſcitote, quia Elchana ſuper quem cecidit ſors, non poteſt principari in vobis, ſed magis filius eius qui naſcetur ex eo, ipſe principabitur in vobis, & prophetabit, & ex hoc non deficiet ex vobis princeps plurimis annis vſque ad annos multos. Et dixit populus: ecce Domine decem filios habet Elchana, & quis eorum principabitur aut prophetabit? Et dixit Deus, Nullus de filiis Phenennæ poterit principari populo, ſed natus de ſterili quam dedi ei in vxorem, ipſe erit Propheta in conſpectu meo, & diligam eum quemadmodum dilexi Iſaac, & erit nomen eius in conſpectu meo ſemper. Et dixit populus: ecce nunc forſitan memor fuit noſtri Deus, vt liberet nos de manu odientium. Et in illa die fecerunt ſacrificia pacifica, & epulati ſunt in diſpoſitionibus ſuis. Et cum eſſent

E[illegible]

Elchanæ duæ mulieres, nomen vni Anna, & nomē alteræ Phenenna. Et quia Phenennæ erant filii, & Annæ non erant, improperauit ei Phenenna dicens: Quid tibi prodeſt quod te diligit Elchana vir tuus, tu vero es lignum ſiccum? Et ego ſcio quia dilecturus eſt me, delectatus in conſpectu filiorum meorum, aſtantium in circuitu eius, tanquam plantatio olIueti. Et ſic cum quotidie improperaret ei, & Anna contriſtaretur valde, & eſſet timens Deum a iuuentute ſua, factum eſt vt ſuperueniente die bono paſchæ, cum aſcenderet vir eius vt ſacrificaret, inſultat Phenenna Annæ dicens: Non eſt dilectio mulieris, ſi diligat eam vir eius, aut pulchritudinem illius. Ne glorietur in ſpecie ſua Anna, ſed qui gloriatur, glorietur cum videt ſemen ſuum ante conſpectum ſuum, & quando inter mulieres non ita fuerit fructus ventris eius, in vanum fiet dilectio. Quid enim profuit Rachel, quod dilexit eam Iacob? Et niſi datus fuiſſet ei fructus ventris illius in vanum fuerat dilectio eius. Et eum audiſſet hæc Anna, diſſoluta eſt anima eius, & confuſa eſt lachrymis. Et vidit eam vir eius, & dixit: Quare triſtis es, & quare non es? & vt quid concidit cor tuum in te? Nonne meliores ſunt mores tui ſuper decem filios Phenennæ? Et audiuit eum Anna, & ſurrexit poſtea quam comedit, & venit in Silo in domum Domini, vbi Heli ſacerdos ſedebat, quem propoſuerat Phinees filius Eleazari ſacerdotis, ſicut præceptum ei fuerat. Et orauit Anna, & dixit: Nonne tu Domine inſpeculatus es cor omnium generationum antequam plaſmares ſeculum? Quæ autem metra apetta naſcitur, aut quæ cluſa moritur, niſi volueris? Et nunc aſcendat oratio mea in conſpectu tuo hodie, ne deſcendam inde vacua: quoniam tu ſcis cor meum quomodo ambulaui in conſpectu tuo ex die iuuentutis meæ. Et noluit Anna orare clara voce, ſicut omnes homines. Tunc enim cogitauit dicens: Ne forte non ſim digna exaudiri & erit vt plus me zelans improperet mihi Phenenna, ſicut quotidie dicit: Vbi eſt Deus tuus in quo confidis? Et ego ſcio quia non quæ in filiis multiplicatur dirata eſt, quæque mino:ata eſt eguit, ſed quæ abundat, ditata eſt & in voluntate Dei. Nam qui ſcierint quod oraui, ſi cognouerint quod non exaudior in oratione mea, blaſphemabunt. Et non ſoli mihi erit teſtis in anima mea, quia miniſtræ ſunt orationum mearum lachrymæ meæ. Et dum oraret, videns eam, Heli ſacerdos quoniam anxiaretur ſenſu, & velut ebria ageret, dixit ad illam: Vade, & aufer vinum tuum a te. Et illa dixit: Si ſit in me exaudita eſt oratio mea, vt ebrie audiam. ego autem ebria ſum dolore, & calicem bibi fletus mei. Et dixit ad eam Heli ſacerdos: Renuntia mihi improperium tuum. Et illa dixit ad eum: Mulier ſum Elchanæ, & quoniam concludens concluſit Deus metram meam, oraui in conſpectu eius, vt non eam ad eum ſine fructu de ſeculo hoc, & non moriar non habens imа

ginem meam. Et dixit ad eam Heli ſacerdos: Ambula, quoniam ſcis pro quibus oraueris, exaudita eſt oratio tua. Noluit autem ei dicere Heli ſacerdos quis prænumeratus eſt ex ea Propheta: Ipſe enim audiuit: cum dixit Dominus pro eo. Et venit Anna in domum ſuam, & mitificata eſt a dolore ſuo, nulli renuntians hoc quod oraſſet. Et in tempore dierum illorum concipiens peperit filium, & vocauit nomen eius Samuel, quod interpretatur fortis, ſecundum quod vocauit Deus nomen illius cum prophetaret eum. Et ſedit Anna, & lactauit infantem quouſque fieret duorum annorum Et cum abstuliſſet eum de lacte aſcendit cum eo leuans munera in manibus ſuis, & erat puer ſpecioſus valde, & Dominus erat cum eo. Et ſtatuit Anna puerum ante conſpectum Heli, & dixit ad eum: Hoc eſt deſiderium quod deſideraui, & hæc eſt petitio quam petiui. Et dixit ad eam Heli: Non tu ſola petiſti, ſed populus orauit pro hoc. Non eſt petitio tuæ ſolius, ſed in tribus antea promiſſum erat, & per hunc iuſtificata eſt metra tua, vt ſtatuas prophetiam populis, & lac mamillarum tuarum conſtituas in fontem duodecim tribuum. Et audiens hæc orauit Anna, & dixit: Venite in voce mea omnes gentes, & intendite alloquutioni meæ omnia regna, quoniam apertum eſt mihi os vt loquar, & labiis præceptum eſt vt hymnizem Domino, ſtillate mamillæ meæ, & renuntiate teſtimonia veſtræ, quia præceptum eſt vobis lactare. Statuetur enim enim qui lactatur de vobis, & populus illuminabitur, aceruus eius & gentibus oſtendet terminos, & exaltabitur cornu eius valde. Et ideo loquar aperte verba mea, quoniam ex me exurget conſtitutio Domini, & omnes homines inuenient veritatem. Nolite feſtinare magna eloqui, nec eiicere de ore veſtro verba alia, ſed delectamini in gloriationem: dum enim exiet lumen ex quo naſcetur ſapientia, vt non qui poſſident plurima, dicantur diuites, ſed quæ pepererunt in abundantia matres, audirent: ſterilis enim ſaturata eſt, quæ autem multiplicata fuerat in filiis, euacuata eſt, quia Dominus mortificat in iudicio, & viuificat in miſericordia: quoniam iniqui ſunt in hoc ſeculo, viuificat iuſtos cum vult, iniquos autem concludet in tenebris. Nam iuſtis conſeruat lumen ſuum, & cum mortui fuerint iniqui, tunc peribunt, & cum dormierint iuſti, tunc liberabuntur. Sic autem omne iudicium permanet, quouſque reueletur qui tenet. Dicito, dicito Anna, & noli tacere. Hymniza filia Batuel, in mirabilibus tuis quæ fecit Deus tecum. Quæ eſt Anna, quoniam ex ea Propheta eſt? Aut quæ eſt filia Batuel, vt pareret lumen populis? Exurge & tu Elchana, & præcinge lumbos tuos. Hymniza ſuper ſigna domini, quoniam pro filio tuo prophetauit Aſaph in eremo dicens: Moſes & Aaron in ſacerdotibus eius, & Samuel inter eos. Ecce perfectum eſt verbum, & conuenit prophetia. Et hæc ſi manent quouſque dent cornu Chriſto ſuo,

& adhæſit

& adhæſit potentia thronis regis eius. Stet autem filius meus hic miniſtrans, quouſque fiat lumen genti huic. Et abierunt inde, & profecti ſunt cum iucunditate, gaudentes & exultantes corde in omnem gloriam quam fecit cum eis Deus. Populus autem deſcendit vnanimiter in Silo cum tympanis & choris, cyneris & nablis, & venerunt ad Heli ſacerdotem offerentes ei Samuel. Quem ſtatuerunt ante conſpectum Domini, vnxerunt eum, & dixerunt, Viuat propheta in plebe, & in longo tempore ſit lumen genti huic. Samuel autem erat infans valde, & nihil horum ſciebat. Et cum deſeruiret in conſpectu Domini, & duo filii Heli ambulantes in viis patrum ſuorum, cœperunt iniqua agere ad plebem, multiplicantes iniquitates ſuas. Et erant commorantes iuxta domum Bethac & cum conuenirent populi ſacrificare, veniebant Ophni & Phinees, & ad iracundiam prouocabant populum, rapientes ſanctificata, antequam offerrentur ſancta Domino. Et nõ placuit verbũ hoc Domino, neq; populo neq; patri eorum. Et ſic dixit pater eorũ ad eos: Quæ eſt auditio hæc, quam ego audio de vobis? Aut non ſcitis quoniam depoſitum de Phinees locum accepi? Et ſi exteramus acceptum, quid dicemus ſi iterum inquirat qui depoſuit eum, & pro eo quod depoſuit nocuerit nos? Et nunc dirigite vias veſtras, & ambulate in viis bonis, & permanebunt actus veſtri. Si autem contradixeritis, & adinuentiones veſtras peſſimas non continueritis, vos ipſos perditis, & erit in vanum ſacerdotium, & in nihilum deputabitur quod ſanctificatum eſt, & tunc dicent: in vano orta eſt virga Aaron, aut in nihilum deſcendit natus flos illius. Et ideo cum poteſtis adhuc filii corrigite quod peccaſtis, & orabũt pro vobis viri in quo peccaſtis. Si autem nolueritis, & permanſeritis in iniquitatibus veſtris, ego immunis ero, & non tantummodo dolebo, ne forſitan audiam diem mortis veſtræ antequam moriar, ſed & ſi hoc factum fuerit, vocabo culpam, & quamuis contriſter ego, vos tamen peribitis. Et non obaudierunt filii eius, quoniam Dominus de eis dederat ſententiam vt morerentur, propter quod peccauerant. Nam cum dixiſſet eis: Pœnitemini de via veſtra iniqua, Illi dicebant: Quando ſenuerimus, tunc pœnitebimus. Et propter hoc admonitis a patre ſuo non datũ eſt vt pœniterent. quia aduerſantes ſemper fuerãt, & iniuſte egerãt valde, diripientes Iſrael. Indignatus eſt Dominus ad Heli. Et Samuel erat deſeruiens in cõſpectu Domini, neſciẽs adhuc quid eſſent eloquia Domini, necdũ enim audierat eloquiũ Domini, erat enim annorũ octo. Et cũ memoraretur Deus Iſrael, voluit reuelare Samueli ſermones ſuos, & Samuel erat dormiens in tẽplo domini. Et factũ eſt cũ clamaret Deus ad eũ, cogitauit primo, dicens: Ecce nũc Samuel iuuenis vt ſit dilectus in cõſpectu meo, tamen quia adhuc vocem Domini non audierit, neque loquutionem altiſſimi non eſt ſolidatus: tamẽ ſimilis

eſt Moſi famulo meo octogenario. Locutus ſum Samuel, octo annorum eſt, & Moſes vidit ignem in primis, & expauit cor eius. Et ſi viderit ignem Samuel modo, quemadmodum ſuſtinebit? & ideo nunc erit vox ad eum tanquam hominis, & non tanquam Dei, & cum intellexerit, tunc loquar ad eum tanquam Deus. Et in media nocte vocauit eum vox de cælo: & expergefactus Samuel, cognouit velut vocem ſacerdotis Heli, & cucurrit ad eum & dixit dicens: Quare me excitaſti pater? ego enim timui, quoniam nunquam me clamaueras noctu. Et dixit Heli: Heu me, nunquid ſpiritus immundus ſeduxit filium meum Samuel? & dixit ad eum: Vade dormi, ego enim non clamaui tibi. Tamen hoc mihi dic, ſi memor es, quoties qui vocauit te clamauit? Et ille dixit: bis. Et dixit ad eum Heli: Dicito cuius vocē cognouiſti fili mi? Qui dixit: tuam. propterea cucurri ad te. In te video hoc ſignum quod habebunt homines ab hodierna die, & vſque in ſeculum, quoniam ſi clamauerit bis alter ad alterum per noctem vel in meridie, ſcient quoniam ſpiritus peſſimus eſt. Si autem adiiciat ter clamare, ſciam quia angelus eſt. Et abiit Samuel & dormiuit, & audiuit ſecūdo vocem de cœlo, & exurgens cucurrit ad Heli, & dixit ad eum: Quid me clamauit, quoniam audiui vocem patris mei Elchanæ? Et tunc intellexit Heli, quod inciperet Deus vocare eum. Dixit enim Heli: In duabus vocibus quibus clamauit ad te Deus, aſſimilatus eſt patri, & magiſtro, nunc autem tertio Deo. Et dixit ad eum, Aure tua dextra intende, ſiniſtra tace. Phinees enim ſacerdos præcepit nobis dicens. Auris dextra audit Dominum per noctem, ſiniſtra autem angelum. Et ideo ſi in dextra audieris, dicito: dic quid vis, quoniam audio, tu enim me plaſmaſti. Si autem in ſiniſtra audieris, veni & annuntia mihi. Et abiit Samuel, & dormiuit ſicut præceperat ei Heli. Et adiecit Dominus tertio loqui, & repleta eſt Samueli dextra auris. Et vt ſciuit quoniam patris ſui eloquutio deſcenderat, conuerſus Samuel in alio latere, dixit: Si poſſibilis ſum, loquere, quoniam tu plus de me noſti. Et dixit ad eum Deus: Illuminans illuminaui domum Iſrael in Ægypto, & elegi tunc mihi Prophetam Moſen famulum meum, & feci per eum prodigia populo meo, & vindicaui de inimicis meis, ſicuti volebam, & adduxi populum meum in eremum, & illuminaui eos ſicuti viderunt. Et cum exurrexiſſet tribus contra tribum, dicentes: Quare ſacerdotes ſoli ſancti ſunt? ego nolui diſperdere eos, & dixi ad eos; Date vnuſquiſque virgam ſuam, & erit cuius virga floruerit, ipſum elegi in ſacerdotium. Et cum omnes dediſſent virgas ſicut præceperam, tunc præcepi tertiæ tabernaculi, vt floreret virga Aaron, vt manifeſtaretur genus eius omnibus diebus. Et nunc qui floruerunt abominauerunt ſancta mea. propterea ecce dies venient, & compeſcam eos qui tunc nati fuerant, & obuiabo eis, quia transgrediuntur verbum quod mandaui

mandaui Moſi famulo meo, dicens: Si inueneris nidum, non accipies matrem cum filiis, ideo continget eis vt matres cum filiis moriantur, & patres cum filiis pereant. Et cum audiuit Samuel verba hæc diſſolutum eſt cor eius, & dixit: Si ſic obuiauerit iuuentuti meæ, vt prophetizem a perditione nutritoris mei, & nunc quomodo datus ſum in petitione matri meæ? Et quis me ſuſcepit? Quomodo mihi præcepit vt euangelizem mala? Et exurrexit Samuel mane, & noluit renuntiare Heli. Et dixit Heli ad eum. Audi nunc fili, Ecce Deus antequam naſceceris promiſit in Iſrael vt mitteret te eis, & prophetares. & tunc adueniente matre tua & orante, quia ignorabat quod factum fuerat, dixi ad eam: proficiſcere, quia quod naſcetur ex te filius erit mihi Sic dixi matri tuæ, & ſic direxit dominus viam tuam, & ſi caſtiges nutritorem tuum, viuit dominus, ne abſcondas a me quæ audiſti tunc timuit Samuel, & renuntiauit ei omnia verba quæ audiuit. Et ille dixit: Si reſpondebit plaſma ei qui cum plaſmauit, ita vt non potero reſpondere cum voluerit afferre quæ tradidit fidelis dator ſanctus qui prophetauit: Ego enim ſub poteſtate eius ſum. Et illis diebus allophyli collegerunt caſtra ſua, vt expugnarent Iſrael, & exierunt filii Iſrael pugnare cum eis: Et perſecutionem paſſi populus Iſrael in congreſſu primo dixerunt, Leuemus arcam teſtamenti Domini, & forſitan pugnat nobiſcum, quoniam in ea ſunt teſtimonia domini, quæ diſpoſuit patribus noſtris in Oreb Et aſcendens arca cum eis, cum aduenisſet in caſtra, intonuit Dominus, & dixit: Erit ſimilitudo horæ huius, ſicuti facta eſt in eremo, quando acceperunt arcam ſine præcepto meo, & factum eſt eis exitium, Sic & in iſta hora cadet populus, & arca capietur vt finiam inimicos populi mei propter arcam, & corripiam plebes meas propter quod peccauerunt. Et cum veniſſet arca in pugnam, exierunt allophyli in obuiam filiis Iſrael, & percuſſerunt eos. Et erat ibi Golia quidam allophylus, & venit vſque ad arcam Ophni & Phinees filii Heli, & Saul filius Cis. Et apprehendens Golia de manu ſua ſiniſtra interfecit Ophni & Phinees. Saul autem quia leuis pedibus erat, fugit a facie eius, & diſrumpens veſtimenta ſua, impoſuit cinerem in caput ſuum: Et venit ad Heli ſacerdotem. & dixit ad eum Heli: Renuntia mihi quid euenit in caſtris? Et dixit ad eum Saul: Quid me interrogas hæc? quia populus oppreſſus eſt, & Deus recepit Iſrael. Sed & ſacerdotes interfecti ſunt in rhomphæa, & arca tradita eſt allophylis. Sed cum audiſſet Heli de captiuitate arcæ, dixit: Ecce de filiis meis, & de me prophetauit Samuel, vt moriamur ſimul, arcam autē tunc non nominauit mihi. Et nūc tradita ſunt teſtimonia inimicis. Quid adhuc poſſum dicere? Ecce perit Iſrael de veritate, eo quo ablatæ ſunt iuſtitiæ ab eo. & cum deſperaſſet Heli valde, cecidit de ſella, & mortui ſunt in die vna Heli, & Ophni & Phinees fili

eius. Et mulier Heli ſedebat pariens, quæ audiuit hæc reſoluta ſunt omnia viſcera eius. Et dixit ad eam obſtetrix: Reſume, & non diſſoluatur anima tua quoniam natus eſt tibi filius. Et dixit ad eam mulier; ecce nunc vna anima nata eſt, & quatuor moriamur, id eſt pater, & duo filii, & nurus eius Et vocauit nomen eius, vbi eſt gloria, dicens: Periit gloria Dei in Iſrael, quoniam captiuata eſt arca domini. Et cum dixiſſet hæc emiſit animam. Samuel autem in his omnibus neſciebat, quoniam ante triduum pugnæ miſerat eum Deus, dicens ad illum: Vade, & inſpice locum Aromathæ, vbi erit habitatio tua. Et audiens Samuel quæ contigerant Iſrael, venit, & orauit dominum dicens: Ecce nunc in vano ignoratur mihi intellectus, vt viderem exercitum populi mei, & nunc timeo, ne forte dies mei in malis veteraſcant, & anni mei finiantur in dolore. Vbi enim arca Domini non eſt mecum, quid adhuc mihi viuere? Et dixit Dominus ad eum: Noli triſtis eſſe Samuel, quia ablata eſt arca, reducam eam, & qui abſtulerunt eam euertam, & vindicabo plebem meam de inimicis meis. & dixit Samuel: ecce etiamſi vindicas ſecundum longanimitatem tuam, nos tamen qui nũc morimur quid faciemus? Et dixit ad eum Deus: Antequam moriaris videbis conſummationem, quam adducam ſuper inimicos meos, in quibus perient allophyli extincti in ſcorpionibus & omnibus reptilibus peſſimis. Et cum captiuatam arcam domini allophyli poſuiſſent in templum Dagon dei ſui, & cum veniſſent interrogare Dagon de exitu ſuo, inuenerunt eum cecidiſſe in faciem, & manus eius ac pedes ante arcam poſitos Et exierunt in primo mane crucifigentes ſacerdotes eius. Et alia die venientes, inuenerunt ſicut heſterna die, & multiplicabatur perditio in eis valde. Congregati ſunt allophyli in Acharon, & dixerunt ſinguli ad proximum ſuum: Ecce nunc videmus, quoniam perditio amplificata eſt in nobis, & periet fructus ventris noſtri, quoniam repentia quæ miſſa ſunt in nos, exterminabunt in vtero habentes ſiue ſugentes, & eas quæ lactant. Et dixerunt: Videamus propter quid manus domini conualuit ſuper nos, nunquid pro arca, quoniam inuenitur quotidie deus noſter cadens in faciem ante conſpectum arcæ, & ſacerdotes in vanum perdidimus ſemel & iterum. Et dixerunt ſapientes allophylorum: ecce nunc de hoc ſcire poſſumus, ſi Dominus miſit in nos perditionem propter arcam ſuam, aut conueniens dominatio ſuperuenit nobis. Et nunc quia moriuntur omnes prægnantes & lactentes, & quæ lactant ſine filiis efficientur, & qui lactentur pereunt, accipiamus & nos vaccas quæ lactant, & iungamus in currum nouum, & arcam ponamus in eo, & filios vaccarum includamus. Et erit ſi vaccæ proficiſcendo profectæ fuerint, ita vt non ſe conuertant ad filios ſuos, ſciemus quoniam propter arcam hæc paſſi ſumus: Si autem noluerint proficiſci, deſiderantes filios

filios ſuos ſciemus quoniam tempus ruinæ venit nobis. Et reſponderunt quidam de ſapientibus & diuinis: Non hoc tantum tempus, ſed initio trium viarum quæ ſunt circa Acharon ponamus vaccas. Media enim via dirigit e Acharon, & dextra in Iudæam, & ſi ſiniſtram viam proficiſcentes in Iudæam, ſciemus quoniam vere Deus Iudæorum exterminabit nos. Si autem per illas alias proficiſcantur, ſciemus quoniam validum nobis tempus accidit, vt nunc deos noſtros negauimus. Et acceperunt allophyli vaccas quæ lactabant, & iunxerunt in currum nouum, & arcam impoſuerunt in eo, & ſtatuerunt in initio trium viarum, & filios earum incluſerunt apud ſe. Vaccæ autem quamuis mugerēt, & quærerēt filios ſuos, tamen proficiſcebantur in dexteram viam, quæ dirigit in Iudæam. Et tunc ſcierunt quoniam pro arca exterminabanturc. & congregati ſunt omnes allophyli, & reduxerunt arcam in Silo, cum tympanis, & tibiis, & choris. Et pro repentibus peſſimis quæ exterminauerunt eos, fecerunt ſedilia aurea, & ſanctificauerunt arcam. Et factum eſt in ea exterminatio allophylorum, numerus earum quæ in vtero habētes mortuæ ſunt LXXV M. & lactentes LXV M. & earum quæ lactabant LV M. & virorum XXV M. Et quieuit terra ſeptem annis. Et in tempore illo concupierunt filii Iſrael petentes regem, & congregati ſunt ad Samuel, & dixerunt: Ecce nunc tu ſenuiſti, & filii tui non ambulant in viis Domini, & nunc cōſtitue ſuper nos regem qui nos diiudicet, quoniam completum eſt verbum quod dixit Moſes patribus noſtris in eremo, dicens: Conſtituendo conſtitue de fratribus tuis ſuper nos principem. Et cum audiſſet Samuel verba regni, contriſtatus eſt valde in corde ſuo, & dixit: Ecce nunc video, quoniam non eſt adhuc tempus regnandi nobis in ſempiterno, & ædificare domum Domini Dei noſtri, petentibus regem ante tempus. Quod ſi totum voluerit Dominus, videtur mihi quoniam rex non diſponitur. Et dixit ad eum Dominus noctu: Noli contriſtari, mittam enim regem illis qui eos exterminabit, & ipſe poſtea exterminabitur. Qui autem venturus eſt ad te craſtino die, hora ſexta, ipſe eſt qui regnaturus eſt ſuper eos. Et alia die Saul filius Cis veniebat de monte Effrem, quærens aſinos patris ſui. Et dum veniret in Armathem, ingreſſus eſt, vt interrogaret Samuel pro aſinis. Ille autem ambulabat iuxta Baam, & dixit ad eum Saul: Vbi eſt qui videt? Quoniam in illo tempore Propheta vocabatur Videns. Et dixit ad eum Samuel: Reſume te mecum hodie, & renuntiabo tibi mane propter quod veniſti interrogare. Et dixit ad Dominum Samuel: Dirige Domine populum tuum, & annuntia mihi quæ cogitaſti de eo. Et reſumpſit Saul cum Samuel in illa die. Et ſurrexit mane, & dixit ad eum Samuel: Ecce ſcias, quoniam elegit te Dominus in principem populo ſuo in tempore hoc, & ſi rexeris vias tuas, dirigetur tēpus tuum. Et dixit

Saul ad Samuel: Quis ſum ego, & quæ eſt domus patris mei, vt dicat Dominus meus ad me verbum iſtud? Non enim intelligo quæ dicis, quoniam iuuenis ſum. Et dixit Samuel ad Saul: Quis dabit verbum tuum per ſe venire vſque ad finem vt longæuus ſis? Tamen intende, quia aſſimilabuntur verba tua verbis Prophetæ, cui nomen erit Hieremias. Et abeunte Saule, in illa die venerunt populi ad Samuel, dicentes: Da nobis regem, ſicut promiſiſti nobis. Et dixit ad eos: ecce rex vobis veniet poſt triduum Et ecce Saul venit, & obuiauerũt ei omnia ſigna, quæ dixerat ei Samuel. Nõne hæc ſcripta ſunt in libro Regum? Et miſit Samuel, & congregauit omnem populum, & dixit ad eos, ecce vos & rex veſter. Ego autẽ in medio veſtri ſum, ſicut præceperat mihi Deus. Et ideo dico vobis ante conſpectum regis veſtri, ſicut dominus meus Moſes, famulus Dei, dixit patribus veſtris in eremo quando ſynagoga Coræ ſurrexit aduerſus eum: Scitis quia non accepi nihil de vobis, nec nocui aliquem veſtrum, & quoniam mentiti ſunt tunc, & dixerunt, Accepiſti; deglutiuit illos terra. Et nunc vos impuniti a Domino, reſpondete in conſpectu Domini, & in conſpectu Chriſti eius, ſi pro hoc petiitis regem, eo quod ego male tractauerim vos, & Dominus erit teſtis vobis. Si autem iam verbum Domini completum eſt, ego excuſatus ſum, & domus patris mei. Et reſponderunt populi: Nos ſerui tui ſumus, & rex noſter nobiſcum, quia nos indigni ſumus iudicari a Propheta. Nunc ſtatue ſuper nos regem, qui nos iudicet. Et omnes plorauerunt populi, & rex planctu magno, & dixerunt: Viuat Propheta Samuel. Et conſtituente rege attulerunt ſacrificia Domino. Et poſt pugnauit Saul cum allophylis vno anno pugna expedientiſſima. Et in tempore illo dixit Dominus ad Samuel: Vade, & dic ad Saul: Miſſus es vt diſperdas Amalech, vt compleantur verba quæ locutus eſt Moſes famulus meus, dicens: Diſperdam nomen Amalech de terra qua locutus ſum zelo meo. Et ne obliuiſcaris quin perdas omnem animam ex eis ſicut præceptum eſt tibi. Et abiit Saul, & expugnauit Amalech, & viuificauit Agag regem Amalech, quoniam dixerat ei: Oſtendam tibi theſauros abſconſos. Et propter hoc parcens ei viuificauit eum, & adduxit eum in Armathen. Et dixit Deus ad Samuel: Vidiſti quomodo in momento corruptus eſt rex argento, & viuificauit regem Amalech, & mulierem eius? Et nunc permitte ei, vt conueniat Agag mulierem ſuam in nocte hac, & ipſum interficies in craſtinum. Nam mulierem eius conſuluerunt quouſque pariat maſculum, & tũc etiam ipſa morietur: & qui natus fuerit ex ea, fiet in ſcandalum Sauli. Tu autem exurge craſtino, interficias Agag: quia peccatum Saul ſcribitur in conſpectu meo per omnes dies. Et cum ſurrexiſſet Samuel in craſtinum, exiuit Saul obuiam ei, & dixit ad eum: Tradidit Dominus inimicos noſtros in manus noſtras,

ſicut

ſicut locutus eſt. Et dixit ad Saul Samuel: Quem nocuit Iſrael, quoniam antequam veniret tempus vt regnaret rex ſuper eum, poſtulauit te ſibi in regem, & tu miſſus vt faceres voluntarem Domini, tranſgreſſus es. & ideo qui per te viuificatus eſt, morietur nunc: & quos dixit rheſauros abſconſos, non oſtendet tibi, & qui naſcetur ab eo, erit tibi in ſcandalum. Et venit Samuel ad Agag, habes gladium interfecit eum, & reuerſus eſt in domum ſuam. Et dixit Dominus ad eum: Vade, vnge quem tibi dixerò, quoniam completum eſt tempus, in quo aduenerit regnum eius. Et dixit Samuel: Ecce nūc delebis regnum Saul? Et dixit: Deleo. Et profectus eſt Samuel in Bethel, & ſanctificauit presbyteros, & Ieſſe, & filios eius. Et venit Eliab primogenitus Ieſſe, & dixit Samuel: Ecce nunc ſanctus Chriſtus Domini. Et dixit ad eum Dominus: Vbi eſt viſio tua quam vidit cor tuum? Nonne tu es qui dixiſti Saul: Ego ſum qui video? & quare neſcis quem vncturus es? & nunc ſufficit tibi exprobratio, & require paſtorem omnium minimum, & hunc vnge. Et dixit Samuel: Audi Ieſſe, mitte adhuc filium tuum de grege, quoniam eum elegit Deus. Et miſit Ieſſe, & adduxit Dauid. Et vnxit eum Samuel in medio fratrum ſuorum, & erat Dominus cum eo ex illo die. Tunc cœpit pſallere Dauid pſalmum hunc, & dixit: In finibus terræ incipiam glorificari, & in dies ſeculi dicam hymnū: Abel imprimis quando paſcebat pecora, acceptabilius fuit ſacrificium eius, quam fratris illius: & zelans eum frater eius occidit eum: me autem non ſic, quia cuſtodiuit me Deus: & quoniam angelis ſuis tradidit me, & cuſtodibus ſuis vt cuſtodiant me, quoniam fratres mei zelauerut me, & pater meus, & mater mea neglexerunt me, & cū veniret Propheta, non clamauerunt ad me: & quando nominatus eſt Chriſtus Domini, obliti ſunt mei. Deus autē dextera ſua & miſericordia ſua appropinquauit mihi: propterea non ceſſabo hymnizare omnes dies vitæ meæ. Et cū adhuc Dauid loqueretur, ecce leo amarus de ſylua, & vrſa de monte rapuerūt tauros Dauid, & dixit Dauid: ecce hoc ſignū erit mihi in fortiſſimū initium victoriæ meæ in pugna, & exeo poſt eos, & liberabo quæ direpta ſunt, & occido eos. Et exiens Dauid poſt eos, accepit lapides de ſylua, & occidit illos. Et dixit ad eum Deus: ecce in lapidibus tradidi in conſpectu tuo feras iſtas. Erit autem tibi in ſignum hoc, quoniam lapidibus interficies poſt inimicum populi mei. Et in tempore illo ablatus eſt ſpiritus Domini a Saule, & præfocabat eum ſpiritus peſſimus. Et miſit Saul, & adduxit Dauid, & pſallebat in cithara pſalmum in nocte, & hic pſalmus quem pſallebat in Saulem, vt recederet ab eo ſpiritus iniquus: Tenebræ & ſilentium erant antequam fieret ſeculum, & locutum eſt ſilentium, & apparuerunt tenebræ, & factum eſt tunc nomen tuum in compaginatione extenſionis, quod appellatum ſuperius cælum, inferius vocatum

eſt terra. Et præceptum eſt ſuperiori, vt plueret ſecundum tempus eius: & inferiori præceptum eſt, vt crearet eſcam omnibus quæ facta ſunt Et poſt hęc facta eſt tribus ſpirituum veſtrorum: & nunc moleſta eſſe noli tanquam ſecunda creatura, ſi comminus memoraret artari in quo ambulas. Aut non audire tibi ſufficit, quoniam per ea quæ conſonant in conſpectu tuo multis pſallo? Aut immemor es, quoniam de reſultatione in chaomato nata eſt veſtra creatura? Arguet autem tempora noua vnde natus ſum, de quo naſcitur poſt tempus de lateribus meis, qui vos donauit? Et cũ hymnizaret Dauid parcebat Saul ſpiritus. Et poſt hæc venerunt allophyli pugnare ad Iſrael. Et Dauid reuerſus eſt in eremo vt paſceret oues, & obuiauerunt ei Madianites, & volebant rapere oues eius: & deſcendit ad eos, & occidit de eis XV M. virorũ. Hæc eſt prima pugna, quam pugnauit Dauid cum eſſet in eremo. Et exiuit vir de caſtiis allophylorũ, nomine Golia, & intendit in Saul & in Iſrael, & dixit: Nõne tu es Iſrael, qui fugiſti ante cõſpectũ meum, quando abſtuli a vobis arcam & interfeci ſacerdotes veſtros, & nunc regnans deſcendens tanquam vir & rex, & expugnabis nos? Si minus, ego veniam ad te, & captiuare te faciam, & populum tuum ſeruire diis noſtris. Et audiens hæc Saul & Iſrael, timuerunt valde. Et dixit allophylus, iuxta numerum dierum in quibus epulatus eſt Iſrael, quando accipiebant legem in eremo, quadraginta diebus, ita ego improperabo eis, & poſt pugnabo cum illis. Et factum, cum completi fuiſſent dies, & veniſſet Dauid videre pugnam fratrum ſuorum, audiuit verba quę locutus eſt allophylus, & dixit: Si hoc eſt tempus quod dixit Deus ad me, tradam in manus tuas in lapidibus inimicum populi mei? Et audiuit Saul verba hæc, & miſit & accepit eum, & dixit: Quis erat ſermo quem locutus eſt populo? Et dixit Dauid: Ne timeas rex, quoniam iam expugnabo allophylum, & auferet Deus odia & opprobria ex Iſrael. Et profectus eſt Dauid, & accepit ſeptem lapides, & ſcripſit nomina patrum ſuorum, Abraham, Iſaac, & Iacob, Moſis & Aaron, & ſuum, & fortiſſimi. & miſit Deus Ceruihel angelum prępoſitum ſuper virtutem. Et profectus eſt Dauid ad Goliam, & dixit ei: Audi verbum antequam moriaris: Nonne ſorores erant duæ mulieres, vnde natus es tu, & ego? Et erat mater tua Orpha, & mater mea Ruth. Et elegit ſibi Orpha deos allophylorum, & abiit poſt eos, Ruth autem elegit ſibi vias fortiſſimi, & ambulauit in eis. Et nunc nati ſunt de Orpha tu, & fratres tui, & quia exurgens hodie veniſti deuaſtare Iſrael, natus de cognatione tua, ecce veni & ego vindicare populum meum. Nam & tres fratres tui poſt mortem tuam incident in manus meas, & tunc dicetis matri veſtræ, non pepercit nobis qui natus eſt de ſorore tua. Et miſit Dauid in fundibulo lapidem, & percuſſit allophylum in fronte ſua, & cucurrit ſuper eum, & euaginauit rhom-

phæam

pheam eius,& caput eius tulit ab eo. Et dixit ei Golia, dum adhuc eſſet in eo anima eius: Feſtina,& interfice me, & exulta. Et dixit ei Dauid: Antequam moriaris aperi oculos tuos, & vide interfectorem tuum, qui te interfecit. Et reſpiciens allophylus vidit angelum, & dixit: Non ſolus occidiſti me, ſed qui tecum aderat, cuius ſpecies non eſt ſicut ſpecies hominis. Et tunc Dauid abſtulit caput eius ab eo. Angelus autem Domini erexit faciem Dauid, & nemo agnoſcebat eum. Et videns Saul Dauid, interrogauit eum quis eſſet, & non erat qui cognoſceret eum. Et poſt hæc zelauit Saul Dauid, & quærebat occidere eum. Dauid autem, & Ionathas filius Saul, diſpoſuerunt teſtamentum ſimul. Et vt vidit Dauid, quoniam quærebat eum Saul occidere, fugit in Armathem, & exiuit poſt eum. Et manſit ſpiritus in Saul, & prophetauit, dicens: Quid ſeduceris Saul, aut quem perſequeris in vanum? Completum eſt tempus regni tui. Perge in locum tuum. Tu enim morieris, & Dauid regnabit. Nonne tu, & filius tuus ſimul moriemini? Et tunc apparebit Dauid regnum? Et abiit Saul, & non ſciuit quæ prophetauit. Dauid autem venit ad Ionathan,& dixit ad eum: Veni,& diſponamus teſtamentum antequam ſeparemur ab inuicem. Saul enim pater tuus quærit me interficere iniuſte. Et ex quo cognouit quoniam diligis me, non renuntiat tibi quæ cogitauerit de me. Propter hoc odit me, quoniam diligis me, & ne regnem pro eo. Et cũ ego reddiderim illi bona, ille retribuit mihi mala: & cum ego Goliam occiderim in verbo fortiſſimi, vide finem quem tribuit mihi,quia determinauit domum patris mei,vt diſperderet eam. Atque vtinam conſtituatur in põdere iudicium veritatis,vt audiant determinationem multitudo prudentium. Et nunc timeo,ne interficiat me,ne perdat pro me vitam ſuam, ſanguinem enim iuſtum nunquam effundet. Quare anima mea perſecutionem patitur? Minimus enim inter fratres meos fui paſcens oues,& quare morte periclitor? Iuſtus enim ſum, & iniquitatem non habeo.Et quare pater tuus odit me? Sed iuſtitia patris mei adiuuet me,vt in manus patris tui nõ incidam. Et cum ſim iuuenis,& mollis dierum,in vano Saul inuidet mihi. Si nocuiſſem eum, rogarem vt donaret mihi peccata: quoniam ſi iniquitates Deus donat, quanto magis pater tuus, qui eſt caro & ſanguis? Ambulaui in domo eius in toto corde etiam quaſi leuis aquila prouectus ſum ante conſpectum eius. Poſui manus meas in lancea, & benedixi eum in hymnis, at ille cogitauit interficere me, & tanquam paſſer qui fugit ante faciem accipitris ſic fugi ante faciem eius. Cui hæc dixi, aut cui annuntiaui quæ paſſus ſum,niſi tibi, & Melchol ſorori tuæ? Ambo enim uos in veritate eamus inuicem. Et melius erat frater, ſi in pugna occiſus eſſem,quam inciderem in manus patris tui:fuerunt enim in pugna oculi mei vbique videntes,vt cuſtodirem eum de inimi-

cis eius. Frater mi Ionatha, audi verba mea, & ſi eſt in me iniquitas, argue me. Et reſpondens Ionatha, dixit ad Dauid: Veni ad me frater meus Dauid, & dicam tibi iuſtitiam tuam. Tabeſcet anima mea in triſtitia tua valde, quoniam ſeparamur modo ab inuicem. Et hoc coegerunt peccata noſtra, vt ſeparemur ab inuicem, ſed memores ſimus dum viuimus noctu & die inuicem: & ſi mors ſeparat nos, ſcio quia animę noſtrę alterutrum ſe cognoſcent. Tuum eſt enim regnum in hoc ſeculo, & ex te erit initium regni, adueniens in tempore. Et nunc tanquam infans, qui auferetur a lacte matris ſuæ, ſic erit ſeparatio noſtra. Teſtis eſto cælum, & teſtis eſto terra, in his quæ locuti ſumus inter nos. Et ploremus vnuſquiſque ad proximum ſuum, & lachrymas noſtras condamus in vas vnum, & commendemus vas terræ, & erit nobis in teſtimonium. Et plorauerunt vnuſquiſque ad proximum ſuum valde, & oſculati ſunt ſe inuicem. Timuit autem Ionatha, & dixit ad Dauid: Memores ſimus frater teſtamenti inſtituti inter nos, & iuramenti poſiti in corde noſtro. Et ſi prior te obiero, & regnando regnaueris, ſicut locutus eſt Dominus, non memor ſis iræ patris mei, ſed teſtamenti tui, quod diſpoſitum eſt inter me & te. Nec memor ſis odii quo te odit pater meus in vano, ſed dilectionis meæ, qua te amaui. Nec memor ſis, quod tibi ingratus fuit pater meus, ſed memor eſto menſæ in qua manducauimus ſimul. Nec retineas zelum quo te zelauit male, ſed veritatem quam habemus ego & tu. Nec cures mendacium quod mentitus eſt Saul, ſed iuramenta quæ ad inuicem iurauimus. Et oſculati ſunt inuicem. Et poſt hæc abiit Dauid in eremum, & Ionatha ingreſſus eſt ciuitatem. In illo tempore ſacerdotes, qui habitabãt in Noba erant contaminantes ſancta Domini, & exprobrantes primitiua populis. Et indignatus eſt Deus, & dixit: Ecce ego delebo habitantes in Noba, quoniam ambulant in viis filiorum Heli. Et in tempore illo venit Doëch Syrus ad Saul, & dixit ei: Tu neſcis quoniam facit conſilia Abimelec ſacerdos cum Dauid, & rhomphæam dedit ei, & miſit eum in pace? Et miſit Saul & vocauit Abimelec, & dixit ad eum: Morte moriatis, quoniam cõſilium diſpoſuiſti cum inimico meo. Et interfecit Saul Abimelec, & domum patris eius, & nec vnus quidem liberatus eſt ex tribu eius, niſi ſolus filius eius Abiathar. Qui abiens ad Dauid, renuntiauit ei omnia quæ contigerant illi. Et dixit ei: Ecce populus hic in anno quo cœperat regnare Saul, cum peccaſſet Ionatha, & vellet mortificare eum, exurrexit, & non permiſit eum, & nunc interficerentur ſacerdotes CCCLXXXV viri. Tacuit, & nihil dixit. Et propterea ecce dies venient cito, & tradam eos in manus inimicorum eorum, & cadent vulnerati cum rege ſuo. Et ad Doech Syrum hæc dixit Dominus: Ecce dies venient cito, & aſcendet vermis igneus in linguam eius, & tabeſcere faciet eum, & erit habitatio

habitatio eius cum Iair in igne inextinguibili ſemper. Omnia quæ fecit Saul, & reliqua verborum eius, & quomodo perſecutus eſt Dauid, nonne ſcripta ſunt in libro Regum Iſrael? Et poſt hæc Samuel mortuus eſt, & congregatus eſt omnis Iſrael, & planxit eum, & ſepeliuit eum. Tunc Saul cogitauit, dicens: Auferens maleficos de terra Iſrael, memor mei erunt poſt diſceſſum meum. Et diſperſit Saul omnes maleficos de terra. Et dixit Deus: Ecce Saul non propter timorem meum tulit maleficos de terra, ſed vt ſibi nomen faceret. Ecce quos diſperſit ad eos vadat, & diuinationem conſequatur ab illis, eo quod non habeat prophetas. Et tunc allophyli dixerunt vnuſquiſque ad proximum ſuum: Ecce Samuel mortuus eſt propheta, & quis orat pro Iſrael? Et Dauid qui expugnauit pro eis inimicus eſt Saul & non eſt cum eis Et nunc exurgentes eamus, & pugnantes expugnemus eos, & vindicemus ſanguinem patrum noſtrorum. Et collecti ſunt allophyli, & venerunt ad pugnam. Et vt vidit Saul quoniam Samuel mortuus eſt, & Dauid non eſſet cum eo, reſolutæ ſunt manus eius. Et interrogauit per dominum, & non obaudiuit eum: & quæſiuit prophetas, & non apparuit ei vllus. Et dixit Saul ad populum: Quæramus aliquem diuinum, & interrogemus per eum quod cogito. Et reſpondit ei populus: Ecce nunc eſt mulier Sedecla nomine, & hæc filia Debicundianitæ, qui ſeduxit populum Iſrael maleficiis. Et ecce hæc habitat in Endor. Et induit Saul veſtimenta ſua non bona, & abiit ad eam ipſe & duo viri cum eo noctu, & dixit ad eam: Eleua mihi Samuelem, Quæ dixit: Timeo regem Saulem. Et dixit ad eam Saul: Non noceberis a Saule in hoc verbo. Et dixit Saul intra ſe: Quando regnabam in Iſrael, etiamſi gentes non videbant me, ſciebant tamen quomodo Saul eram. Et interrogabat Saul mulierem, dicens: Si vidiſti Saulem aliquando? Quę dixit: Frequenter vidi: Exiuit Saul foras, & plorauit, & dixit: Ecce nunc ſcio quoniam ſpecies mea mutata eſt, & gloria regni mei tranſiuit a me. Et factum eſt cum videret mulier Samuelem deſcendetem, & Saulem vidit cum eo, exclamauit, & dixit: Ecce tu es Saul, & quare illuſiſti me? Et dixit ad eam: Noli timere, ſed dic quid vidiſti? Quæ dixit: Ecce quadraginta anni ſunt ex quo eleuo mortuos allophylis, ſed hæc ſpecies non eſt viſa, ſed nec poſtea videbitur. Et dixit ad eam Saul: Quæ ſpecies eius? Quæ dixit: Interrogas me de diis. Ecce enim ſpecies eius nō eſt hominis, Ipſe enim veſtitur ſtolam albam ſuperpoſitam deploidem, & duo angeli deducentes eum. Et memoratus eſt Saul deploidis quàm diſruperat Samuel dum viueret, & percutiens manum eius proiecit eam in terram. Et dixit ad eum Samuel: Vt quid inquietaſti, vt eleuares me? Putaui quod appropinquaſſet tempus reddendi mercedem operum meorum. Et ideo noli gloriari rex, neque tu mulier: Vos enim non deduxiſtis me, ſed ea traditio, in qua

dixit mihi Deus cum viuerem, vt veniens nuntiarem tibi, quod peccaueras iam ſecundo negligenter Deo. Propterea poſt reditionem animæ meæ conturbata ſunt oſſa mea, vt dicerem tibi mortuuſque audirer viuens. Nunc ergo craſtino tu & filii tui mecum eritis tradito populo in manus allophylorum, & propter, quod zelata ſunt viſcera tua, accipietur de te quod eſt tuũ. Et audiuit Saul verba Samuelis, & diſſolutus eſt, & dixit: Ecce ego vado cum filiis meis mori, ſi ruina mea exoratio eſt iniquitatum mearum. Et ſurrexit Saul, & abiit inde, & allophyli expugnabant Iſrael, & exiuit Saul in pugnam, & fugit Iſrael ante conſpectum allophylorum. Et videns Saul quoniam confortabatur pugna valde, dixit in corde ſuo: Quid confortaris ad vitam, cum Samuel euãgelizauerit tibi mortem cum filiis tuis? Et dixit Saul ei qui portabat vaſa eius: Tolle rhomphæã tuam, & mortifica me, antequam veniant allophyli, & abutantur me. Et noluit qui portabat vaſa eius iniicere manus ſuas in eum. Ipſe autem incubuit ſuper rhomphæam ſuam, & nõ potuit mori, & reſpexit retro ſe, & vidit virum currentem, & clamauit ad eum, & dixit: Tolle machæram meam: & mortifica me adhuc anima mea in me eſt. Et venit vt mortificaret eum. Et dixit ad eum Saul: Antequam mortifices me, nuntia mihi quis es. Et dixit ei ille: Ego ſum Edab, filius Agag regis Amalechitarum. Et dixit Saul: Ecce nunc venerunt ſuper me verba Samuelis, quomodo dixit: Qui natus fuerit de Agag erit tibi in ſcandalum. Vade autem, & dic Dauid: ego occidi inimicum tuum. Et dices ei: Hæc dicit Saul: Non memor ſis odii mei, neque iniuſtitiæ meæ.

FINIS.

W